

Henna Hurskainen

**KIINAN VELKALOUKKUDIPLOMATIA
SRI LANKASSA**
Valtaa geoekonomian keinoin

Johtamisen ja talouden tiedekunta

Pro gradu-tutkielma

Lokakuu 2023

TIIVISTELMÄ

Henna Hurskainen: Kiinan velkaloukkudiplomatia Sri Lankassa – Valtaa geoeconomian keinoin
Pro Gradu-tutkielma
Tampereen yliopisto
Politiikan tutkimuksen maisteriohjelma
Syyskuu 2023

Tämän tutkielman tarkoituksena on tarkastella millä perusteilla Kiinan sanotaan käyttävän velkaloukkudiplomatiaa geoeconomisena välineenä Sri Lankassa. Tutkielma käsittelee Kiinan lainanantoa Sri Lankalle osana Kiinan Silkkitiehanketta BRI:tä. Lopulta tutkielman tarkoituksena on myös auttaa paremmin ymmärtämään Kiinan lainanantoa kehittyviin maihin.

Tutkielma käsittelee Kiinan velkaloukkudiplomatiaa tapaustutkimuksena Sri Lankassa tutkimalla velkaloukkudiplomatiaa käsittelevää tutkimuskirjallisuutta Sri Lankassa sekä Afrikassa. Kiinan velkaloukkudiplomatiaa on tutkittu vähäisesti kansainvälisen politiikan alalla ja tutkielma tarkastelee tutkimuskirjallisuutta eri tieteenaloilta. Aineiston analyysi on suoritettu laadullisella tutkimuksella käyttäen teorialähtöistä sisällönanalyysiä, jossa tutkimuskirjallisuudesta nousseet argumentit on ryhmitelty geoeconomian teorian perusteella.

Analyysin tuloksena aineistosta nousi perusteita geoeconomian pohjalta kahteen luokkaan velkaloukkudiplomatiaa geoeconomisena ulkopoliittisena strategiana ja geoeconomisena analyttisenä mallina. Argumentteja löytyi siitä, miksi Kiinan lainanantoa pidetään velkaloukkudiplomatiana ja miksi ei pidetä ja lisäksi analyysistä nousee esille perusteita sille, että myös Sri Lanka itse on ollut aktiivisesti halukas ottamaan lainaa Kiinalta. Aineistosta nousseet argumentit sopivat geoeconomian teoriaan ja analyysi osoittaa, että Kiinan velkaloukkudiplomatiaa voidaan tarkastella Sri Lankassa geoeconomisena välineenä, jonka avulla valtio voi saavuttaa omia ulkopoliittisia päämääriään, sekä kartuttaa maa-alueita. Tutkielman pohjalta nousee myös esille se, kuinka Kiinaa ja sen lainan kohdemaita tulisi tarkastella lainaajaosapuolten omista lähtökohdista käsin, jotta voi ymmärtää paremmin kehittyvien maiden rahoitustarpeita.

Avainsanat: Kiina, Sri Lanka, velkaloukkudiplomatia, geoeconomia.

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin Originality Check -ohjelmalla.

Sisällysluettelo

1.	JOHDANTO	1
1.1.	Tutkimuksen tausta.....	1
1.2.	Aikaisempi tutkimus.....	4
1.3.	Tutkielman rakenne	5
2.	TEOREETTINEN VIITEKEHYS	7
2.1.	Geoekonomia	7
2.2.	Kiina ja geekonomisten välineiden käyttö	10
2.3.	Ulkomainen velka kehittyvissä maissa	13
2.4.	Velkaloukkudiplomatia geekonomisena välineenä.....	15
2.5.	Kiinan velkaloukkudiplomatia.....	17
3.	SRI LANKA	19
3.1.	Sri Lankan historia	19
3.2.	Sri Lankan talouskriisi.....	22
4.	KIINAN ULKOPOLITIIKKA.....	24
4.1.	Kiinan ulkopoliitiikan muutos Xi Jinpingin aikakaudella.....	24
4.2.	Kiinan uusi silkkitie.....	25
5.	TUTKIELMAN TOTEUTUS.....	30
5.1.	Laadullinen tutkimus	30
5.2.	Tapaustutkimus Sri Lankasta	31

5.3. Teorialähtöinen sisällönanalyysi	32
6. AINEISTO	35
7. ANALYYSI KIINAN VELKALOUKKUDIPLOMATIASTA	40
7.1. Velkaloukkudiplomatia ulkopoliittisena strategiana.....	40
7.2. Velkaloukkudiplomatia analyyttisenä mallina.....	55
8. JOHTOPÄÄTÖKSET	63
8.1. Analyysin tulokset.....	63
8.2. Lopuksi.....	65
9. LÄHTEET.....	68

1. JOHDANTO

1.1. Tutkimuksen tausta

Tutkin Pro Gradu-tutkielmassani Kiinan velkaloukkudiplomatiaa Sri Lankassa ja kiinalaisen rahoituksen vaikutuksia Sri Lankan talouteen. *Tutkielman tutkimuskysymys on: Millä perustein Kiinan sanotaan käyttävän lainanantoon geoeconomisena välineenä, eli harjoittavan velkaloukkudiplomatiaa Sri Lankassa?* Tutkin tutkimuskysymystä geoeconomian teorian ”linssien” läpi, jossa kohtelen velkaloukkudiplomatiaa Kiinan käyttämänä geoeconomisena välineenä. Esitän tutkielman tuloksena Kiinan käyttävän velkaloukkudiplomatiaa Sri Lankassa geoeconomisena välineenä sekä ulkopoliittisena strategiana, että analyttisenä mallina. Esitän lisäksi Sri Lankan velkaloukkuun joutumisen olevan osaltaan myös Sri Lankan korruptoituneen hallinnon syytä.

Geoeconomialla on monia määritelmiä, mutta Robert Blackwillin ja Jennifer Harrisin (2016, 20) mukaan geoeconomialla tarkoitetaan sellaista taloudellisten välineiden käyttöä, jolla edistetään kansallisia päämääriä ja tuotetaan hyödyttäviä geopolittisia tuloksia. Valtiot käyttävät kasvavissa määrin taloudellisia välineitä oman valtopoliittikkansa harjoittamiseen (Wigell ym. 2019, 1) ja Kiinaa on usein kuvattu maailman johtavaksi geoeconomian harjoittajaksi (Blackwill & Harris 2016). Lisäksi Kiinan rooli kehittyvien markkinoiden rahoittajana kasvaa jatkuvasti ja kiinalaisia pankkeja on lähes kaikilla merkittävillä talousalueilla. Kiinalaiset pankit ovat levittäytyneet myös paikkoihin, joista perinteiset pankit ovat lienneet pois. Kiinan rahoitus tarjoaa siis apua kehittyvien maiden rahoitustarpeisiin, mutta lännen¹ rahoitusinstituutiot varoittavat Kiinan lainoista, eivätkä näe lainoja hyvänä. (Singh 2021, 239-240.) Kiina käyttää rahoitusta, kauppaa ja investointeja luodakseen suhteita ja kartuttaakseen vaikutusvaltaa Afrikassa, Aasiassa ja Latinalaisessa Amerikassa (Wigell et.al. 2019, 1) ja Kiinan katsotaan harjoittavaan niin kutsuttua velkaloukkudiplomatiaa kehittyvissä maissa. Tutkielmassa tarkastellaan Kiinan rahoitusta kehittyviin maihin velkaloukkudiplomatian näkökulmasta.

---

¹ Tutkielmassa ”lännellä” tarkoitetaan länsimaita ja länsimaista kulttuuriipiiriä.

Tutkin primääriaineistona tutkimuskirjallisuuden mielipiteitä Kiinan velkaloukkudiplomatiasta Sri Lankassa, sekä tutkimuskirjallisuutta Kiinan velkaloukkudiplomatian käytöstä muissa kehittyvissä maissa, enimmäkseen Afrikassa. Tutkimuskirjallisuuden mielipiteet Kiinan velkaloukkudiplomatian käytöstä eriävät niin, että osan mielestä Kiina harjoittaa velkaloukkudiplomatiataa Sri Lankassa ja osa on tätä mielipidettä vastaan, minkä takia on mielenkiintoista tarkastella syvällisemmin tutkimuskirjallisuuden esittämiä perusteita Kiinan velkaloukkudiplomatiasta teorian – tässä tapauksessa geoeconomian – valossa. Aineisto ei keskity vain politiikan tutkimuksen alueelle, vaan tutkimuskirjallisuus on kerätty eri tieteenaloilta mahdollisimman kattavan aineiston saamiseksi. Vaikka tutkimuskirjallisuutta Kiinan velkaloukkudiplomatiasta löytyy Sri Lankan lisäksi muualtakin, tutkielma on toteutettu tapaustutkimuksena Sri Lankasta, mikä toimii ikään kuin tutkimusstrategiana, jonka kautta tutkin Kiinan velkaloukkudiplomatiataa tapauksena Sri Lankassa. Itse analyysisio on toteutettu teorialähtöisenä sisällönanalyysinä, jossa aineisto on luokiteltu geoeconomian ja velkaloukkudiplomatian teorioiden pohjalta.

Tutkimusaihe on tärkeä erityisesti siksi, että Sri Lankan talousahdinko on mittava ja Kiinan taloudellisia toimia on tärkeää tutkia pohdittaessa sitä, kuinka paljon haluamme esimerkiksi Euroopassa olla taloudessamme Kiinasta riippuvaisia. Venäjän hyökkäyssodan alettua Ukrainaan Euroopassa ymmärrettiin, kuinka riippuvainen koko maailmantalous on diktatuurisista talousmahdeista ja siksi on tärkeää ymmärtää näiden valtioiden toimintatapoja ja omia riippuvuussuhteitamme niihin paremmin. Kiinan lainanannon tutkiminen on ajankohtaista myös EU:n kontekstissa, sillä EU on herännyt haastamaan Kiinan taloudellista vaikutusvaltaa kehittyvissä maissa. EU julkisti alkuvuodesta ryhtyvänsä rahoittamaan Afrikassa projekteja, jotka tuovat alueelle noin 150 miljardin euron rahoitushyödyn (kts. esim. Politico 2022). Jos Kiinan rahoitukselle tarjotaan kilpailevia vaihtoehtoja, on ensin ymmärrettävä, kuinka Kiinan rahoituskäytänteet toimivat. Lisäksi itse velkaloukkudiplomatian tutkimus on tärkeää, sillä aiheesta on vasta vähäisesti tutkimusta (lisää luvussa 1.2.).

Velkaloukkudiplomatiata on tutkittu eri tieteenaloilla (mistä tarkemmin luvussa 1.2.) ja siksi on hyvä määritellä käsite oman tutkielmani osalta. Tutkielmassani tutkin velkaloukun (lisää luvussa 4.4) sijaan velkaloukkudiplomatiata, jonka määrittelen Ajit Singhin esittämän määrittelyn pohjalta. Singhin (2021, 239-240) mukaan velkaloukkudiplomatiana kuvataan Kiinan lainanantoa kehittyville maille, jossa Kiina tarkoituksenmukaisesti aiheuttaa lainanannollaan valtioiden velkaantumisen, jotta se voi suorittaa lainaajavaltioissa uuskolonialistisia toimia. Tämä narratiivi velkaloukkudiplomatiasta on pääosin Yhdysvaltojen käyttämä ja ylläpitämä termi Kiinan lainanannosta ja velkaloukkudiplomatian termiä on

alettu käyttämään yleisesti kuvauksena Kiinan lainaamisesta kehittyville maille. En ota tutkielmassa kantaa onko tämä narratiivi oikea vai ei, vaan analysoin kriittisesti, mitä perusteita Kiinan velkaloukkudiplomatian käytölle tutkimuskirjallisuudesta konkreettisesti löytyy. Singhin määritelmä velkaloukkudiplomatiasta tarjoaa tutkielmaan mielenkiintoisen lähtökohdan, sillä länsimaissa harjoitettava Kiina-tutkimus on jo itsessään tutkimuksen tekijän osalta puolueellista. Tiedostan läpi tutkielman ja analyysin oman tutkimusasetelmani puolueellisuuden, sillä teen tutkielmaani suomalaisena henkilönä länsimaisesta yliopistosta käsin. Tämän takia käytän tutkielman tieteenfilosofisena lähtökohtana kriittistä luentaa (lisää luvuissa 5 ja 6).

Kiinan velkaloukkudiplomatiasta puhuttaessa on tärkeää mainita myös aiheen suurempi konteksti – Kiinan ”uusi silkkitie” Belt and Road Initiative (BRI). Velkaloukkudiplomatia linkittyy vahvasti Kiinan luomaan BRI:hin, jonka kautta Kiina pyrkii rakentamaan uudelleen silkkitien, biljoonien dollareiden arvoisen kauppareittien verkoston, joka kulkee maa- ja meriteitse ja yhdistää 70 maata Aasiassa, Afrikassa ja Euroopassa. BRI-hankkeen kritisoijien mukaan Kiina kohdistaa BRI:n kautta osanottajamaihin kestäättömiä lainaratkaisuja, jotka aiheuttavat stressiä maiden talouksille. (Wong 2020, 337.) Kiinan kansallisen reformikomission (China’s National Development and Reform Commission, NDRC) mukaan BRI:n tarkoituksena on luoda kansainvälisille yhteisöille yhteinen tulevaisuus ammentuen Kiinan kulttuurisesta ja historiallisesta yhteistyöstä Keski-Aasian, Afrikan ja Euroopan kanssa. NDRC painottaa, että huomio täytyy olla kaikkien osapuolten osallistumisessa ja intresseissä. BRI:n alla toimivia projekteja värittävät kuitenkin huolet kansallisesta turvallisuudesta, kyseenalaiset työolot, hankkeiden julkinen vastustaminen ja niiden myöhästyminen. BRI:lle ei ole myöskään tarkkaa budjettia, kasvusuunnitelmaa tai listaa kaikista BRI:hin kuuluvista projekteista, ja projektien päämäärät ovat jääneet sumun peittoon. (Wong 2020, 338). Itse tutkielman osalta en keskity BRI:hin liikaa, vaan ajattelen velkaloukkudiplomatian olevan ikään kuin BRI:n mukana noussut käsite ja siksi BRI voi olla ilmiön taustalla asettamassa teoriani ymmärrettävämmiin kontekstiin. (BRI:stä lisää luvussa 5.2.).

Sri Lankan nykyisten talousongelmien katsotaan alkaneen Mahinda Rajapaksan hallinnon toimista vuosina 2005-2015. Kun Rajapaksan hallinto kukisti neljä vuosikymmentä jatkuneet Tamilikapinallisten väkivaltaisuuudet vuonna 2009, odotukset maan tulevaisuuden suhteen olivat korkealla. Rajapaksa pyrki luotsaamaan valtion taloutta nopeaan kehitysvauhtiin, mikä toi sitä lähemmäs Kiinaa ja sen tarjoamaa helppoa rahoitusta infrastruktuuriprojekteihin. (Behuria 2018, 168-169.) Kuten

voimme huomata, odotukset valtion tulevaisuudesta eivät vastanneet todellisuutta, vaan talouskasvun ja vaurauden sijaan maa velkaantui vahvasti ja ajautui talouskriisiin.

Tutkielman tavoitteena on Sri Lankan tapauksen kautta auttaa paremmin ymmärtämään Kiinan lainanantoa kehittyviin maihin. Tutkielma vastaa tähän esittelemällä perusteet Kiinan velkaloukkudiplomatian käytölle Sri Lankassa. Työn tarkoitus ei ole tutkia aiheuttiko Kiinan velkaloukkudiplomatia talouskriisin Sri Lankassa, sillä silloin tutkielman tulisi keskittyä taloudellisiin vaikutuksiin, jolloin tutkielman aineistonkin pitäisi olla tilastoihin tai numeerisiin arvoihin perustuvaa kvantitatiivista tutkimusta. Sen sijaan tutkielma keskittyy valottamaan kiinalaisten lainojen vaikutusten erilaisia piirteitä ja osoittamaan, että velkaloukkudiplomatiaa voidaan käyttää geoeconomisena välineenä. Seuraavassa alaluvussa esittelen aikaisempaa tutkimusta Kiinan velkaloukkudiplomatiasta kehittyvissä maissa, ja Sri Lankan osalta.

1.2. Aikaisempi tutkimus

Tutkielman primääriaineisto koostuu Kiinan velkaloukkudiplomatiaan keskittyvästä tutkimuskirjallisuudesta, joten esittelen tässä kappaleessa tutkimuskirjallisuutta aiheen ympäriltä yleisellä tasolla. Luku 6 esittelee tarkemmin tutkimuskirjallisuutta Kiinan velkaloukkudiplomatiasta Sri Lankassa tutkielmaan valittujen artikkelien osalta, ja analyysi ja johtopäätökset havainnollistavat Kiinan velkaloukkudiplomatiasta kirjoitettua kirjallisuutta, mutta esittelen vielä lisäksi, millaista keskustelua Kiinan geoeconomista ja velkaloukkudiplomatiasta on käyty.

Velkaloukkudiplomatiaa käsittelevä tutkimus on pitkälti rahoituksen tai taloustieteiden tutkimusta (kts. esim. Wong 2020; Gangte 2020; Singh 2021), eikä velkaloukkudiplomatiasta löydy juurikaan tutkimusta kansainvälisen politiikan teorioiden näkökulmasta. Tutkimusta Kiinan velkaloukkudiplomatian käytöstä löytyy enimmäkseen rahoitustieteen alalta, sekä sen lisäksi hieman aluekehityksestä ja mediatutkimuksesta (kts. Carmody 2020; Brautigam 2020).

Vaikka geoeconomia on suhteellisen uusi teoria kansainvälisen politiikan alalla, siitä löytyy onneksi kokoajan enemmän tutkimusta. Geoeconomisten välineiden ja tavoitteiden määritelmät ovat vielä epäselviä alalla (Stanojevic 2021, 30-31), minkä takia geoeconomian teorian käsitteistöä ei ole vielä paljoa vakiintunut suomen kielellä. Suomessa Mikael Wigell on perehtynyt geoeconomiaan ja tuottanut tutkijakollegoiden kanssa tutkimusta geoeconomian teoriasta sekä valtioiden geoeconomian käytöstä

(kts. esim Wigell ym. 2018; Scholvin & Wigell 2018; Vihma & Wigell 2016). Geoekonomista tutkimusta löytyy myös Kiinan osalta (kts. esim. Blackwill & Harris 2016; Jaeger 2022; Mattlin 2016) ja Kiinan velkaloukkudiplomatian lisäksi tutkimuskirjallisuudesta löytyy tutkimusta valtion velasta geoekonomisena välineenä, myös esimerkiksi Venäjän kontekstissa (kts. Svoboda 2022).

Aikaisemman tutkimuksen vähyys osoittaa, kuinka tärkeä tutkielman lähestymistapa Kiinan velkaloukkudiplomatiaan on. Tarkastelen Kiinan velkaloukkudiplomatiaa geoekonomian näkökulmasta geoekonomisena välineenä. Itse velkaloukkudiplomatia on vähän tutkittu aihe, mutta sen lisäksi geoekonomian teoriaa ja -välineitä tulisi tutkia enemmän eri konseptien ja tutkimusmaiden osalta käsitteistön vakiinnuttamiseksi. Seuraavassa alaluvussa esittelen tutkielman rakenteen.

1.3. Tutkielman rakenne

Aloitan tutkielman teoreettisesta viitekehuksesta, eli geoekonomiasta ja esittelen Mikael Wigellin ja Schören Sholvinin teorian geoekonomiasta ulkopoliittisena strategiana ja analyttisenä mallina. Heti geoekonomian jälkeen esittelen geoekonomisten välineiden käyttöä Kiinan kontekstissa. Ennen velkaloukkudiplomatian teoriaan siirtymistä selvennän, mitä ulkomaisella velalla tarkoitetaan, ja mikä sen rooli on etenkin kehittyvien maiden kontekstissa. Tämän jälkeen kerron velkaloukkudiplomatiasta ja siitä, kuinka sitä voidaan käyttää geoekonomisena välineenä havainnollistaen tätä myös Kiinan osalta.

Teoreettisen viitekehysten jälkeen esittelen tutkimuskohdemaan Sri Lankan. Kerron aluksi Sri Lankan historiasta aloittaen siitä, kun maa vapautui kolonialismista vuonna 1948, ja kuvaten tutkielman kannalta oleelliset asiat maan verisestä, sisällissotien värittämästä historiasta. Alkuperäisyyden jälkeen kerron Sri Lankan tämänhetkisestä talouskriisistä ja sen sisäpoliittisista tekijöistä talouskriisissä.

Sri Lankan jälkeen jatkan tutkimusaiheen pohjustusta Kiinan ulkopoliitiikalla. Keskityn ulkopoliitiikkaosiossa Xi Jinpingin hallintokauteen, jolla Kiinassa on tapahtunut merkittäviä ulkopoliittisia muutoksia. Koko tutkielman sekä Kiinan Sri Lankaan antaman rahoituksen kannalta olennaisin ulkopoliittinen muutos on Kiinan uusi silkkitie (Belt and Road Initiative, BRI), jolle olen omistanut oman kappaleen.

Esittelen tutkimuksen metodologiset lähtökohdat aloittamalla laadullisen tutkimuksen peruspiirteistä edeten tapaustutkimukseen, ja mitä tapaustutkimus tarkoittaa tutkielmani kontekstissa. Lopulta esittelen käyttämäni menetelmän, teorialähtöisen sisällönanalyysin, ja esittelen tutkielman analyysirungon. Viimeiseksi esittelen vielä lyhyesti tutkielman aineiston ennen siirtymistä itse analyysiin. Analyysin jälkeen esitän tutkielman johtopäätökset, eli mitä perusteita tutkimuskirjallisuudesta nousee sille, että Kiina käyttää velkaloukkudiplomatiaa Sri Lankassa ja esitän tutkielman lopuksi omia havaintojani johtopäätösten perusteella.

2. TOORETTINEN VIITEKEHYS

Tutkielman analyysi on toteutettu geoekonomian ja velkaloukkudiplomatian teorioiden viitekehysessä. Vastaan tutkimuskysymykseen tarkastelemalla aineistoa Sören Scholvinin ja Mikael Wigellin (2018 B, 74) geoekonomisen lähestymistavan kautta, jossa geoekonomia ymmärretään ulkopoliittisena strategiana ja analyyttisenä mallina. Velkaloukkudiplomatia toimii analyysissä geoekonomisena välineenä ja tutkielma on toteutettu tarkastelemalla aineistossa esiintyviä argumentteja Kiinan velkaloukkudiplomatian käytöstä. Tässä kappaleessa esittelen ensin geoekonomian teoriaa aina teorian synnystä nykypäivään ja esittelen tämän hetken käytetyimpiä geoekonomisia välineitä. Geoekonomian teorian pohjituksen jälkeen kerron, mitä velkaloukun käyttö geoekonomisena välineenä tarkoittaa ja mitä todisteita tutkimuskirjallisuus esittää Kiinan geoekonomisten välineiden käytöstä sivuten samalla sitä, kuinka myös BRI nähdään geoekonomisena välineenä.

Geoekonomian jälkeen selvennän ulkomaisen velan tematiikkaa ja merkitystä, ja sitä miksi valtion ulkomaanvelan ymmärtäminen on olennaista velkaloukkudiplomatian kannalta. Sitten esittelen, miksi ulkomainen velka on tärkeää juuri kehittyville maille. Sen jälkeen selitän miten valtio voi joutua ulkomaanvelkansa kanssa velkaloukkuun toiselle valtiolle ja esittelen velkaloukkudiplomatian teorian keskeisimpiä piirteitä aloittaen ymmärrettävyyden takia yksilötasolta ja edeten lopulta siihen, mitä velkaloukulla tarkoitetaan valtioiden tasolla. Tämän jälkeen esittelen millaisia esimerkkejä tutkimuskirjallisuus esittää yleisesti Kiinan velkaloukkudiplomatian käytöstä.

2.1. Geoekonomia

Geoekonomialla on monia eri määritelmiä. Szadiewski määrittää geoekonomian ”...*valtion taloudellisten välineiden strategiseksi käytöksi, jonka avulla se voi saavuttaa etua toiseen valtioon nähden*”² (Szadiewski 2021, 483). Csurgainin (2018, 41) mukaan geoekonomia on strategista kanssakäymistä eri valtioiden toimijoiden ja taloudellisten sektoreiden välillä. Tämä strateginen

---

² “...*geoeconomics is the strategic use of economic tools by one state to gain advantage over another*”. (Suomentanut Henna Hurskainen)

kanssakäyminen parantaa valtioiden asemaa kansainvälisessä järjestelmässä. Hänen mukaansa geoekonomian määritelmässä merkittävää on juuri valtion rooli, toisin kuin esimerkiksi uusliberalismissa, jossa markkinoiden annetaan toimia vapaasti ilman valtiota. (Ibid.) Wigell ym. (2019, i) määrittävät geoekonomian myös valtopolitiikan muotona. Tutkimuskirjallisuuden geoekonomian määritelmissä toistuu usein valtion vallan tarkoituksellinen kasvattaminen taloudellisten välineiden avulla. Geoekonomia on siis valtiojohtoista, suunnitelmallista taloudellisten välineiden käyttöä oman valtion eduksi ja vallan kartuttamiseksi.

Geoekonomian käsitteen oppi-isänä pidetään yleisesti Edward Luttwakia. Vuonna 1990 hän kuvaili seminaariartikkelissaan kylmän sodan päättymisen jälkeen valtioiden välisen kilpailun vaihtuvan asevarustelusta talouteen (Scholvin & Wigell 2018 A, 5). Luttwakin mukaan kylmän sodan päättyessä valtioiden keskinäistä kilpailua ei tule määrittämään enää niinkään ideologioiden kilpailu, vaan painopiste siirtyy taloudelliseen kilpailuun, missä armeijoiden vahvuuden sijaan kilpaillaan kaupassa, rahoituksessa ja tärkeimmillä teknologian aloilla (Csurgai 2018, 38). Valtiovallan yhteys talouteen ja kansainväliseen kauppaan ei ole uusi asia. Venetsia menestyi 1100-luvulla kaupassa mm. taidokkaalla diplomatialla, kehittyneen rahoitussektorinsa ansiosta ja laivanrakennustaidoilla. Merkantilismin nousussa oli pitkälti kyse siitä, että valtio astui talouden kentälle valtion oman turvallisuuden kannalta. Protektionismissa taas oli tarkoituksena aiheuttaa valtiolle ylijäämä, mikä kasvatti valtion vaurautta. Molemmissa maailmansodissa käytettiin taloudellisia aseita, joilla pyrittiin heikentämään vastustajaa. (emt. 39-40.) Luttwakin kylmän sodan jälkeinen teoria kuitenkin hiipui, sillä kansainvälisessä politiikassa tulivat muotiin liberalismien nousun myötä yhteistyö ja talouskasvun sekä yhteisten etujen tavoittelu (Scholvin & Wigell 2018 A, 5-6). Tuolloin uskottiin, että taloudellisen yhtenäisriippuvuuden lisääntyessä valtiot luopuisivat valtopolitiikasta, mikä saisi väistyä liberaalin ja sääntöihin perustuvan maailmanjärjestyksen tieltä (Wigell ym. 2019, 2). Geoekonomia kuuluukin Luttwakilaisesta tutkimusperinteestä katsoen kansainvälisen politiikan realismin koulukunnan alle ja Luttwakilaisittain ymmärrettynä geoekonomiset välineet ylittävät muut keinot valtakamppailussa (Dobos 2022, 2).

Geoekonomian hyvinkin realismin värittämät väittämät eivät istuneet silloiseen maailmankuvaan. 1990- ja 2000-luvuilla keskinäisriippuvuuden kasvaessa taloudelliset riskit ja haasteet kasvoivat, minkä johdosta geoekonomia on noussut taas tutkimusyhteisön ja poliittisen keskustelun keskiöön. Kuten Schören Scholvin ja Mikael Wigell toteavat

”Maailma on tänä päivänä yhtenäisriippuvaisempi ja yhteen liittyneempi kuin koskaan historiassa. Lähes kaikki valtiot ovat riippuvaisia turvatuista ja vakaista pääomavirroista,

tietodatasta ja hyödykkeistä, jotka kulkevat ristiin rastiin maapallolla.” (Scholvin & Wigell 2018 A, 5-6, 10.)³

Samaan aikaan kilpailun ja konfliktien määrä on viime vuosina kasvanut (Wigell et.al. 2019, 2).

Tutkielman analyysissä velkaloukkudiplomatiaa käsitellään geoeconomisena välineenä, mutta geoeconomisille välineille ei ole vielä olemassa tutkimusalalla määritelmää (Stanojevic 2021, 30-31). Pääsenkin tutkielman analyysin avulla lähemmäs geoeconomisten välineiden määritelmää osoittamalla, että velkaloukkudiplomatiaa voidaan tarkastella geoeconomisena välineenä. Aiheen ymmärtämiseksi esittelen geoeconomisten välineiden käyttöä seuraavaksi esimerkkien kautta. Esimerkkejä geoeconomian käytöstä valtioiden välillä löytyy lukuisia. Turkki on käyttänyt pakolaisia geoeconomisena välineenä EU:ta vastaan sitomalla Turkin läpi kulkevan muuttoliikkeen hallintansa erinäisiin vaatimuksiin, kuten viisumirajoitusten poistamiseen Turkin kansalaisilta ja Turkin EU-jäsenyyteen (Scholvin & Wigell 2018 B, 75). Venäjä on käyttänyt energiareсурsejaan geoeconomisena välineenä tarjoamalla entisille Neuvostoliiton alaisille Venäjämönteisille valtioille energiaa halvemmalla kuin EU:lle (Scholvin & Wigell 2018 B, 75). Erityisesti länsimaat käyttävät aseellisen voimankäytön sijaan kasvavassa määrin taloudellisia keinoja (Wigell ym. 2019, 1). Yhdysvallat käytti taloudellisia sanktioita geoeconomisena välineenä Iranissa vaikuttaakseen maan johtoon ja politiikkaan vuosina 1979–2016 (Wigell ym. 2019, 99). Trumpin presidenttikaudella Yhdysvaltojen kansallinen turvallisuusstrategia otti myös erityisesti huomioon taloudellisen turvallisuuden osaksi kansallista turvallisuutta ja Trumpin hallinnon talouspaineisuus näkyi esimerkiksi Israelin pääkaupunkikysymyksessä, jossa Trump uhkasi lopettaa kansainvälisen kehitysavun maahan, jos Jerusalem julistetaan maan pääkaupungiksi (emt. 1.)

Käytän tutkielmassa Mikael Wigellin ja Schören Scholvinin lähestymistapaa geoeconomian ymmärtämiseen. Wigellin ja Scholvin (2019, 2) mukaan taloudelliset välineet määrittävät pitkälti nykyistä valtioiden välistä strategista kilpailua (Ibid.) ja he näkevät geoeconomian tarkasteluun parhaimmaksi lähestymistavaksi sen ymmärtämisen ensisijaisesti ulkopoliittisena strategiana ja analyttisenä mallina (Scholvin & Wigell 2018 A, 10). Lähestymistapa keskittyy nimenomaan siihen, että valtiot ovat tärkeimmät toimijat kansainvälisissä suhteissa ja ulkopoliitikassa (Scholvin & Wigell

---

³ *“Today, the world is more interdependent and interconnected than at any time in history. Almost all states depend on the secure and steady flows of capital, data and goods that crisscross the globe”* (Suomentanut Henna Hurskainen)

2018 A, 10). Geoekonomian ymmärtäminen ulkopoliittisena strategiana tarkoittaa taloudellisten välineiden valjastamista valtioiden käyttöön niin, että ne voivat välineiden avulla saavuttaa strategisia päämääriään. Geoekonomian ymmärtäminen analyyttisenä mallina viittaa realismiin, sillä Scholvinin ja Wigellin (2018 B, 74) mukaan geoekonomia käsittelee valtaa talouden näkökulmasta, yhdistäen mukaan maantieteellisen ulottuvuuden, missä taloudellisten välineiden käytöllä voidaan vaikuttaa maantieteellisen alueen hallintaan.

Edellä esitellyistä kahdesta lähestymistavasta olen ottanut analyysiin molemmat. Tarkastelen geoekonomiaa ulkopoliittisena strategiana tarkemmin analyysin osalta juuri Kiinan ulkopoliittisena strategiana velkaloukkudiplomatian kautta Sri Lankassa. Toiseksi sovellan analyysissä geoekonomiaa myös analyyttisenä mallina niin, että esitän Kiinan käyttäneen geoekonomisia välineitä siten, että välineiden käytöllä on ollut vaikutus Kiinan maantieteelliseen alueiden hallintaan Sri Lankassa. Wigellin ja Scholvinin lähestymistapa on hyvä lähtökohta tarkastella tutkimuskirjallisuuden perusteita Kiinan velkaloukkudiplomatialle ja nostaa esiin argumentteja velkaloukkudiplomatiasta. Seuraavassa alaluvussa esittelen, miten Kiina käyttää geoekonomisia välineitä hyödykseen aseellisen voimankäytön sijasta.

2.2. Kiina ja geoekonomisten välineiden käyttö

Nousevat valtiot muodostavat omia taloudellisia rakenteitaan haastaakseen länsimaiden valtaa aseellisen voimankäytön sijaan taloudellisin menetelmin. Esimerkiksi BRICS-valtioilla on oma länttä haastava The BRICS Bank-pankki (Wigell ym. 2019, 2.) ja investoinnit nousevien valtioiden välillä ovat nousseet jyrkkään kasvuun (Blackwill & Harris 2016, 53). Erityisesti vuoden 2008 talouskriisin seurauksena useat ei-länsimaiset valtiot kasvattivat geoekonomista kilpailuaan länsimaisia valtioita vastaan. Nämä valtiot tarjosivat talouskriisissä lainaa usein ei-länsimaisille valtioille, joiden rahoitus oli ollut aiemmin länsipainoiteista. Tämän seurauksena uudet lainaajamaat pystyivät edistämään omia taloudellisia intressejään muun muassa valtionomisteisten yritystensä kautta. Esimerkiksi Brasilia lainasi voimakkaasti luonnonresursseihin ja infrastruktuuriin Afrikan valtioissa (Svoboda 2022, 1).

Kiinasta on tullut merkittävä geoekonomisten välineiden käyttäjä (Scholvin & Wigell 2018 B, 75) ja vuoden 2008 talouskriisin siivittämänä Kiinasta tuli yhä aktiivisempi tarttumaan erilaisiin mahdollisuuksiin, jotka nousivat lännen ongelmista (Svoboda 2002, 1). Kiinaa pelätäänkin aseellisen

voimankäytön sijaan sen kyvystä antaa tai pidättää kauppaa ja investointeja (Blackwill & Harris 2016, 93). Kiinan etuna lännen valtioihin nähden geekonomisten välineiden käytössä on Kiinan valtio-omisteinen talouden rakenne, jossa pääosassa ovat valtio-omisteiset pankit ja yritykset (Scholvin & Wigell 2018 B, 75). Lisäksi Kiina kykenee käyttämään alati kasvavaa valtaansa rahoitussektorilla perustamansa Aasian Infrastruktuurin investointipankin (Asian Infrastructure Investment Bank, AIIB) kautta (Wigell ym. 2019, 2), mikä on osa BRI:tä. Blackwillin ja Harrisin (2016, 129-130) mukaan Kiina mahtaillee geekonomisella voimankäytöllään hyvin avoimesti, ja useimmiten se myös onnistuu pyrkimyksissään edistää Kiinan geopoliittisia pyrkimyksiä. Kiinan taloudellisen vaikutusvallan mittakaavasta kertoo myös se, että maissa, jotka sallivat Dalai Laman vierailun alueellaan, tapahtui noin 8,1 prosentin lasku Kiinan viennissä, ja notkahduksella kesti noin kaksi vuotta palata alkuperäiselle tasolle. (Ibid.)

Xi Jinpingin lanseeraamalla BRI-projektilla (lisää luvussa 3.2.) voidaan nähdä myös olevan geekonomisia ulottuvuuksia. Forough (2019, 277) kuvailee BRI:tä ”geekonomiseksi välineeksi” ja ennustaa BRI:n kautta tehtyjen interventioiden lopulta muokkaavan sitä geopoliittista järjestystä, mikä on ollut vallitsevana toisesta maailmansodasta lähtien. Tältä osin Kiinan geopolitiikan käyttöä BRI:n kautta tulisi tarkastella ehkä vielä suuremmassa kontekstissa kuin mitä se tässä tutkielmassa on - koko maailmanjärjestyksen kannalta. Geekonomian näkökulmasta tarkasteltuna yhtenä BRI:n tavoittena nähdään Kiinan halu hallita merikauppareittejä, jotka ovat pitkälti Yhdysvaltojen laivaston hallussa. Kiina haluaa löytää keinoja yhdistääkseen maa- ja merireittejä niin, että se välttäisi Etelä-Kiinan meren hankalat alueet. (Blackwill & Harris 2016, 124-125.) BRI:n alla tehty Kiinan ja Pakistanin taloudellinen väylä (CPEC)⁴ -hanke ainakin Pakistanin edustajien mukaan kuvastaa maiden ystävyyttä ja hyödyttää koko aluetta. Kiina onkin luvannut parantaa alueen logistiikkareittejä ja kauppaa. Samaan aikaan Kiina hyötyy sopimuksesta, sillä arvioiden mukaan yli neljäsosa Kiinan ulkomaankaupasta kulkee väylän kautta. (Blackwill & Harris 2016, 124-125.)

Tiedostan edellä esitettyjen kommenttien kirjoittajien länsimaisen näkökulman, ja Ahmed ja Lambert (2022, 188) kritisoiivatkin länsimaiden tapaa suhtautua BRI-projektiin. Heidän mukaansa BRI:n riskejä selkeästi liioitellaan länsimaissa ja samaan aikaan vähätellään niitä etuja, mitä projekti voi tuoda mukanaan. BRI:tä kritisoidaan länsimaissa esimerkiksi siitä, että BRI:n alaisista projekteista

---

⁴ The China-Pakistan Economic Corridor (suomentanut Henna Hurskainen).

irtautuminen tulee kumppanimaille kalliiksi. Ahmedin ja Lambertin (Emt.) mukaan unohdamme, että toisen maailmansodan jälkeisen Yhdysvaltojen luoman Pax Amerikanan tarkoitus oli tasapainottaa taloudellista keskinäisriippuvuutta maanosien välillä. Tämä kuitenkin aiheutti maille suuret kustannukset, jos ne halusivat käydä kauppaa muussa kuin dollarissa. Ahmedin ja Lambertin kritiikki osoittaa selkeää tarvetta tutkia Kiinan taloudellisia projekteja ja BRI:tä ei-länsimaisista näkökulmista.

BRI-projektin ohella Kiinan geoeconomian käytöstä löytyy lukuisia esimerkkejä. Yksi ajankohtaisimmista on ehkäpä Kiinan ja Taiwanin tilanne, mikä on kiristynyt entisestään ja hiertänyt viime aikoina Kiinan ja Yhdysvaltojen välejä. Kiinan mahdollisuudet geoeconomisten välineiden käytölle alueella avautuivat vuonna 2000, kun silloinen presidentti Chen Shui-bian lopetti sulun, joka kielsi kaikki suorat investoinnit ja kaupankäynnin Kiinan mantereelle. Chen Shui-bianin teko oli vastaus Taiwanin silloiseen suureen työttömyyteen ja talouden huonoon tilaan, ja päätöksen taustalla vaikutti myös kansallisten- ja presidentinvaalien paine. Presidentti päätti sulun poistamisesta, vaikka Taiwanissa tiedettiin hyvin geopoliittisista riskeistä, mitkä talouden avautuminen aiheuttaisi. Vuonna 2003 Kiina ohitti Yhdysvallat Taiwanin tärkeimpänä kauppakumppanina ja vuoteen 2020 mennessä Taiwanin viennistä noin 62 prosenttia ennustettiin kohdistuvan manner-Kiinaan. Yleisesti viennin lisääntymisestä voitiin ennustaa myös kauppataseen ylijäämän vahvistumista ja Taiwanin taloudellisen riippuvuuden lisääntyminen Kiinaan kasvoi. Kiinan kaupan, investointien, rahapolitiikan kyberaseiden, avustusten ja sanktioiden uhan käyttö Taiwania kohtaan on auttanut Kiinaa estämään Taiwanin itsenäistymispyrkimyksiä ja samalla tukemaan Kiinamyönteistä hallintoa Taiwanissa. (Blackwill & Harris 2016, 97–102.)

Kiina vaikuttaa myös vahvasti geoeconomisin menetelmin Kaakkois-Aasiassa, jossa se pyrkii hallitsemaan aiheuttamalla lisäkustannuksia maille, jotka koittavat estää sen alueellista hallintaa, hajottamalla Yhdysvaltalaisjohtoisia liittoja Aasian alueella ja pitämällä ”vanhat ystävät lähellä”, joilla tarkoitetaan Kambodjaa, Laosta ja Myanmaria (Blackwill & Harris 2016, 111). Kiina on myös käyttänyt geoeconomisia välineitä avustusten muodossa oman vaikutusvaltansa kasvattamiseen Korean niemimaalla, missä Pohjois-Korea on ollut hyvin muista riippuvainen Korean sotien lopusta asti. Kiina on geoeconomian turvin muun muassa onnistunut vaikuttamaan maiden tuen osoitukseen ihmisoikeuskysymyksille, vaikuttanut äänestystuloksiin YK:ssa, antanut tukea Venäjän uudelle ulkopoliitikalle ja haastanut Kaakkois-Aasian valtatasapainoa (emt. 102-103, 130.) Lisäksi Kiina käyttää geoeconomisia välineitä myös avaruuskilpailussaan Yhdysvaltoja vastaan (kts. esim. Dobos 2022). Nämä ja lukuisat muut Kiinan geoeconomiaan liittyvän tutkimuskirjallisuuden esimerkit

esittävät Kiinan geoeconomian käytön olevan systemaattista ja suunniteltua toimintaa sen ulkopoliitikassa ja samaan aikaan esimerkkien laajuus alleviivaa tarvetta sille, että aihetta on syytä tutkia enemmän. Myös Luttwak kommentoi Kiinan ulkomaisia investointeja kritisoidulla, että kaikki ketkä ne sallivat, antavat tilaa vihamieliselle hallinnolle (Szadziwski 2021, 485) ja siksi onkin aika keskittyä Kiinan aseellisen voimankäytön sijaan tutkimaan geoeconomiaa.

Scholvinin ja Wigellin valtion toimijuuteen painottuva lähestymistapa, jossa geoeconomiaa korostetaan ulkopoliittisena strategiana, vaikuttaa oikein sopivalta Sri Lankan tarkasteluun. Kuten silkkitieprojektistakin käy ilmi, Kiinan taloudelliset toimet ovat olleet tarkasti suunniteltua ulkopoliittikkaa, ja edellä mainitun tutkimuskirjallisuudenkin mukaan Kiina käyttää geoeconomisia välineitä hyväkseen. Geoeconomiaa korostuu nimenomaan taloudellisten välineiden käytön tarkoituksenmukaisuus ja Kiinan osalta geoeconomia on havainnollistava työkalu velkaloukun tutkimiseen, sillä se auttaa analyysissäni tarttumaan paremmin juuri siihen, kuinka Kiinan lainananto Sri Lankaan on Kiinan taholta suunniteltua, ja esittämään perusteet Kiinan velkaloukkudiplomatian käytölle Sri Lankassa. Yksin velkaloukkudiplomatian teoriaa käyttämällä analyysi jäisi ilman tarttumapintaa. Seuraavassa alaluvussa esittelen ulkomaista velkaa, ennen siirtymistä velkaloukkudiplomatian teoriaan.

2.3. Ulkomainen velka kehittyvissä maissa

Velkaloukkudiplomatian ymmärtämiseen tarvitaan perustietämystä valtion ulkomaanvelasta ja ulkomaanvelan olennaisimmista piirteistä. Siksi itse velan käsittelemättä jättäminen olisi jättänyt tutkielman aukon Kiinan velkaloukkudiplomatian ymmärtämisen kannalta. Siksi esittelenkin tässä luvussa ulkomaista velkaa kehittyvissä maissa. Ensiksi esittelen sitä, mistä valtion tarve ottaa velkaa johtuu. Sen jälkeen siirrytään laajemmalle tasolle tarkastelemaan valtion ulkomaanvelkaa sekä sen vaikutusta, ilmiöitä ja käyttöä erityisesti kehittyvissä maissa.

Valtion kokonaisvelka koostuu julkisesta ja yksityisestä velasta. Sekä julkinen, että yksityinen velka sisältävät usein ulkomaista ja kotimaista velkaa. Samalla ulkomainen velka voi olla sisällöltään sekä julkista, että yksityistä. Pohjimmiltaan valtion julkisen velan otto mahdollistaa infrastruktuurin rakentamisen, koulutuksen, työllisyyden parantamisen ja eläkkeet, mikä osaltaan kasvattaa kansalaisten kulutusta ja auttaa taloutta kasvamaan hyödykkeiden kysynnän kasvaessa. Parhaimmillaan ja oikein

käytettynä valtion julkinen velka siis mahdollistaa valtion kyvyn kasvattaa elämänlaatua. Tämä tarkoittaa sitä, että velka pysyy kohtuullisella tasolla ja lainanantajat voivat olla luottavaisia siihen, että he saavat sijoituksensa takaisin korkoineen. (Kaliyeva ym. 2020, 1267-1268, 1272.)

Valtion ulkomaista velkaa ajatellaan usein niin, että lainan antaja on tilanteessa ”niskan päällä” (DeBoom 2020, 17) tarkoittaen sitä, että rahoittajalla on tilanteessa enemmän valtaa suhteessa lainan ottajaan. Kirjallisuus taloudellisesta yhteistyöstä kuitenkin korostaa multilateraalien tai kahdenvälisen välineiden käytön (kuten lainat) nousevan osapuolien yhteisestä edusta, usein juuri talouden tai infrastruktuurin elvytyksessä. Tunnettu esimerkki tällaisesta taloudellisesta, kaikkia hyödyttävästä yhteistyöstä on Yhdysvaltojen lanseeraama Marshall-apu maailmansotien jälkeen. (Al-Fadhat & Prasetio 2022, 3.) Toisaalta aihe on saanut juuri Kiinan kontekstissa huolta osakseen länsimaissa. Kiinan ollessa yksi merkittävimmistä ulkomaisista lainoittajista, Kiinan ulkomaiset suorat investoinnit (Foreign Direct Investments, FDI) ovat saaneet kritiikkiä osakseen. Huomattava osuus Kiinan ulkomaisista investoinneista on Kiinan valtion omistamista yrityksistä (State Owned Enterprises, SOE), mikä on herättänyt kysymyksen siitä, ovatko Kiinasta tehdyt FDI:t kaupallisessa mielessä tehtyjä investointeja, vai voivatko ne vaarantaa investointimaan kansallista turvallisuutta. On myös pelätty, että investointien kohdemaat eivät saa sopimuksissaan Kiinan kanssa osapuolia yhtä lailla hyödyttäviä sopimuksia. Projekteissa on havaittu esimerkiksi epäreilua kilpailua ja projektien palkkaavan pääosin kiinalaisia työntekijöitä. Lisäksi investointimaissa on huomattu kotimaan nousevan negatiiviseen valoon Kiinan kommunistisen puolueen jäsenten ollessa usein johtoasemissa kiinalaisissa monikansallisissa yrityksissä. Tämä on huolettanut erityisesti luonnonresursseihin liittyvien investointiprojektien osalta. (Sauvant & Nolan 2015, 893–895, 901). Valtion ollessa velkaa toiselle valtiolle ei pidä siis ensimmäisenä ajatella velkaa hallintakeinona toiseen valtioon nähden, sillä velan antaminen ja ottaminen kuuluvat normaaliin valtionalouden toimintatapaan. Edellä mainittu tutkimuskirjallisuus kuitenkin osoittaa, että tietyissä tapauksissa ja etenkin Kiinan osalta on hyvä tarkastella kriittisesti mahdollisuutta siihen, että toinen valtio havitteleekin tilannetta, jossa se pääsee ”niskan päälle”.

Kehittyvien maiden osalta ulkomainen rahoitus on olennaista siksi, että kasvattaakseen talouttaan kehittyvät maat etsivät lainaa, avustuksia ja investointeja ulkomailta. Kansainvälisellä rahoituksella tähdätään esimerkiksi pääomakustannusten vähentämiseen, teknologiseen vaihtoon, erikoisosaamisen edistämiseen ja talouspolitiikan parantamiseen. Ongelmana on, että tutkimusten mukaan erityisesti kehittyvien maiden kontekstissa ei voida kuitenkaan osoittaa suoria kausaalisuussuhteita globaalin

rahoituksen ja taloudellisen kasvun välillä. (Kaliyeva ym. 2020, 1272.) Kehittyvien maiden taloutta määrittävät heikot taloudelliset ja institutionaaliset rakenteet, epävarma hallinto sekä ennalta-arvaamattomat taloudelliset tai poliittiset muutokset. Ulkomaisen velan epävakaudet ovat selkeämpiä kehittyvissä maissa, kuin kehittyneissä maissa, eikä ilmiö lopulta tue talouskasvua pitkällä tähtäimellä. Usein tämä johtaa myös talouskriiseihin. (Gaies & Nabi 2021, 737.) Tämä pätee myös Sri Lankaan, jossa Rajapaksojen perheen korruptoitunut hallinto ja huono valtiontalouden hoitaminen kiihdyttivät selkeästi talouden kriisiytymistä (katso luku 2.2.). Seuraavassa alaluvussa esittelen velkaloukkudiplomatian, jota Kiina käyttää geoekonomisena välineenä Sri Lankassa.

2.4. Velkaloukkudiplomatia geoekonomisena välineenä

Velkaloukkudiplomatiasta puhuttaessa erityisesti Kiinan kontekstissa tutkimuskirjallisuus nimeää ilmiötä käsitteellä ”debt trap diplomacy” eli suoraan kääntäen velka-ansadiplomatia tai velkaloukkudiplomatia. Uutuutensa takia termille ei ole syntynyt alallamme vielä vakiintunutta suomennosta, mutta Suomen Pankin nousevien talouksien tutkimuslaitoksella (BOFIT) neuvottiin ”velkaloukkudiplomatian” olevan termi, jota he käyttävät ilmiöstä. Tämän takia käytän tutkielmassani heidän suosittamaansa velkaloukkudiplomatia-termiä. Poliitiikan tutkijana ”diplomatia”-liite on hämmentävä, sillä terminä ”diplomatia” ei ainakaan suomen kielessä vastaa velka-ansan toimintatapaa, vaan ”diplomatia” sanana vie fokuksen liikaa maidenvälisten diplomaattisten suhteiden ylläpitoon, mikä kattaa paljon muutakin kuin taloudelliset suhteet tai maiden väliset investoinnit. Vaikka teoriani nyt sisältää sanan ”diplomatia”, on mielestäni turhaa pohtia käsitettä sanana diplomatian kontekstissa, sillä se vie huomion liikaa pois itse velkaloukkudiplomatian ilmiöstä. Jätän samalla oivan tutkimusaukon jollekin seuraavalle politologille tai mahdollisille omille jatko-opinnoilleni.

Jotta kykenemme tarkastelemaan velkaloukkudiplomatiaa valtioiden tasolla, helpottaa, jos ymmärrämme ensin pelkän velkaloukun ilmiön yksilötasolla. Velkaloukulla tarkoitetaan tilannetta, jossa velan sitoumukset ylittävät lainanmaksukyvyyn. Tällöin lainan ottajan täytyy tilanteen pakosta ottaa lisää velkaa maksaakseen edelliset velkansa (Forbes 2022). Velkaloukku valtion tai toimijan tasolla tarkoittaa tilannetta, jossa lainanottajalla on vaikeuksia maksaa velkaansa takaisin lyhyellä ja pitkällä aikavälillä. Lopulta lainanottaja joutuu lainanantajan ”loukkuun”, jossa lainanantaja säätää säännöksiä, jotka koskettavat myös lainaajavaltiota. Lainaa tai investointeja vastaanottavilla valtioilla on aina riski joutua ansaan monimutkaisten takaisinmaksuehtojen takia, mutta velkaloukku ei synny

itsestään, vaan se syntyy pohjimmiltaan lainanottajamaiden ja lainanantajamaiden välisestä epätasaisesta suhteesta. Velkaloukku ei siis ole sattumanvarainen ilmiö, vaan kehittyvä systemaattisena lopputulemana. Velkaloukun syntymiseen vaikuttaa lainanantajan toimien lisäksi se, että velkaa ottavat hallitukset eivät enää puutu velkaan tai anna sille huomiota. (Al-Fadhat & Prasetyo 2022, 3.)

Valtio ei siis joudu velkaloukkuun aina ottaessaan lainaa. Velan ottaminen kuuluu valtioiden normaaliin talouspolitiikkaan, eivätkä sitä tee vain erittäin velkaantuneet kehitysmaat, vaan myös kehittyneet valtiot ottavat valtionvelkaa ulkomailta. On myös mahdollista, että kehittyneet, kasvavat valtiot joutuvat velkaloukkuun muistuttavaan lainakierteeseen. Tällöin lainanottajamaan rahoitustilanne on niin heikko suhteessa otetun lainan ja investointien määrään, ettei se kykene suorittamaan maksua velkojilleen. Tällainen velkaloukku voidaan ratkaista poliittisesti lainaa antavan maan taholta. (Al-Fadhat & Prasetyo 2022, 3-4.)

Analyysissä velkaloukkudiplomatiaa tarkastellaan aineistossa geoekonomian avulla niin, että velkaloukkudiplomatiaa kohdellaan geoekonomisena välineenä, jota Kiina käyttää strategisten päämääriensä saavuttamiseen (geoekonomia ulkopoliittisena strategiana), sekä vaikuttaa velkaloukkuvälineen avulla maantieteellisten alueiden hallintaan (geoekonomia analyttisenä mallina). Robert D. Blackwill ja Jennifer M. Harrisin (2016, 49) mukaan tämän hetken geoekonomisesta teoriasta erottuu seitsemän erilaista geoekonomista välinettä, joita voidaan soveltaa politiikkaan. Välineet ovat kauppapolitiikka, investointipolitiikka, taloudelliset ja rahoitukselliset sanktiot, kyber, avustukset, rahoitus- ja rahapolitiikka sekä energia ja hyödykkeet (Ibid). Blackwillin ja Harrisin nimeämistä kategorioista sijoitan velkaloukkudiplomatian investointipolitiikan alle, sillä tutkielma keskittyy Kiinan lainanantoon Sri Lankaan investoititarkoitukseen. Esimerkiksi Kiinan rahoitus Hambantotan ja Colombon projekteihin (katso luku 3.2) oli investointirahoitusta.

Ulkomaisten investointien merkitys on viime aikoina noussut huomattavasti, johtuen niiden määrän kasvusta valtioiden välillä. Suuri osa tämän hetken valtioiden välillä kulkevista rahavirroista ovat joko lyhyen aikavälin tai pitkän aikavälin investointeja. Samaan aikaan yhä suurempi osa näistä investoinneista on valtioiden kontrolloimia tai omistamia. Tyypillisesti hyödykkeiden tuottajat kuten Venäjä, Brasilia ja Persianlahden maat ovat saaneet nauttia investointien eduista tulon- ja vallanlähteinä, ja nämä resurssivirratt ovat vain lisääntyneet hintojennousun myötä. Samaan aikaan valtiollinen läsnäolo ei keskity pelkästään hyödykkeiden tarjoajapuoleen, vaan myös kuluttajapuoleen. Esimerkiksi suurin osa Kiinan energiasopimuksista on tehty toisten valtioiden kanssa. (Blackwill & Harris 2016, 53-54.) Seuraavassa alaluvussa esittelen velkaloukkudiplomatiaa Kiinan osalta.

2.5. Kiinan velkaloukkudiplomatia

Kiinan velkaloukkudiplomatian tutkimisen kannalta on välttämätöntä tutustua aiheeseen Afrikan osalta, sillä tutkimuskirjallisuus Kiinan velkaloukkudiplomatian käytöstä Afrikassa on jo huomattavasti vakiintuneempaa kuin Aasiassa, ja Afrikan kehittyviin maihin keskittyvä tutkimuskirjallisuus antaa havainnollistavaa taustoitusta Sri Lankan tilanteen ymmärtämiseen.

Kansainvälinen valuuttarahasto International Monetary Fund (IMF) arvioi vuoden 2019 lopulla Saharan eteläpuolisen Afrikan maiden hallintojen velkamäärän saavuttavan lähes 1 biljoonaa dollaria. Summa on yli 60 prosenttia kyseisen alueen bruttokansantuotteesta. (Lippolis & Verhoeven 2022, 153.) Kiinan ulkomaanvelkakytkökset ovat edellä mainitun suuren velkamäärän lisäksi ajankohtaisia erityisesti Afrikan maiden hallitusten suhteen (DeBoom 2020, 17-18). Afrikan maiden velkaantumisen avuksi valjastettujen Heavily Indebted Poor Countries:in (HIPC)⁵ ja Multilateral Debt Initiativen (MDRI)⁶ tarkoituksena oli auttaa maailman vähiten kehittyviä valtioita rauhoittamaan velkatilanne kestävämmälle pohjalle, mutta auttamisyrietykset menivät hukkaan. Koronapandemian vielä pahentaessa tilannetta IMF ja Maailmanpankki lanseerasivat vuoden mittaisen moratorion⁷, Debt Service Suspension Initiativen (DSSI), minkä tarkoituksena oli auttaa pandemiassa kärsineitä köyhiä maita. Moratorion vastineeksi valtioilta ei vaadittu säästötoimenpiteitä ja yrityksistä huolimatta monen Afrikan valtion rahoitustilanne on pahentunut entisestään. (Lippolis & Verhoeven 2022, 153-154.)

Afrikan velkatilanteen paheneminen onkin alkanut herättämään kysymyksiä ongelman syyllisistä, ja Yhdysvallat osoittavat syyttävän sormensa kohti Kiinaa, jonka Yhdysvallat väittää harjoittavan velkaloukkudiplomatiaa kehittyvissä maissa. (Lippolis & Verhoeven 2022,154.) Lännen syytökset Kiinan velkaloukkudiplomatian käytöstä sai pontta erityisesti Kiinan lanseerattua Silkkitehankkeen (Xu Shaomin & Li Jiang 2020, 69). Kiinan lainanannosta Afrikan maille on luotu kuva, jossa Afrikan

---

⁵ HIPC on IMF:n ja Maailmanpankin vuonna 1996 perustama aloite, jonka pyrkimyksenä on varmistaa, etteivät köyhät maat joudu hallitsemattoman velkataakan alle (IMF 2023).

⁶MDRI on Maailmanpankin luoma aloite, jonka tarkoituksena oli tarjota 37 miljardin edestä velkahelpotuksia köyhille maille tulevien 40 vuoden aikana (Maailmanpankki 2006).

⁷ Moratoriolla tarkoitetaan ajanjaksoa, jolloin lainaajan ei tarvitse suorittaa lainansa maksuja (Corporatefinance Institute 2023)

maat ovat Kiinan uhreja. Velkaloukkudiplomatia vaikuttaa osaltaan myös velkaan liitettyyn riskiin, eikä ongelmana ole vain itse rahoitusriski, vaan maineriski Kiinan lainanannossa Afrikan maille. Vaikka Kiina onkin kasvattanut suosiotaan Afrikan maissa korostamalla ”etelä-etelä-solidarisuuttaan”⁸, sen mainetta lainantajana kyseenalaistetaan erityisesti lännen näkökulmasta. Kiinan kontekstissa huomiota on saanut erityisesti Kiinan omistama Yhdysvaltojen ulkomaanvelka, mitä Kiinan on pelätty käyttävän ”aseena” Yhdysvaltojen ja Kiinan välisessä kauppasodassa. (DeBoom 2020, 17-18.) Seuraava luku tarjoaa yleiskatsauksen Sri Lankan tutkielman kontekstissa ja esittelee tapahtumat, jotka johtivat Sri Lankan taloustilanteen kriisiytymiseen.

---

⁸ Nousevat valtiot korostavat identiteettiään kehittyvinä maina ja kuvaavat itsensä kehittyvien maiden johtajina puolustamassa ja edistämässä globaalia etelää (Hopewell 2022, 469).

3. SRI LANKA

Kiinan velkaloukkudiplomatian tutkimista Sri Lankassa ei voida tehdä ilman ymmärrystä maan kolonialistisesta historiasta, verisistä sisällissodista ja jännitteistä eri uskontokuntien ja ryhmittymien välillä. Tutkielmani kirjallisuudessa käsitellään taloutta, ulkomaan velkaa ja velkaloukkudiplomatiiaa kehitysmaiden näkökulmasta, mutta Kiinan toimien tutkimisen kannalta on olennaista tutustua Sri Lankaan ja sen talouteen historian kautta. Sri Lankan historiaan perehtyminen auttaa myös ymmärtämään paremmin tutkielman primääriaineistosta nousseita eriäviä mielipiteitä Kiinan velkaloukkudiplomatiasta Sri Lankassa, ja miksi jotkin tutkimuskirjallisuuden argumentit esittävät Sri Lankan velkaongelmat maan hallinnon omien toimien syyksi. Sri Lankaa ei olisi mielekästä tutkia taloudellisen aiheen näkökulmasta tietämättä sen historiasta myöskään siksi, että itsenäisyytensä aikana Sri Lankan talouspolitiikka ja etniset kysymykset eivät ole olleet koskaan toisistaan erillään, vaan etninen politiikka on vaikuttanut Sri Lankan hallinnon tapaan ratkaista taloudellisia kysymyksiä samaan aikaan, kun hallinnon talouspolitiikka on vaikuttanut hallinnon tekemiin talotta koskeviin päätöksiin (Winslow & Woost 2004, 31).

Tässä luvussa esittelen ensiksi lyhyesti Sri Lankan historiaa ottaen tietoisesti enemmän talouteen keskittyvän näkökulman, sillä koko Sri Lankan historian käännteiden esitleminen veisi tutkielman tutkimuskysymyksen kannalta liikaa sivuraiteille. Sen jälkeen esittelen Sri Lankan tämänhetkisen taloustilanteen ja viime vuosien tapahtumat, jotka johtivat talouskriisiin. Keskityn Sri Lankan taloustilanteen pohjustuksessa tietoisesti juuri presidentti Mahinda Rajapaksan hallintokauteen, sillä tutkimusaineiston argumentit esittävät Sri Lankan joutumisen Kiinan velkaloukkuun osaltaan myös Rajapaksan hallinnon toimien syyksi.

3.1. Sri Lankan historia

Tutkielmani keskittyy Kiinan toimintaan Sri Lankassa, mutta jo ennen Kiinan rahoitustoimia saarivaltiolla on pitkä kolonialistinen historia eri hallitsijoiden ja valloittajien alaisuudessa, jotka näkivät Sri Lankan strategisen sijainnin Intian valtameren alueella merkittävänä. Ennen eurooppalaisten tuloa Sri Lanka oli useaan otteeseen Intian hallinnon alaisuudessa, ja Sri Lankaa on hallinnut monta Tamili-kuningasta. Portugalilaiset sekä hollantilaiset yrittivät kolmensadan vuoden aikana saada hallintaa Sri Lankan alueella, mutta heidän hallintoalueensa rajoittuivat vain Sri Lankan

rannikkoalueisiin. Britannian joukot kolonisoivat Sri Lankan 1800-luvun lopulla, jolloin saarivaltion kuningaskunnista vain yksi säilyi Britannian hallinnon alla. (Schindler 2023, 120-121.) Sri Lankalla on värikäs kolonialistinen historia, johon sekoittuu eri kuningaskuntien taistelut, Intian valtameren alueen etnisten ryhmien ja uskontojen väliset erimielisyydet ja eurooppalaisten valloittajien pyrkimykset hyötyä hyvällä strategisella sijainnilla olevasta saarivaltiosta (kts. esim. Sivasundaram 2013; Wenzlhuemer 2008).

Itsenäistymisensä aikaan 1948 Sri Lanka oli muihin naapureihinsa nähden varakas ja kukoistava valtio. Sri Lankassa oli kolonialismin perintönä omaksuttu korkea kehitystaso, hyvä infrastruktuuri, toimiva oikeuslaitos, demokraattinen poliittinen järjestelmä ja lisäksi Sri Lankan terveydenhuolto ja koulutustaso olivat kehittyneiden valtioiden tasolla. Sri Lankaa pidettiin taloudellisen kehityksensä näkökulmasta hyvin potentiaalisena uutena valtiona. Lupaavasta alustaan huolimatta Sri Lanka ajautui poliittisiin konflikteihin ja aseistettuihin kahakoihin. Sri Lankan historian merkittävimmät konfliktit saivat alkunsa jo 1970-luvulla. Konfliktit koostuvat kahdesta erillisestä konfliktista, joissa on neljä eri kamppailevaa ryhmittymää. Ensimmäisessä niin kutsutussa ”etnisessä konfliktissa” olivat vastakkain Tamilinuoret ja Sinhala-yhteisö Tamiliyhteisön vähemmistön kanssa. Toisen konfliktin aikana Sinhalanuoret yrittivät kahdesti muuttaa Sri Lankan sen aikaista poliittista regiimiä. Monista konfliktien eri osapuolista huolimatta Sri Lankan historian osalta suurinta huomiota on saavuttanut Tamilien separatistiliike. Tamililiike saavutti huomiota etnisellä profiilillaan, mutta Sirimal Abeyratnen mukaan Sri Lankan poliittiset konfliktit on tutkimuskirjallisuudessa leimattu väärin pelkästään etnisiksi konflikteiksi. Hänen mukaansa kyse oli pohjimmiltaan siitä, että karismaattiset johtajat onnistuivat saamaan nuoria puolelleen maan huonossa taloustilanteessa (Abeyratne 2004, 1296–1297, 1299.)

Sri Lankan konfliktisesta historiasta ja konfliktien monista eri osapuolista on hyvä ymmärtää, etteivät vastakkain asettuneet ryhmät olleet sisällöltään homogeenisiä, vaan Sinhala- ja Tamiliyhteisöjen sisällä oli eroavaisuuksia kulttuurissa, poliittisessa suuntautumisessa ja taloudellisten tekijöiden osalta. Sinhalayhteisö käsitti 1980-luvulla kolme neljäsosaa Sri Lankan väestöstä, missä Tamilien osuus (pois luettuna Intian Tamilit) oli noin 12 prosenttia. (Abeyratne 2004, 1289–1299.) Enemmistön hallinta johti 26 vuotta kestäneeseen sisällissotaan hallinnon Sinhala-buddhistien ja Liberation Tigers of Tamil Eelam (LTTE) välillä (DeVotta 2021, 98). Sodan päämääränä Tamileilla oli luoda erillinen Tamilivaltio Sri Lankaan. Sota LTTE:n ja hallinnon joukkojen välillä kesti vuodesta 1983 vuoteen 2001, jolloin saavutettiin tulitauko osapuolten välillä. (Abeyratne 2004, 1989.)

Sri Lankan sisällissota päättyi lopulta vuonna 2009 LTTE:n häviöön ja eliminointiin (Behuria 2018, 169), ja kansalaiset ylistivät presidentti Mahinda Rajapaksaa (DeVotta 2022, 92). Voiton jälkeen Rajapaksan hallinto ei aloittanut sovintoprosessia maassa (Behuria 2018, 169), vaan asevoimien läsnäolo Tamilialueilla pikemminkin kasvoi Mahinda Rajapaksan ja Gotabaya Rajapaksan (valtion puolustussihteeri) rakentaessa lisää tukikohtia Sri Lankan pohjoisille ja itäisille alueille. Samalla asevoimat ottivat hallintoonsa yritystoimintaa vaikeuttaen yksityisyrittäjien toimintaa. (DeVotta 2022, 92.) Sodan loppumisen jälkeen Mahinda Rajapaksan välit Kiinaan lähenivät, sillä Kiina tarjosi helppoa lainaa ja tietotaitoa rakentamiseen, joita Rajapaksa tarvitsi aikeissaan vauhdittaa nopeasti maan talouskasvua (Behuria 2018, 168). Rajapaksan kaudella Kiina allekirjoitti Sri Lankaan useita infrastruktuurisopimuksia, joista saadut tulot menivät vain Rajapaksan perheen hyödyksi ja samaan aikaan kalliit investoinnit lisäsivät Sri Lankan maksamattomien velkojen määrää. (DeVotta 2021, 99.)

Neljä vuosikymmentä kestäneen sodan päätyttyä Sri Lankan tilanteen odotettiin kääntyvän paremmaksi. Sen sijaan maa ajautui useisiin kriiseihin autoritäärisen hallinnon johtamana. Kansainvälisen yhteisön kehotuksista huolimatta Mahinda Rajapaksa kieltäytyi aloittamasta tutkimuksia Sri Lankan joukkojen ylilyöntisyytöksistä, mitkä ajoittuivat sodan viimeisille päiville. Sri Lanka yritti myös etäännyttää itseään mahdollisimman paljon Intiasta, joka painosti sitä etnisten sovittelujen järjestämisestä sodan osapuolten välillä. Kansainvälisen yhteisön painostuksesta Sri Lanka perusti Opetut kokemukset ja sovittelukomission⁹ (Lessons Learnt and Reconciliation Commission, LLRC) toukokuussa 2010, mikä julistautui varmistamaan ”kansallista yhtenäisyyttä ja sovinnontekoa” maassa. Seuraavana vuonna julkaistu YK:n raportti kuitenkin kritisoi vahvasti Sri Lankaa ja LLRC:n rajoittunutta mandaattia. Raportin julkaisun jälkeen Kiina puolusti Sri Lankaa painottaen kansainvälisen yhteisön tärkeyttä Sri Lankalle suotuisan ympäristön luomisessa, jotta maa kykenee rauhoittamaan tilanteensa ja kasvattamaan talouttaan. Myöhemmin Kiina myös äänesti Sri Lankan hyväksi YK:n Ihmisoikeuskomissiossa (UNHCR) Yhdysvaltojen toimeenpanemaa päätöslauselmaa vastaan, jossa Sri Lankalta vaadittiin suunnitelmaa ja toimia epäiltyjen kansainvälisen oikeuden vastaisten väkivaltaisuuksien tutkimiseksi. (Behuria 2018, 169.)

Rajapaksan perheen tiukka ote Sri Lankan hallinnosta on säilynyt lähes 20 vuotta (Goreau-Ponceaud & Madavan 2022, 1) ja siinä aikaikkunassa Sri Lankan politiikan voi tiivistää yhden perheen erinäisten

---

⁹ Suomennos Henna Hurskainen.

vallanvaihdosten kuvailuun. Mahinda Rajapaksa on toiminut presidenttinä kahteen otteeseen, hänen veljensä Gotabaya on ollut presidenttinä sekä pääministerinä ja kaksi muuta veljeä ministereinä samaan aikaan kun heidän lukuisat perheenjäsenensä ovat toimineet korkeissa asemissa ministeriöissä, valtionyrityksissä ja ulkomaan edustustoissa (Ibid). Seuraavassa kappaleessa tarkastelemme Sri Lankan taloutta, ja kuinka maa syöksyi historiansa pahimpaan talouskriisiin Rajapaksojen jatkaessa valtion vallankahvassa.

3.2. Sri Lankan talouskriisi

Hieman yli kymmenen vuotta sisällissodan päättymisestä Rajapaksan perheen dominoiva hallinto joutui luopumaan vallastaan kansan protestoinnin takia. Syynä kansan mielenosoituksille oli valtion valtava velkaantuminen ja talouden ylikuumeneminen sekä valtion osittain omistamat yritykset, jotka tuhlasivat rahaa ja olivat tehottomia. (DeVotta, 92-93.) Vuonna 2022 srilankalaiset kärsivät jopa 10 tunnin päivittäisistä sähkökatkoista, ruokapulasta ja päivittäistavaroiden sekä lääkkeiden saatavuusongelmista. Sri Lanka on valtavassa velkakriisissä ja hakee apua IMF:ltä jo seitsemättätoista kertaa. (Subhash 2022, 8-9.)

Vuoden 2022 maaliskuussa kansalaisten vastarinta Sri Lankan hallinnon toimia kohtaan vahvistui taloudellisen toiminnan pysähtyessä. Sri Lankan energiaministeriö julisti maahan jokapäiväiset seitsemän ja puolen tunnin sähkökatkot. Sähkökatkot olivat seurausta hallinnon kyvyttömyydestä maksaa öljymaksuja ulkomaisen valuutan saannin tyrehtyessä. Protestoijat vaativat presidentti Rajapaksan välitöntä luopumista vallasta. Rajapaksa kielsi syytökset epäonnistumisestaan ja jatkoi vallassa. (Subhash 2022, 8-9.) Huhtikuussa hallinto ilmoitti, ettei se kykene maksamaan velkojaan. Sillä oli vuonna 2022 yhteensä 51 triljoonaa dollaria velkaa, kun valtion bruttokansantuote oli 85 triljoonan dollarin suuruinen. Toukokuussa 2022 hallinto jätti ensimmäistä kertaa velkaeränsä maksamatta. (DeVotta 2022, 94.)

Sri Lankan hallinto ei ottanut huomioon asiantuntijoiden (esim. IMF) huomioita ja neuvoja, ja Subhashin (2022, 10) mukaan tilanne voisi olla hyvin erilainen tällä hetkellä, jos neuvoja olisi noudatettu. Yhtenä esitettyä ongelmana Sri Lankan talouspolitiikassa on esitetty sen keskittymistä taloudessaan hyvinvointiin keskittyvään strategiaan. Subhas esittää, että Sri Lanka on saanut aiheesta ylistystä, mutta samalla talouden kannalta on argumentoitu, että Sri Lankan olisi ollut parempi sen

sijaan kääntää katseensa kohti kasvua investointien kautta. Joka tapauksessa hallinto jatkoi neuvoista huolimatta samaa vanhaa politiikkaansa. (emt. 9.) Sri Lankan valtiontalous olisi saattanut kestää romahdukselta vielä pidempäänkin, mutta Koronaviruksen aiheuttama turistikato ja ulkomailta työskentelevien srilankalaisten rahalähetysten hupeneminen vaikutti merkittävästi maan tuloihin. Kansalaisten hallinnonvastaisia protesteja pahensi entisestään Rajapaksan hallinnon korruptio ja harkitsemattomat infrastruktuuriprojektit, kuten vähälle käytölle jäänyt lentokenttä ja krikettistadioni sekä Rajapaksan kunniaksi julkisista varoista maksettu museo. Projekteista osa oli Kiinan valtioon kytköksissä: esimerkiksi Hambantotan satama-alue, joka vuokrattiin leasing-sopimuksella Kiinan kansantasavallalle (People's Republic of China, PRC) ja kiinalaiset luksuspilvenpiirtäjät Sri Lankan pääkaupungin, Colombon, keskustassa. (DeVotta 2022, 93.)

Rajapaksan perheen hallinnon kausi lähenee loppuaan. DeVotta (2022, 94-95) kuvailee Rajapaksoja ”...*the most insidious, venal and shameless of this lot.*” Presidentti Mahinda Rajapaksa ja hänen lähipiirinsä välttelee julkisuutta ja osa hänen sukulaisistaan piilottelee Sri Lankassa tai on paennut ulkomaille. Samaan aikaan Sri Lankan tulevaisuus näyttää huolestuttavalta. Rajapaksan perheen väistyminen vallasta on tärkeää maan poliittiseen tilanteen vakauttamiseksi, mutta se vaatii koko poliittisen kulttuurin muutosta, mikä näyttää epätodennäköiseltä. (Ibid.)

Sri Lankan kolonialistisella historialla, pitkällä sisällissodalla, koronaviruspandemialla ja korruptoituneen Rajapaksan perheen huonolla taloushoidolla oli selkeästi vaikutusta Sri Lankan talouden ja poliittisen tilanteen kriisiytymiseen vuonna 2022. Tutkittaessa sitä, mitä perusteita tutkimusaineisto esittää Kiinan velkaloukkudiplomatialle, täytyy ottaa huomioon myös valtion, eli tässä tapauksessa Sri Lankan, sisäinen taloudenhoito ja maan hallinnon tila. Seuraavassa luvussa esittelen Kiinan ulkopoliittikan viimeaikaisia muutoksia keskittyen BRI-hankkeeseen. Esittelen myös analyysin argumenteissa useasti esiintyvät Sri Lankan Hambantotan ja Colombon satamaprojektien tapaukset.

4. KIINAN ULKOPOLITIIKKA

”Kiina järjestyttää maailmaa taloudellisesti ja geopolittisesti”¹⁰ (Wang ym. 2020, 133).

Kiinaan keskittyvä tutkimuskirjallisuus näkee Kiinan horjuttavan nykyistä maailmanjärjestystä. Wangin ym. (2020,133) mukaan maailmanhistoriassa uusien napojen ilmestyminen maailmanpolitiikan kentälle on tarkoittanut geopolittisesti kansainvälisen järjestyksen vakauden horjumista, eikä hänen mukaansa ole syytä olettaa, että Kiina olisi tapauksessa poikkeus. Kiina loi BRICS:in jättäen Yhdysvallat pois järjestöstä sekä perusti Aasian infrastuktuuri- ja investointipankin (AAIB) Maailmanpankin vastustajaksi. Samalla Kiina suosii taloudellisesti Afrikan maita, jotka äänestävät sille suotuisasti YK:ssa. Kiinan osuus latinalaiseen Amerikkaan myöntämistä lainoista on suurempi kuin Maailmanpankin ja IMF:n antamat lainat yhteensä. (Ibid.) Edellä mainittujen lisäksi Kiina on tehnyt viime vuosina ulkopolitiikassaan monia käänteentekeviä päätöksiä, joihin lukeutuu Kiinan kasvanut läsnäolo Etelä-Kiinan meren alueella, Yhdysvaltojen merivoimia haastava uusi asekehitys ja Kiinan ulkomaisten investointien valtava lisääntyminen maailmalla. (Flint ym. 2019, 295.)

Kiinan ulkopolitiikan ja BRI:n ymmärtäminen auttaa hahmottamaan paremmin Kiinan toimia Sri Lankassa ja sitä, miksi Kiina kohdistaa ulkomaista lainaa ja investointeja kehittyviin maihin. Tässä luvussa esittelen ensin Kiinan ulkopolitiikan viime vuosien tärkeimpiä piirteitä erityisesti Xi Jinpingin aikakaudella. Sen jälkeen esittelen Xi Jinpingin lanseeraaman BRI-hankkeen, joka on olennaisessa osassa Kiinan geokonomian harjoittamisessa kehittyvissä maissa, ja siten hankkeen laajuuden ymmärtäminen auttaa pääsemään lähemmäksi tutkimusaineistosta nousseiden velkaloukkudiplomatia-argumenttien ymmärrystä. Esittelen myös Hambantotan ja Colombon satamaprojekteja Sri Lankassa, joita on rahoitettu osana BRI:tä.

4.1. Kiinan ulkopolitiikan muutos Xi Jinpingin aikakaudella

Xi Jinping on Kiinan Kommunistisen Puolueen puheenjohtaja, Kiinan presidentti ja Kiinan puolustuskomission johtaja. Häntä kuvataan ”Kiinan imperialistiseksi presidentiksi” ja Kiinan vahvimaksi johtajaksi sitten Deng Xiaopingin. Mediat kuvaavat Xi Jinpingin olevan jopa vahvempi

---

¹⁰ China is truly shaking the world both economically and geopolitically. (Suomennos Henna Hurskainen).

johtaja kuin Mao Zedong. Omalla kaudellaan Xi Jinpingin päämääränä on ollut johtaa Kiina vaurastumiseen, kohottaa kansallisyhpeyttä sekä onnellisuutta ja uudistaa Kiinaa kansallistasolla. Näihin hän on pyrkinyt erilaisten omien visioidensa kautta, joiden sloganeja ovat muun muassa ”*Kiina unelma*”, *Aasian-Tyynenvaltameren unelma*” ja ”*Yksi vyö, yksi tie*”¹¹. (Ross ym. 2016, 117-118.)

Tutkittaessa perusteita Kiinan velkaloukkudiplomatian käytöstä Xi Jinpingin hallintokauden tapahtumat ovat merkittävässä osassa tarkasteltaessa Kiinaa Sri Lankassa. Deng Xiaopingin kaudella alkoi muutos, jossa Kiina ”avasi ovensa” ja ulkomaiset investoinnit ja kaupankäynti lisääntyivät. ”*2000-luvulla Kiina on ryhtynyt ”menemään ulos” eli tekemään sijoituksia itse, heijastamaan sotilaallista voimaa sekä ajamaan intressejään voimallisemmin*”. Kiinan kiinnostus pehmeään valtaan on korostunut erityisesti Xi Jinpingin aikakaudella ja pehmeä valta nähdään myös osana ideologista kamppailua. Ulkosuhteiden merkitys on myös selkeästi korostunut Xi Jinpingin aikakaudella, mistä esimerkkinä toimivat muun muassa turvallisuuden komission ja BRI-hankkeen perustaminen. (Mattlin ym. 2022, ei sivunumerointia, kappaleessa *Ulkosuhteet Xi Jinpingin aikakaudella*.) Kiina onkin Xi Jinpingin aikakaudella luonut monia diplomaattisia välineitä, joista BRI on merkittävin (Zeng 2019, 207). Sitä käsitellään erikseen seuraavassa luvussa.

Xi Jinpingin hallintokaudella ulkopoliittika on muuttunut selkeästi avoimemmaksi tavoitteistaan, verrattuna Xi’tä edeltäneiden hallitsijoiden tapaan piilotella ulkopoliittisia aikomuksiaan. 2000-luvun alkupuolella Kiinaa pidettiin myös Status quo-valtana ja sen politiikka on joiltakin osin muuttunut muutoksenhakuisempaan suuntaan. Kiinan politiikka toimii lopulta maan johdon intressien mukaan, mutta keskustelua Kiinan eduista eri tilanteissa käydään myös sisäisesti. Ulkopoliitikassa Kiina puolustaa tiukasti ydinintressejään Tiibetiä, Xinjiangia, Taiwania ja Etelä-Kiinan merta. Kiina julistaa ydinintressinsä olevan vain Kiinan sisäisiä asioita, eivätkä kuulu muille valtioille. (Mattlin ym. 2022, ei sivunumerointia, kappaleessa *Ulkosuhteet Xi Jinpingin aikakaudella*)

4.2. Kiinan uusi silkkitie

Kiinan Tie- ja vyö-hanke (The Belt and Road Initiative, BRI) on suurin koskaan perustettu infrastruktuuriprojekti, joka yhdistää logistisella verkostollaan Euraasian ja Afrikan mantereet (Ahmed

---

¹¹ ”China Dream,” Asia-Pacific Dream” ja “One Belt, One Road” (Suomennos Henna Hurskainen).

& Lambert 2022, 42). BRI on Flintin et al.:in mukaan Kiinan tämänhetkisen ulkopolitiikan keskipiste (2019, 295-296.) ja se esiteltiin ensimmäisen kerran Xi Jinpingin valtionvierailulla Kazakhstaniin ja Indonesiaan vuonna 2013. BRI koostuu suuren luokan infrastruktuuri- ja investointiprojekteista, joiden tarkoituksena on Kiinan mukaan edistää yhteistyötä ja yhdistää Kiina muun maailman kanssa. (Zeng 2019, 208.)

BRI on merkittävä tutkielman kontekstissa, sillä Kiina pyrkii saavuttamaan alueellista vaikutusvaltaa BRI-projektien ja luomiensa multilateraalisten instituutioiden kautta ja tutkielma katsoo Kiinan kohdistamat lainat ja investoinnit Sri Lankaan suoraan osaksi BRI:tä. BRI-projektien rahoitus tulee pääosin China Development Bank:ilta¹², The Export-Import (Exim) Bank of China:lta¹³, Kiinan neljältä johtavalta kaupalliselta pankilta, Asian Infrastructure Investment Bank:ilta (AAIB)¹⁴ ja the Silk Road Fund:ilta¹⁵. BRI-rahoituksesta suurin osa on kohdistunut Etelä-Aasian ja Kaakkois-Aasian alueelle ja suurin osa BRI:hin liittyvistä lainoista tulee Kiinan valtion rahoittamana tai Kiinan valtion pankkien rahoittamana, kuten Exim-pankista tai China Development Bank:ista. (Mobley 2019, 57.)

Kiina on tarkoituksellisesti pyrkinyt luomaan ja levittämään BRI:stä suotuisaa narratiivia järjestämällä erilaisia konferensseja, lähettämällä edustusdelegaatioita ulkomaille ja jopa julkaisemalla videoita China Daily:ssä, joissa BRI:tä esitellään ulkomaisten lasten ”iltasatuna”. Kiina on pyrkinyt siihen, että BRI nähtäisiin positiivisessa valossa asiana, joka edistää yhteistä kehitystä ja jossa kaikki voittavat. Kiinan itse luomat narratiivit BRI:n suhteen ovat herättäneet kritiikkiä kansainvälisesti. BRI:n tavoitteena nähdään Kiina-keskeisen maailmanjärjestyksen luominen, missä BRI on kuin ”Marshall-apu”, mutta sitäkin kunnianhimoisempi projekti, sillä BRI:n kautta Kiina voi käyttää taloudellista

---

¹² China Development Banks on Kiinan valtion omistama rahoitusinstituutio, jonka tarkoituksena on edistää Kiinan talouskehitystä ja tärkeimpiä teollisuudenaloja (China Development Bank 2023).

¹³ Kiinan Exim Bank on Kiinan valtion omistama pankki, joka rahoittaa Kiinan ulkomaankauppaa, investointeja ja kansainvälistä talousyhteistyötä (The Exim Bank of China 2023).

¹⁴ AAIB on multilateraalinen kehityspankki, mikä keskittyy rahoittamaan kehittyviä Aasian maita ja kehittämään niiden talouksia, varallisuutta ja infrastruktuuria (AAIB 2023).

¹⁵ The Silk Road Fund on kehitykseen ja investointiin keskittyvä rahasto, joka keskittyy investointirahoitukseen BRI:n kautta Kaakkois-Aasiassa, Etelä-Aasiassa, Keski-Aasiassa, Länsi-Aasiassa, Pohjois-Afrikassa ja Euroopassa (The Silk Road Fund 2023).

valtaansa geopolitiiseen hallintaan. BRI analysoidaankin Kiinan luoman ”win-win”-narratiivin sijaan pikemminkin nollasummapeliksi. (Zeng 2019, 207.)

Osa tutkijoista myös puoltaa BRI:n aikaansaannoksia. Wongin mukaan BRI on paras yritys luoda yhteistä kansainvälistä järjestystä, joka perustuu jaetuille arvoille. BRI projekteja syytetään siitä, että ne ovat Kiinan valtionyhtiöiden rahoittamia. Samaan aikaan monet BRI:n projektit ovat niin suuria, ettei yhdelläkään kohdemaan yksityisellä rahoittajalla olisi mahdollista lähteä niin suureen hankkeeseen mukaan. Lisäksi Kiina sisällyttää projekteihinsa paljon kohdemaan paikallisia toimittajia ja työntekijöitä, joiden kautta kohdemaan toimijat kartuttavat kokemusta ja tietoutta. BRI ei myöskään sisällä itsessään turvallisuusulottuvuutta, kuten BRI:tä paremmin organisoitu Marshall-avustus. (Wong 2020, 338, 341.)

Ahmedin ja Lambertin (2022, 42) mukaan BRI tulee kasvattamaan teollisuutta sinne leviämillään alueilla ja muuttamaan maailman geoeconomista karttaa merkittävästi, kuten myös nykyistä maailmankuvaa. Sen lisäksi valtakamppailut tulevat muuttumaan entistä nollasummapelimäisemmiksi BRI:n johdosta. Hankkeella on potentiaalia muokata maailman geoeconomisia parametreja monestakin syystä. BRI nauttii suosiota Kiinan sisäisesti sekä kehittyvissä maissa. Hanke on kotimaassa suosittu sen taloudellisen kasvun vaikutuksista, mihin ovat vaikuttaneet infrastruktuurin kehittyminen sekä investoinnit tutkimukseen, kehitykseen, koulutukseen ja kansanterveyteen. Vastapainona sotilasmenot Kiinassa ovat pysyneet suhteellisen tasapainoisena. Ahmedin ja Lambertin mukaan taloudellisen valtionvallan näkökulmasta tarkasteltuna BRI:tä voidaan jopa sanoa nykyajan tehokkaimmaksi kansainvälisten asioiden kehityskonseptiksi. (Ibid.) Kiinan geoeconomisten välineiden käytöstä lisää myöhemmin tutkielman teoriaosuudessa.

BRI:n kontekstissa on myös oleellista mainita Kiinan harjoittamasta puuttumattomuuspolitiikasta, minkä vaikutukset ilmenevät myös analyysissä, missä nousee argumentteja Kiinan puuttumattomuudesta Sri Lankan ihmisoikeuskysymyksiin. Puuttumattomuuspolitiikalla tarkoitetaan sitä, että valtion ei tulisi toiminnallaan häiritä toisen valtion poliittisia tai sosiaalisia aktiviteetteja ilman kohteena olevan valtion suostumusta. Puuttumattomuuspolitiikka kattaa niin diplomaattiset kysymykset, kuin myös luvattomat sotilalliset sopimukset, mitkä voivat rikkoa valtion suvereeniutta. (Barton 2018, 417.) Kiina on ollut yksi äänekkäimmistä puuttumattomuuspolitiikan harjoittajista (Ibid.) ja piti puuttumattomuuspolitiikasta pitkään kiinni, mutta se on vähentynyt 2000-luvulta lähtien, sillä

Kiinan intressit ja aktiivisuus ulkomailla ovat kasvaneet (Mattlin ym. 2022, ei sivunumerointia, kappaleessa *Ulkosuhteet Xi Jinpingin aikakaudella*).

Hambantota ja Colombo osana BRI:tä

Tutkimusaineistossa nousee esille BRI:n kontekstissa Hambantotan ja Sri Lankan pääkaupungin, Colombon, projektit ja Kiina tarjoaa rahoitusta satamaprojekteihin yhtenä BRI:n osa-alueena (Manuputty & Nugroho 2013, 1798-1799), joten on oleellista avata tapauksia lyhyesti. Sri Lankan sisällissodan päätyttyä vuonna 2009 maan infrastruktuuriprojektien painopiste vaihtui maanteistä satamiin ja Sri Lanka otti päämääräkseen kasvaa hyvät globaalit kauppayhteydet omaavaksi valtioksi. Hambantotan ja Colombon satamaprojektit ovat kuitenkin herättäneet projekteja kyseenalaistavaa keskustelua, ja Colombon satamaprojektia on pidetty taloudellisena välineenä. (Ruwanpura ym. 2019, 166.)

Sisällissodan päättymisen jälkeen Sri Lankan hallitus halusi luoda Colombosta ”hypermodernin megapoliksen”¹⁶ ja kasvatti investointejaan infrastruktuuriprojekteihin ja kiinteistöihin. Nämä sisällissotien jälkeiset investoinnit tapahtuivat vasta perustettujen Megapoliksen ministeriön ja Läntisen kehityksen ministeriön toimesta. (Ruwanpura ym. 2019, 166.) Colombon satama on merkittävä kauttakulkusatama Intiasta itään kulkeville rahtialuksille ja on Etelä-Aasian ainut satama, joka kykenee kilpailemaan suurimpien kauttakulkusatamien kanssa. Colombo on myös tärkeä satama Intialle, sillä siellä käsitellään 13 prosenttia Intian rahtikonteista. (Xiao ym 2019, 906.)

Etelä-Aasia on strategisesti hyvällä sijainnilla, sillä se toimii merenkulun ja maareittien näkökulmasta hyvänä kulkuväylänä Kiinan ja Lännen välissä. Intian valtameren kautta kulkeva historiallinen merireitti yhdistää Kiinan muuhun maailmaan, minkä takia kyseisen alueen valtiot kuten Intia, Pakistan, Bangladesh, Nepal, Bhutan ja Sri Lanka ovat strategisesti keskeisellä sijainnilla, mikä tuo niille kilpailuetua. (Xiao ym. 2019, 905-906.) Kiina tarjosi Sri Lankalle 1,1 miljardia dollaria rahoitusta Hambantotan satamaprojektiin BRI:n kautta. Lainan vastineeksi Kiina omistaa Habantotan satamasta 85 prosenttia ja omistaa 99 vuoden leasing-sopimuksella satama-alueen ja alueita sen ympäriltä. Manputtyn ja Nugrohon (2023, 1798-1799) mukaan Hambantotan sataman kohdalla Sri Lanka elvytti

---

¹⁶ ”Hypermodern Megapolis” (suomentanut Henna Hurskainen)

talouttaan parantamalla maansa vienti- ja tuontireittejä, kun taas Kiina hyötyy satamasta, jonka kautta se voi kuljettaa omia hyödykkeitään BRI:n merireiteillä. Seuraavaksi esittelen kuinka toteutin tutkielman Kiinan velkaloukkudiplomatiasta Sri Lankassa esitellen metodologiset lähtökohdat ja kuinka muodostin tutkielman analyysirungon teorialähtöisellä sisällönanalyysillä.

5. TUTKIELMAN TOTEUTUS

Toteutan tutkielman laadullisena tapaustutkimuksena käyttäen aineiston analyysin toteutukseen teorialähtöistä sisällönanalyysiä. Tässä luvussa esittelen, miten toteutin tutkielman analyysin siitä, millä perustein Kiinan sanotaan käyttävän velkaloukkudiplomatiaa Sri Lankassa. Kiinan velkaloukkudiplomatian tutkimuksesta uupuu kriittinen näkökulma, minkä otin tutkielmassa huomioon käyttämällä tieteenfilosofiana kriittistä luentaa läpi tutkielman ja erityisesti analyysin osalta. Tutkielma tarkastelee Kiinan velkaloukkudiplomatiaa kriittiseltä kannalta niin, ettei Kiinan lainanannosta käytettyä termiä ”velkaloukkudiplomatia” oteta suoraan annettuna totuutena, vaan tutkielmassa on tarkoituksenmukaisesti keskitytty keräämään aineistoa myös ei-länsimaisten instituutioiden lähteistä (aineistonkeruusta lisää luvussa 6).

Ensiksi avaan tutkielmani laadullisen tutkimuksen lähtökohdat sekä tutkimukselliset haasteet länsimaisena tutkimusentoteuttajana Kiinapainotteiseen aiheeseen. Sen jälkeen perehdyn tapaustutkimukseen tutkielmani metodologisena lähtökohtana. Tämän jälkeen selvennän ensin lyhyesti aineistolähtöisen sisällönanalyysin periaatteet, sillä teorialähtöisen sisällönanalyysin luokitukset muodostetaan samoin menetelmin. Sen perään kerron, mitä teorialähtöisellä sisällönanalyysillä tarkoitetaan ja kuinka käytän sitä tutkielman aineiston analysoinnissa. Luvun lopussa esittelen teorian ja aineiston avulla tehdyn tutkielman analyysirungon. Kuvallisen analyysirungon tarkoitus on avustaa lukijaa hahmottamaan paremmin aineistosta nousseet havaintoluokat.

5.1. Laadullinen tutkimus

Laadullinen tutkimus keskittyy todistusaineistoon pyrkien ymmärtämään tarkoituspäätä tapahtumien takana (Gillham 2000, 10). Bill Gillhamin (Ibid) mukaan kvalitatiivisen tutkimuksen vahvuutena on kyky kuvailla asioita ja nostaa esille selityksiä ja tarkoitusta asioiden takana. Tutkielman primääriaineistona toimii tutkimuskirjallisuus Kiinan velkaloukkudiplomatiasta Sri Lankassa ja vastaan tutkimuskysymykseen nostamalla aineistosta esille tarkoituksia ja selityksiä niin, että Kiinan velkaloukkudiplomatiasta on mahdollista saada mahdollisimman kattava kuva, joka laadullisen tutkimuksen kriteerit täyttäen kuvailee aihetta mahdollisimman perusteellisesti.

Tuomen ja Sarajärven (2018, 25) mukaan yksi laadullisen tutkimuksen peruspilareista on tutkimuksen aineiston havaintojen ”teoriapitoisuus”. Teoriapitoisuudella he tarkoittavat yksilön omaa käsitystä tutkittavasta ilmiöstä, sen merkityksistä ja tutkimuksessa käytettävistä välineistä, sillä nämä kaikki vaikuttavat tutkimuksen tuloksiin. Tutkimuksen tulokset eivät siis ole tutkijasta irrallisia, vaan tutkija itse vaikuttaa tutkimustuloksiin jo valitessaan tutkimusasetelmaa ymmärryksensä pohjalta. (Ibid.) Tutkielmassani teoriapitoisuus on huomioitu niin, että itse tutkijana huomioin läpi tutkielman sen, että oma ymmärrykseni Kiinan toimista Sri Lankassa on jo alkujaan ”väritynyt”, sillä tarkastelen ilmiötä länsimaalaisena, valkoihoisena ja etuoikeutettuna naisena länsimaalaisesta yliopistosta käsin, minkä takia tiedostan uskovani helpommin länsimaissa tuotettuun ja Kiinaan kriittisesti suhtautuvaan kirjallisuuteen. Tämä on tiedostettu tutkielmaa tehdessä niin aineiston keruussa, kirjallisuutta läpi käydessäni kuin myös analyysissä. Tiedostamalla oman lähtökohtani en missään nimessä ole pyrkinyt ”täydelliseen tutkimukseen”, vaan olen huomioinut teoriapitoisuuden tutkielmassa – erityisesti muodostaessani johtopäätöksiä.

5.2. Tapaustutkimus Sri Lankasta

Kiinan velkaloukkudiplomatian tutkimiseen käytän menetelmänä tapaustutkimusta, mikä sopii parhaiten tämän tyyppisen aineiston ja tutkimuskysymyksen tutkimiseen, sillä aineistoni rajautuu tutkimuskirjallisuuteen, joka käsittelee tiettyä asiaa yhden maan alueella. Tapaustutkimuksessa tapaus (case) voi olla joko yksittäinen tapaus, tai voidaan tutkia useita eri tapauksia. Tapaukset voivat olla luonteeltaan yksikköjä, instituutioita tai suurempia yhteisöjä. (Gillham 2000, 1.) Tapaustutkimuksen käyttäminen tutkielmassani tarkoittaa sitä, että tutkimuskysymys sekä koko tutkielma keskittyy Sri Lankaan, mitä kohtelen tapaustutkimuksen yksikkönä. Tutkielman aineisto koostuu useista eri tutkimusartikkeleita, joissa käsitellään Kiinan velkaloukkudiplomatiaa Sri Lankassa. Käsitän Kiinan velkaloukkudiplomatian tutkimisen Sri Lankassa tällöin yksittäisenä tapauksena, jota tutkin tapaustutkimuksen avulla.

Tapaustutkimuksen ytimenä on käyttää eri aineistoista kerättyjä havaintoja yhdessä vastaamaan tutkimuskysymykseen. On tärkeää huomioida, että kaikki kerätty aineisto tukee tutkimusta vahvuuksineen ja heikkouksineen. Tapaustutkimuksella tutkittava tutkimuskysymys voi myös aluksi olla suhteellisen löyhä siksi, että aineistosta kyetään keräämään kattava valikoima todistusaineistoa tapaukseen liittyen. (Gillham 2000, 1-2.) Tämän takia tutkimuskysymykseni muotoilu ”millä perustein”

pyrkii jättämään tilaa aineistosta nouseville havainnoille niin, ettei se rajaa liikaa ja täten aiheuta vaikeuksia kattavan aineiston keräämisessä.

5.3. Teorialähtöinen sisällönanalyysi

Laadullisen sisällönanalyysin avulla kuvaillaan aineistoa systemaattisesti käyttäen apuna itse muodostettua koodauskehikkoa. Kehikko on tutkielman tärkein työkalu, sillä se kattaa koko aineiston eri määritelmät¹⁷, mitkä kuvaavat aineistoa. (Schreier 2012, 7.) Sisällönanalyysillä on myös ”summaava” ominaisuus, eli se pikemminkin yhdistää yksityiskohtia kuin raportoi niitä aineistosta (Neuendorf 2017, 23).

Analyysissäni käytin sisällönanalyysiä tutkimuskirjallisuuden analysoimiseen muodostamalla kehiöt, mitkä parhaiten kuvailevat tutkimuskirjallisuudesta nousevia tuloksia Kiinan velkaloukkudiplomatiasta Sri Lankassa. Valitsin tutkielmani metodiksi sisällönanalyysin, sillä sen tapa tutkia aineistoa ryhmittelemällä aineistoa koodausjärjestelmäksi auttoi jäsentämään laajan aineistoni tietoa helpommin jäsennettävään muotoon ja vastaamaan kattavammin tutkimuskysymykseeni siitä, millä perustein Kiinan sanotaan käyttävän velkaloukkudiplomatiaa Sri Lankassa.

Schreierin (2012, 2) mukaan sisällönanalyysi on hyvä metodi tutkimukselle, jossa asian määritelmä (*meaning*) ei ole standardisoitunut tai itsestään selvä, vaan tarvitsee tulkitsemista. Aineisto ei hänen mukaansa koskaan ”puhu puolestaan”, vaan me itse luomme määritelmän omien kokemustemme ja olettamustemme pohjalta, mitä jo tiedämme aiheesta tai mitä tunteita se meissä herättää. Määritelmät voivat olla myös standardisoituja, jolloin kaikki saman kulttuuritaustan omaavat ovat aineistosta samaa mieltä, eikä sisällönanalyysiä tällöin tarvita. (Ibid.) Tutkimuskirjallisuuden näkemykset Kiinan velkaloukkudiplomatiasta Sri Lankassa ovat eriäviä ja aineisto itsessään vaatii paljon tulkintataitoja, joten sisällönanalyysi on tutkielmaani toimiva valinta.

Valitsin tutkielman metodiksi teorialähtöisen sisällönanalyysin tutkielman teorian geoeconomian ja aineiston luonteen takia. Teorialähtöinen analyysi mahdollisti parhaiten sen, että sain vastattua tutkimuskysymykseeni Kiinan velkaloukkudiplomatiasta niin, että voin pitää teorian vahvasti mukana

---

¹⁷ ”Meanings” (Suomentanut Henna Hurskainen)

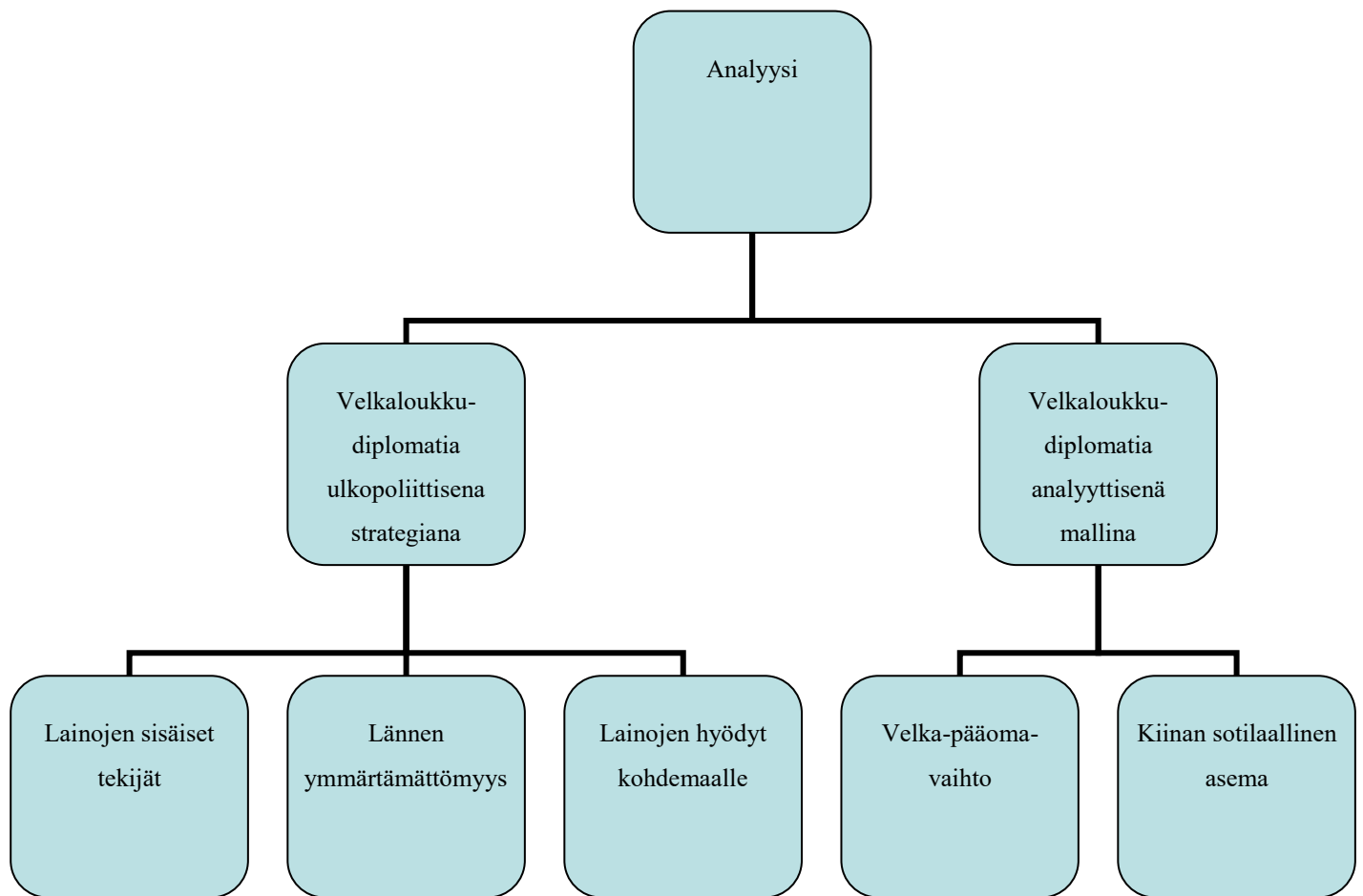
ohjaamassa analyysiä. Itse tutkimuskysymys sisältää tutkielman geoeconomisen välineen, minkä perusteella poimin argumentit tutkimusaineistosta. Oli siis tutkimuskysymyksen kannalta oleellista, että teoria ohjasi havaintojen keräämistä ja analyysirungon muodostumista.

Teorialähtöisessä sisällönanalyysissä analyysin luokittelurunko muodostuu aikaisemman käsitejärjestelmän pohjalta, kuten teoriaa tai mallia apuna käyttäen. Analyysissä muodostetaan ensin analyysirunko käytettävän teorian pohjalta muodostamalla luokitteluita ja kategorioita aineistolähtöistä sisällönanalyysiä noudattaen, jolloin tutkimusaineistosta nostetaan esille ne asiat, jotka kuuluvat luokittelurunkoon ja ne, jotka jäävät analyysin ulkopuolelle. Aineistolähtöinen laadullinen analyysi on kolmivaiheinen prosessi, jossa aineisto ensin pelkistetään (reduoidaan), minkä jälkeen aineisto ryhmitellään (klusteroidaan) ja lopulta luodaan analyysin teoreettiset käsitteet (abstrahoidaan) (Tuomi & Sarajärvi 2018, 122, 127-128.)

Tutkielman analyysia aloittaessa tulee myös määrittää analyysiyksikkö. Tämän jälkeen aineisto pelkistetään, jotta löydetään tutkimustehtävään sopivat ilmaukset. Pelkistäminen tapahtuu karsimalla epäolennaiset asiat pois tiivistämällä tai pilkkomalla aineistoa eri osiin, esimerkiksi merkitsemällä aineistossa samaa kuvaavia asioita samalla värillä, ja eri ilmiöitä taas eri väreillä. Pelkistämisen jälkeen aineisto ryhmitellään etsien samaa kuvaavia ja eroavaisuuksia kuvaavia käsitteitä. Näistä muodostuvat alaluokat, jotka nimetään luokkien sisältöjä kuvaavilla käsitteillä. Ryhmittelyn jälkeen aineisto käsitteellistetään, eli erotetaan tutkimuksen kannalta olennainen tieto, minkä avulla luodaan teoreettisia käsitteitä. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 122.) Tutkielman analyysin ryhmittelyvaihe on toteutettu teorialähtöisen sisällönanalyysin toimintatavan takia hieman eri tavalla, mistä lisää seuraavaksi.

Muodostin tutkielmani analyysirungon teoriani pohjalta seuraavasti. Jaoin ensiksi aineistoni artikkeleihin, jotka käsittelevät suoraan Kiinan velkaloukkudiplomatiaa Sri Lankassa ja artikkeleihin, jotka käsittelevät Kiinan velkaloukkudiplomatiaa yleisesti tai muissa kehittyvissä maissa. Määritin analyysiyksiköksi velkaloukkudiplomatian, minkä perusteella jaottelin analyysikategoriat sen perusteella, millaisia argumentteja aineistosta nousi velkaloukkudiplomatian käytön osalta. Aineistosta nousi Wigellin ja Scholvinin geoeconomian teorian pohjalta selkeästi kaksi yläkategoriaa: velkaloukkudiplomatia ulkopoliittisena strategiana ja velkaloukkudiplomatia analyttisenä mallina. Näiden kahden kategorian alle koodasin yhteensä viisi eri kategoriaa, jotka nousivat tekstistä (Taulukko 1.) ja näiden kategorioiden alle omat alakategoriansa, jotka ovat eriteltyinä alakappaleiksi analyysissä. Seuraavaksi esittelen tutkielman aineiston, josta poimin teorian pohjalta argumentit analyysiin.

Taulukko 1.

6. AINEISTO

Tutkielman primääriaineisto koostuu Kiinan velkaloukkudiplomatiaan liittyvästä tutkimuskirjallisuudesta. Kuten kirjallisuusosuudessa aiemmin mainitsinkin, velkaloukkudiplomatiasta ei ole paljon tutkimusta kansainvälisen politiikan näkökulmasta, vaikka esimerkiksi geoeconomian tutkijat käsittelevätkin hyvin laajalti erityyppisiä geoeconomisia välineitä. Velkaloukkudiplomatiata käsittelevät artikkelit kohdistuvat myös usein Afrikan mantereelle Aasian sijaan, minkä takia Sri Lankan tutkiminen velkaloukkudiplomatian valossa osoittautuikin hieman haasteelliseksi aineiston kannalta. Etsin aluksi aineistoa Kiinan kohdistamista infrastruktuuriprojekteista ja lainoista Sri Lankaan sekä kiinalaisista lähteistä että Sri Lankan hallinnon sivuilta. Totesin suunnitelman olevan mahdoton siitä syystä, että kiinalaisista lähteistä ei yksinkertaisesti löytynyt tietoa ja jos jotakin löytyi, en voinut olla varma tietojen luotettavuudesta sillä tietolähteet johtivat aina sivustoille, jotka eivät olleet turvallisia. Löysin Sri Lankan hallinnon ulkomaisten resurssien osaston¹⁸ julkaisuja Sri Lankaan kohdennetusta ulkomaisesta lainasta sekä maan kehitysprojekteista, joissa on ollut ulkomaisia rahoittajia. Sivuilla oli paljon materiaalia, mutta en voinut olla varma tietojen luotettavuudesta monen tutkimuskirjallisuuden toistaessa maan hallinnon korruptoituneisuutta ja sekavaa tilannetta. Täten keskityn tutkielmassa aiheesta kertovaan tutkimuskirjallisuuteen, eli siihen, miten tutkijat käsittelevät Kiinan velkaloukkudiplomatiata Sri Lankassa.

Valitsin tutkielman aineistoksi artikkeleita, jotka käsittelevät Kiinan velkaloukkudiplomatiata Sri Lankassa, mutta myös artikkeleita, joissa Kiinan velkaloukkudiplomatiata tutkitaan Etelä-Aasian ja Intian valtameren alueilla, sekä Afrikassa. Vaikka tutkinkin Kiinan velkaloukkudiplomatiata tapaustutkimuksena Sri Lankassa, katson, että voin käyttää analyysissä aineistoa myös muiden kehittyvien maiden osalta. Ensinnäkin siksi, että Kiinan velkaloukkudiplomatiasta kirjoitetut artikkelit käsittelevät monessa artikkelissa Kiinan lainanantoa Afrikan kehittyviin maihin ja Sri Lankaan rinnakkain, ja toiseksi sen takia, että erityisesti Afrikan maihin liittyvä aineisto auttaa havainnollistamaan paremmin ja kattavammin Sri Lanka-artikkeleista nousseita havaintoja. Ilman Afrikkaan keskittyvien artikkeleiden mukaan ottoa tutkielman aineistosta ei olisi tullut yhtä kattava,

---

¹⁸ Department of External Resources (suomennos Henna Hurskainen).

pelkkään Sri Lankaan keskittyvän tutkimuksen ollessa vielä vähäistä. Lisäksi on tutkielmaa rikastavaa ottaa tarkasteluun myös Sri Lankan ulkopuolisia tapauksia ymmärtääkseen paremmin koko ilmiötä.

Keräsin tutkielman aineistoksi tutkimusartikkeleita eri tieteenaloilta saadakseni velkaloukkudiplomatian tutkimukselle enemmän syvyyttä. Otin myös huomioon aineiston valinnassani kriittisen näkökulman Kiina-tutkimukseen ja valitsin artikkeleita mahdollisimman kattavasti eri maiden yliopistosta ja eri kansallisuuksia edustavilta tutkijoilta, jotta minimoisin oman tutkijapositioni vaikutuksen, jossa tutkin Kiinan velkaloukkudiplomatiaa länsimaisesta yliopistosta syntyperältäni länsimaisena henkilönä ja länsimaiseen kulttuuripiiriin kasvaneena henkilönä. Samaan aikaan tutkimusartikkeleiden valinnat ovat joiltakin osin määrittäneet siltä pohjalta, että oli pakko ottaa artikkeleita mukaan yksinkertaisesti siksi, että velkaloukkudiplomatiaa on tutkittu Sri Lankassa niin vähän. Lopullinen aineistovalintani rajautui Tuomen ja Sarajärven (2012, 99) kuvailemaa aineiston saturaatiota tarkkailemalla, jossa tutkija tulee sellaiseen tilanteeseen, missä aineisto toistaa itseään, eikä tuota enää uusia tulkintoja asiasta tutkimusongelman valossa. Aineistoa läpi käydessäni huomasin, että osa aineistosta ei enää olisi tuonut tutkielmalle mitään lisää, vaan se olisi jatkanut aiemman toistoa. Näin sain rajattua analyysin kannalta olennaisimmat artikkelit tutkielmaani. Seuraavaksi esittelen valitsemani tutkimusartikkelit kappaleittain sen mukaan, millä alueella artikkeli käsittelee Kiinan velkaloukkudiplomatiaa.

Sri Lanka

Ashok K. Behuria (2018) kirjoittaa artikkelissaan *How Sri Lanka Walked into a Debt Trap, and the Way Out* Sri Lankan poliittisista ja taloudellisista kriiseistä sisällissodan jälkeisenä aikana. Essee keskittyy erityisesti Rajapaksan hallinnon aikaan esitellen Kiinan ja sen lainojen merkitystä sisällissodan jälkeisellä aikakaudella.

Amit Ranjanin (2019) artikkeli *China's Infrastructure Projects in South Asia Under BRI: An Appraisal* käsittelee velkaloukkudiplomatiaa BRI:n alaisten (vesi)projektien näkökulmasta Etelä-Aasian alueella. Ranjan esittelee Pakistanin, Afganistanin, Nepalin, Bangladeshin, Malediivien ja Sri Lankan BRI:n alaisia projekteja nostaan Sri Lankan kohdalla esille maan läpi etelästä pohjoiseen kulkevan vesiprojektin, sekä Colombon satamaprojektin.

Patrik Heinin (2020) artikkeli *The patterns of Chinese authoritarian patronage and implications for foreign policy: Lessons from Sri Lanka, Myanmar and Cambodia* käsittelee valtiollista väkivaltaa keskittyen Kiinan puuttumattomuuspolitiikkaan ja toimiin Sri Lankassa, Myanmarissa ja Kambodzassa. Hein kirjoittaa artikkelissaan Kiinan ulkopoliittisista toimista edellä mainituissa maissa tutkien sitä, edistääkö Kiinan ulkopoliittika julmuuksia ja etnonationalismia kyseisissä maissa.

Aineiston kansainvälisen politiikan tutkimuskirjallisuus alkaa Chulanee Attanayaken ja Archana Atmakurin (2021) artikkelilla *Navigating the Sino-Indian power struggle in the Indian Ocean: the case of Sri Lanka*, mikä keskittyy geopolitiikan näkökulmasta Sri Lankan tilanteeseen Intianmerellä Kiinan ja Intian valtakamppailun välissä. Nicolas Lippolis ja Harry Verhoeven (2022) sivuavat artikkelissaan *Politics by Default: China and the Global Governance of African Debt* Kiinan lainoista Afrikassa myös Sri Lankan velkaloukkutilannetta.

Taloustieteiden osalta löytyy juuri Sri Lankaan sijoittuva Lammuanisiam Gangten (2020) tapaustutkimus ”*The Debt-Trap Diplomacy Revisited: A Case Study on Sri Lanka’s Hambantota Port*”. Gangte käsittelee velkaloukkudiplomatiaa tutkien maantieteen tutkijoitakin kiinnostanutta Hambantotan sataman tilannetta.

Terry Mobley (2019) käsittelee artikkelissaan *The Belt and Road Initiative: Insights from China’s Backyard* Kiinan velkaloukkudiplomatiaa Kiinan BRI:n kautta rahoittamissa Etelä- ja Kaakkois-Aasian maissa. Hän nostaa esille artikkelissaan Kambodzan, Myanmarin, Pakistanin ja Sri Lankan, ja pohtii Kiinan lainanannon merkitystä strategisten pyrkimysten valossa saavuttaa valtaa Aasian ja Tyynen valtameren alueella.

Deborah Brautigamin (2020) artikkeli *A critical look at Chinese “debt trap diplomacy”* artikkeli lähestyy velkaloukkudiplomatiaa jokseenkin erityyppisestä näkökulmasta verrattuna muihin aineiston artikkeleihin. Hän lähestyy Kiinan velkaloukkudiplomatiaa mediatutkimuksen näkökulmasta tutkien velkaloukkudiplomatiaa Lännen luomana narratiivina Kiinan lainanannosta kehittyville maille. Hän käsittelee artikkelissaan Kiinan lainanantoa Angolassa, Djiboutissa, Sri Lankassa ja Venezuelassa.

Afrikka

Ajit Singh (2021) kirjoittaa artikkelissaan *The Myth of 'Debt-Trap Diplomacy' and Realities of Chinese Development Finance* Kiinan velkaloukkudiplomatian narratiivista käsittelemällä Kiinan rahoituskäytäntöjä, ammentaen esimerkkitapauksia eri kehitysmaista Afrikasta, Etelä-Amerikasta ja Aasiasta nostaan esille Sri Lankan Hambantotan sataman tapauksen.

Pàdraig Carmody (2020) käsittelee artikkelissaan *Dependence Not Debt-Trap Diplomacy* Kiinan velkaloukkudiplomatiasta Afrikassa erityisesti siitä näkökulmasta, kuinka riippuvaisia Afrikan maat ovat Kiinan rahoituksesta, ja onko oikeutettua käyttää velkaloukku-termiä Kiinan lainanannolle Afrikan maihin.

Meredith J. DeBoomin (2020) kommenttiartikkeli *Who is afraid of 'debt-trap diplomacy'? Geopolitical narratives, agency and the multiscale distribution of risk* käsittelee velkaloukkudiplomatiata ja velan riskiä Kiinan ja Afrikan suhteissa. Hän käsittelee lainaajamaiden sisäpoliittisen dynamiikan sekä valtiosta riippumattomien toimijoiden vaikutusta velan geopolitiittisuuteen. Hän ottaa aiheeseen maantieteellisen näkökulman käyttäen samalla omien sanojensakin mukaan edellä esiteltyä Brautigamin artikkelia ”provokaationa” omaan tekstiinsä ja ottaa lyhyesti esille myös Sri Lankan Hambantotan sataman tapauksen.

Padraig Carmodyn ja Joel Wainwrightin (2022) artikkelissa *Contradiction and Restructuring in the Belt and Road Initiative: Reflections on China's Pause in the 'Go World* he käsittelevät Kiinan BRI:tä tapaustutkimuksena Afrikassa tutkien sitä, miksi BRI:n alaisten projektien rahoitusmäärät kääntyivät laskuun Afrikassa vuodesta 2016 alkaen.

Muut

Wilson Kia Onn Wong (2020) kirjoittaa artikkelissaan *BRI projects: The "rules of engagement"* BRI-projektien suoriutumista kohdemaissa. Rahoituksen näkökulmasta kirjoitetussa artikkelissa Wong käsittelee BRI-projektien toimia ja sitä, kuinka BRI-projektit voisivat suoriutua paremmin hyödyttäen kohteita.

Juuso Kaaresvirta ja Helinä Laakkonen (2021) kirjoittavat Suomen Pankin politiikkakoosteessa *China as international creditor* Kiinan rahoituksesta kehittyviin maihin ja Kiinan velkahelpotuksista lainaajamaille Koronapandemian aikana. He nostavat kirjelmässä esille myös Kiinan

velkaloukkudiplotian. Seuraavassa luvussa esittelen tutkielman analyysin, eli millaisia argumentteja edellä esitellystä aineistosta nousi esille tutkielman teoreettisen viitekehysten - velkaloukkudiplotia geoeconomisena välineenä - valossa.

7. ANALYYSI KIINAN VELKALOUKKUDIPLOMATIASTA

Tässä luvussa esittelen tutkimusaineistosta löytämäni argumentit Kiinan velkaloukkudiplomatiasta ulkopoliittisena strategiana ja analyttisenä mallina. Analyysi koostuu kaikista teorian pohjalta aineistosta nousseista argumenteista, jotka on sijoitettu omiin luokkiinsa. Analyysin jälkeen esittelen johtopäätökset, eli analyysin pohjalta nousseet perusteet, miksi Kiinan sanotaan harjoittavan velkaloukkudiplomatiata Sri Lankassa.

Toteutin analyysin etsimällä artikkeleista argumentteja Kiinan velkaloukkudiplomatiasta, jotka täsmäsivät joko velkaloukkudiplomatian käyttöön geoeconomisena välineenä ulkopoliittisen strategian näkökulmasta tai analyttisen mallin näkökulmasta. Kunnes tuntui siltä, että tutkimusaineisto ei tuottanut enää uusia argumentteja koostin löytämäni argumentit alaluokkiin ulkopoliittisen strategian ja analyttisen mallin alle niin, että liitin samaa aihetta käsittelevät argumentit omiin alaluokkiinsa. Muodostin analyysin siis etsimällä argumenttien avulla perusteita sille, miksi Kiinan sanotaan käyttävän velkaloukkudiplomatiata Sri Lankassa ja mitä perusteita löytyy sille, miksi näin ei ole. Keskityin aineiston analyysissä nimenomaan teorian pohjalta nousseisiin argumentteihin siksi, että pystyin niiden avulla vastaamaan paremmin tutkimuskysymykseen ja osoittamaan, että velkaloukkudiplomatiata voidaan tarkastella geoeconomisena välineenä.

7.1. Velkaloukkudiplomatia ulkopoliittisena strategiana

Tutkittaessa velkaloukkudiplomatiata geoeconomisena ulkopoliittisena strategiana, jossa velkaloukkudiplomatia valjastetaan taloudellisena välineenä valtioiden käyttöön strategisten päämäärien saavuttamiseksi, aineiston argumenteista nousi kolme eri luokkaa. Ensimmäisessä luokassa aineiston argumentit Kiinan velkaloukkudiplomatiasta käsittelevät velkaloukkudiplomatiata kiinalaisten lainojen sisäisten tekijöiden kannalta. Toisessa luokassa argumentit keskittyvät siihen, millaisena globaali länsi näkee Kiinan ja sen lainojen kohdemaat. Kolmas luokka koostuu argumenteista, jotka koskevat kiinalaisten lainojen hyötyjä rahoituksen kohdemaille. Lainojen sisäiset tekijät, globaalin lännen kuva kiinasta ja lainojen hyödyt kohdemaille ovat kaikki aineiston argumenttien perusteella esiin nousseita keinoja siitä, kuinka Kiina valjastaa taloudellisia välineitä edukseen.

Lainojen sisäiset tekijät

Tässä luvussa esittelen tutkimuskirjallisuudesta argumentteja velkaloukkudiplomatiasta ulkopoliittisena strategiana Kiinan myöntämien lainojen sisäisten tekijöiden näkökulmasta. Aineistosta nousi argumentteja kiinalaisten lainojen läpinäkyvyyden, ehtojen ja hinnoittelun näkökulmista

Lainojen läpinäkyvyys

Tutkielman aineistossa kirjoitetaan Kiinan lainojen läpinäkyvyyden ongelmista, josta se saa kilpailuetua muihin lainanantajiin nähden. Lippolis ja Verhoeven (2022, 154, 158) nostavat velkaloukkukeskustelussa esille ongelman kiinalaisten lainojen läpinäkyvyydessä. Yhdysvaltojen pyrkimykset paljastaa velkaloukkuja Afrikasta näkyy heidän mukaansa kansainvälisten rahoituslaitosten vuonna 2021 yhdessä lanseeraamien yhteisten velkakäsittelysääntöjen (Common Framework for Debt Treatments)¹⁹ kautta (tästädes CF). CF:n ehtoihin kuuluu kaikkien olemassa olevien velkojen paljastaminen, ja Lippolisen ja Verhoevenin mukaan Yhdysvallat toivoo, että CF:n vaatiman läpinäkyvyyden takia Kiina joutuisi antamaan anteeksi kaikki nykyiset velat ja menettäisi näin kaupalliset ja poliittiset etunsa Afrikassa. CF aiheuttaa Kiinalle vaikean tilanteen, sillä sen täytyy joko luovuttaa kilpailuetunsa ja toimia kansainvälisen yhteisön sääntöjen mukaan, tai kärsiä roiston maineesta. (Ibid.) Lippolis ja Verhoeven (emt. 163) toteavat lainojen läpinäkyvyyteen painostamisen tärkeänä, etenkin siitä syystä, että lainasopimukset ovat vaikeasti saatavilla, lainoja on vaikeaa vertailla ja muuttuvat olosuhteet voivat vaikuttaa lainoihin eri tavoin.

Kaaresvirran ja Laakkosen (2021, 4-5, 11) mukaan useat kehittyvät maat, joilla oli lainaa Kiinalta, olivat jo ennen Koronapandemiaa vaikeuksissa velkaantumisensa kanssa. Pandemia pahensi tilannetta entisestään, sillä yksityisen ja julkisen lainan määrä kasvoi. Heidän mukaansa Kiinan velkaloukkudiplomatian käytöstä ei löydy kuitenkaan kiistattomia todisteita, vaikka Kiinan lainat ovatkin hyvin läpinäkymättömiä. (Ibid.) Lisäksi Mobley (2019, 53) kritisoi kiinalaisten lainojen luokituksia, ja esittää, että sisäisten ja poliittisten heikkouksien takia yli puolet BRI:n kautta myönnetystä rahoituksesta on ”roskaa” tai lainaa ilman luokitusta. Deboom (2020, 18) esittää Kiinan hallinnon aiheuttaneen itselleen maineloukun, sillä se korostaa itseään ”etelä-etelä-solidaarisuuden”

---

¹⁹ Suomentanut Henna Hurskainen.

puolestapuhujana, minkä johdolla se on saanut kumppaneita Afrikan hallinnoista. Samaan aikaan tämä vaikuttaa Kiinan lainojen maineeseen. Edellä nousseiden argumenttien perusteella ei voida esittää suoria perusteita Kiinan velkaloukkudiplomatian käytöstä. Sen sijaan kiinalaisten lainojen heikkoja luokituksia ja lainojen läpinäkyvyyttä voidaan pitää ongelmallisina, sillä kiinalaisten lainojen tiedot ovat vaikeasti saatavilla, jolloin lainat aiheuttavat vaikeuksia esimerkiksi lainojen vertailun ja olosuhteiden muutosten kannalta.

Lainojen ehdot

Velkaloukkudiplomatian kontekstissa aineistosta nousee esille myös argumentteja kiinalaisten lainojen lainaehdoista. Mobleyn (2019, 53) mukaan kiinalaiset vaativat, että heidän rahoittamansa projektit tulee antaa kiinalaisten yritysten hoidettaviksi ja vähintään 50 prosenttia projektin materiaaleista, palveluista, välineistä ja teknologiasta täytyy tulla Kiinasta. Käytännössä siis kiinalaisten lainojen ehtona on, että lainalla rahoitettavan projektin toteutuksessa on Kiinaa osallistettava projektiin mukaan. Toisaalta Wongin (2020, 341) mukaan Kiina osallistaa myös paikallisia toimijoita projekteissaan. Hänen mukaansa esimerkiksi Kiinan rahoittamassa Malesian itärannikon rautatielinjaprojektissa 40 prosenttia työstä on malesialaisten rakennuttajien ja 70 prosenttia henkilöstöstä on paikallisia. (Ibid.)

Aineistosta nousee myös useita argumentteja siitä, että kiinalaiset eivät vaadi lainan ehtona ihmisoikeuksia tai parannuksia lainaavan maan sosiaaliseen tilanteeseen, toisin kuin multilateraalit rahoitusinstituutiot tai länsimaista arvopohjaa edustavat rahoittajat. Mobley (2019, 53) nostaa esille, ettei Kiina vaadi vastuullisuutta tai reformeja lainojensa vastineeksi, kuten useat multilateraalit rahoittajat. Singhin (2021, 248) mukaan Kiinan harjoittaman puuttumattomuuspolitiikan takia Kiina ei vaadi lainanottajamailta poliittisia uudistuksia lainojensa vastineeksi, toisin kuin perinteiset länsimaiset lainanantajat. Lainahtojen näkökulmasta Sri Lankan oli siis etsittävä rahoitusta kotimaan ulkopuolelta ja muilta kuin multilateraaleilta rahoitusinstituutioilta, myös ihmisoikeuskysymysten takia.

Myös Attanayake ja Atmakuri (2021, 124) ottavat esiin ihmisoikeuskysymykset. Heidän mukaansa Sri Lankan velkaongelma ei johtunut Kiinasta, vaikka Kiina onkin Sri Lankan merkittävin kahdenvälinen rahoittaja. Sen sijaan he korostavat Sri Lankan hallinnon toimia: Sri Lankan perinteiset rahoittajat, kuten Maailmanpankki, IMF ja Japani, kieltäytyivät myöntämästä maalle rahoitusta Mahinda Rajapaksan noustessa valtaan, minkä takia Sri Lanka kallistui Kiinan ja Intian puoleen. Perinteiset

lainoittajat vaativat rahoituksen vastineeksi sosiaalista oikeudenmukaisuutta, läpinäkyvyyttä, vastuuta ja osallistamista, missä Sri Lanka ei onnistunut, ja Sri Lankan oli siis etsittävä rahoitusta muista ulkomaisista rahoituslähteistä. Attanayaken ja Atmakurin mukaan Sri Lanka ei olisi kyennyt rahoittamaan infrastruktuurinsa kasvua ilman muita rahoituslähteitä maan tulojen ollessa vähäisellä tasolla. (Ibid.) Myös Mobley (2019, 64) mukaan Sri Lankan velkaantuneisuus ja kansainvälinen kritiikki maan hallintoa kohtaan sisällissodan aikana ja sen jälkeen saivat Sri Lankan asettumaan Kiinan varaan taloutensa kehityksen rahoituksessa.

Tutkielman aineiston kirjoittajat nostavat esille myös kiinalaisten lainojen ehtojen näkökulmasta Kiinan resurssivakuutetut lainat. Lippolisen ja Verhoevenin (2022, 163) mukaan Kiinaa vastaan löytyy todisteita siitä, että sen ”pimeät lainat”²⁰ ovat vakiinnuttaneet asemansa, eivätkä ne ole luonteeltaan yksinkertaisia, vaan lainat ovat globaalilla tasolla hyvin kompleksisia ja monimutkaisia. Heidän mukaansa kiinalaiset pankit myös myöntävät lainoja selkeästi resurssinäkökulmasta, jolloin lainojen vakuutena on esimerkiksi mineraaleja tai hiilivetyä. Tällaisille resursseille on vaikeaa asettaa arvoa, mikä kasvattaa sellaisten virheiden riskiä, jotka voivat koitua kalliiksi. Lippolis ja Verhoeven esittävät, ettei tämä kuitenkaan tee kiinalaisista lainoista ”pimeitä”, vaan kiinalaisilla resurssien vakuutetuilla lainoilla on myös paljon etuja. Alhaisen luoton maiden (tässä tapauksessa Afrikan maiden) tapauksessa lainanantajan, kuten Kiinan, tilanne on turvatumpi, sillä tilanteessa, jossa lainan ottaja ei pystykään maksamaan velkojaan, lainaajalla on mahdollisuus saada ainakin osa sijoittamistaan varoista takaisin. He toteavat resursseilla vakuutettujen lainojen hyödyttävän lainan molempia osapuolia, sillä ne poistavat epävarmuutta, ja tällaiset lainat ovat taloudellisesti epävakaille Afrikan valtioille usein ainut vaihtoehto saada infrastruktuurirakentamiseen tarvittavia suuria varoja. (Ibid.) Myös Singhin (2021, 246) mukaan Kiina pyrkii resurssivakuuksien kautta vähentämään lainan riskiä lainatessaan köyhiin ja epävakaisiin maihin. Resurssilainoilla Kiina voi siis lainata pienemmällä riskillä, kun se voi odottaa saavansa sijoittamiaan varoja takaisin resurssien kautta.

DeBoom (2020, 18) nostaa esille myös Afrikan maiden kyvyn neuvotella paremmista lainaehdoista. Hänen mukaansa kiinalaisten lainojen mukana tulee riskejä Afrikan valtioille, eikä riskejä pidä sivuuttaa, mutta on todisteita siitä, että Afrikan valtiot ovat neuvotelleet Kiinan kanssa edullisempia lainaehdotuksia, ja Afrikan valtioiden kyky neuvotella lainaehdoista usein aliarvioidaan (Ibid.) Myös

---

²⁰Dark loans, Suomennos Henna Hurskainen.

Singhin (2021, 243) mukaan kiinalaiset lainat ovat edullisilla lainaehdoilla. Sri Lankan osalta Ranjan (2019, 1099) toteaaakin, ettei Sri Lankan velkaantumisessa ollut kyse kiinalaisista lainoista, sillä ne kattoivat vain noin 10 prosenttia Sri Lankan ulkomaisesta velasta ja lainat oli myönnetty edullisin lainaehdoin. Tutkimuskirjallisuudesta nousseiden argumenttien perusteella ei voida sanoa Kiinan pyrkivän käyttämään resurssivakuutettuja lainoja velkaloukkudiplomatiaan. Sen sijaan lainaehtoien näkökulmasta Sri Lankan hallinnon katsotaan itse olleen aktiivinen Kiinan suuntaan, sillä Kiina ei välittänyt Sri Lankan ihmisoikeustilanteesta. Samaan aikaan lainaehtoien näkökulmasta ei pidä sivuuttaa sitä seikkaa, että lainanottajamaat ovat itse myös hyvin kykeneviä neuvottelemaan lainaehdoista, ja ovat vastaanottavan osapuolen sijaan itse aktiivisia toimijoita.

Lainojen hinnoittelu

Tutkimusaineistosta nousi esille argumentteja kiinalaisten lainojen hinnoittelusta kehittyvissä maissa. Gangten (2020, 62-63) mukaan Kiinan Sri Lankan projekteihin myöntämät lainat ovat usein hinnoiteltu kaupallisen hintatason mukaan, ja hänen mukaansa niissä on lyhyemmät takaisinmaksuajat, toisin kuin perinteisillä multilateraaleilla rahoittajilla, kuten Maailmanpankilla ja Aasian kehityspankilla²¹(Ibid.) Myös Carmody ja Wainwright (2022, 2835) toteavat kiinalaisten lainojen korkojen olevan yleisesti normaalin korkotason mukaisia. Lisäksi Singh (2021, 243) puoltaa näkemystä siitä, ettei Kiina tarjoa lainoja epäsuotuisilla koroilla. Hänen mukaansa esimerkiksi Kiinan tarjoama rahoitus Afrikkaan vuosien 2000–2017 oli noin 80-prosenttisesti lainoja, joiden korot olivat matalia, kiinteäkorkoisia tai kaupallisen hintatason mukaisia. (Ibid.)

Tutkielman aineiston argumentit ovat Kiinan syyttömyyden puolella myös kiinalaisten lainojen hinnoittelun osalta. Lippolixen ja Verhoevenin (2022, 161-162) mukaan todisteet Kiinan syyllisyydelle Afrikan huonon taloustilanteen aiheuttajana ovat heikot. Suuri osa Afrikkaan myönnettyjen lainojen koroista on yleisen tason mukaisia ja todisteita siitä, että Kiina lainaisi ”kiskurihinnoilla” Afrikassa, löytyy niukasti. Lippolis ja Verhoeven kirjoittavat Kiinan Exim-pankin myöntämien lainojen korkojen olevan yleensä valtion omistamien yhtiöiden projekteissa 0,5-4,5 prosenttiyksikköä yli London Interbankin korkotason (LIBOR), mikä myötäilee yleistä markkinatasoa.

---

²¹ Asian Development Bank

Kiina onkin Afrikan maille heidän mukaansa houkutteleva lainanottokohde juuri siksi, että rahoitusta on melkein aina saatavilla räätälöidysti, ja lisäksi rahoituksen markkinahinta on hyvä. (Ibid.) Heidän mukaansa Kiinaa syyttävä velkaloukkunarratiivi ei ota huomioon, että Lännen rahoitustarjoukset ovat olleet määrältään riittämättömiä ja niitä on tarjottu epäsuotuisilla rahoitusehdoilla. (emt. 166.) Toisaalta Wong (2020, 399) nostaa esille Kenian, jota Kiina pyysi maksamaan lainan takaisin 3,6 prosenttiyksikköä korkeammilla koroilla, kuin LIBOR:in korkotaso. Tutkielman aineiston perusteella ei siis voida päätellä Kiinan käyttävän velkaloukkudiplomatiiaa kiinalaisten lainojen hinnoittelun osalta.

Kiinalaisten lainojen sisäisiin tekijöihin liittyvät argumentit problematisoivat lainojen huonoa läpinäkyvyyttä, mikä asettaa Kiinan hankalaan asemaan globaaleilla rahoitusmarkkinoilla. Samalla argumenteissa kuitenkin puolletaan lainojen läpinäkyvyyden tärkeyttä. Aineistossa nähdään ongelmallisena lainaehtojen osalta Kiinan rahoittamien lainakohteiden vaatimukset osallistaa kiinalaisia yrityksiä ja materiaalia, sekä se, että rahoitusta kaipaavat valtiot tai niiden hallinnot kääntyvät Kiinan puoleen perinteisten lainanantajien vaatiessa rahoituksen vastineeksi ihmisoikeuksia ja uudistuksia. Tässä argumentit kohdistavat vastuuta lainaa ottavien valtioiden hallintojen suuntaan, minkä takia Sri Lankan velkaloukun aiheuttajana nähdään Kiinan sijaan Sri Lankan hallinto. Ehtojen osalta resurssivakuutetut lainat kuvataan argumenteissa hyvinä ja Kiinan tilannetta turvaavina.

Lainojen korkoihin liittyvät argumentit esittävät kiinalaisten lainojen hinnoittelun yleisen korkotason mukaisiksi ja mukailevan muuta markkinaa. Sen sijaan länsimaisten rahoittajien rahoitusehtoja on pidetty huonoina ja lainoja yleisesti riittämättöminä, kun taas Kiinan tarjoamat lainat ovat ottaneet rahoitustarpeen huomioon lainaajakohtaisemmin.

Lännen ymmärtämättömyys

Aineistosta nousi ilmi argumentteja Kiinan velkaloukkudiplomatiasta ulkopoliittisena strategiana sen osalta, että länsi on kyvytön ymmärtämään Kiinan ja sen kohdemaiden tilannetta velan suhteen ei-länsimaisesta näkökulmasta käsin. Tämä tarkoittaa sitä, että Kiinaa ja kiinalaisten lainojen kohdemaita tarkasteltaisiin ymmärtäen lainan osapuolien tilannetta niin, että otetaan huomioon niiden omat lähtökohdat ja historia. Aineistossa esiintyy argumentteja Kiinan asemasta sellaisten maiden rahoittajana, joille muut eivät tarjoa rahoitusta, Sri Lankan riippuvuudesta Kiinan tarjoamaan rahoitukseen, sekä Kiinan ja kehittyvien maiden tilanteesta osana globaalia taloutta.

Lainaaminen ei-haluttuihin maihin

Velkaloukkudiplomatian kontekstissa aineistosta nousee argumentteja Kiinan rahoituksen merkityksestä ja rahoituskäytännöistä kehittyviin maihin. Argumentit esittävät Kiinan tarjoavan rahoitusta maihin, joihin muut rahoittajat eivät anna rahoitusta. Esimerkiksi Mobley (2019, 53) toteaa Kiinan tarjoavan rahoitusta maihin, joihin muut lainantajat eivät ole halunneet sitoutua. Toimimalla näin BRI:n lainantajat jäävät hänen mukaansa heikkoon neuvotteluasemaan, sillä Kiina tarjoaa infrastruktuurirahoitusta, mitä nämä maat eivät muualta saisi. Tällöin Kiinan rahoitus näihin maihin hyödyttää BRI:n kumppaneita, mutta jättää rahoitetut maat heikkoon asemaan, niiden ollessa Kiinasta riippuvaisia. (Ibid.)

Toisaalta Carmodyn ja Wainwrightin (2022, 2833) mukaan valtioiden voi olla järkevää rahoittaa matalavoittoisia tai nollan voiton projekteja, jos projekteista on sosiaalista tai taloudellista hyötyä. Sen lisäksi Kiinan roolia kehittyvien maiden rahoittajana puolustaa myös Carmodyn ja Wainwrightin (2022, 2841) argumentti siitä, että heidän mukaansa Kiina asettaa oman taloutensa riskiin BRI:n kautta siitä huolimatta, että Kiinan toimet voivat aiheuttaa riskin velkaloukuille. Lainan kohdemaan osalta kiinalaiset lainat siis jättävät lainan osapuolet epätasa-arvoiseen asemaan ja lainat voivat johtaa velkaloukkuun, mutta se on samalla riskialtista Kiinalle itselleen.

Lippolis ja Verhoeven (2022, 159-160) eivät kuitenkaan ajattele, että Kiina tarkoituksenmukaisesti käyttäisi lainanantiaan kartuttaakseen valtaansa. He toteavat, että valtion velalla on aina poliittinen aspekti ja velkojen perinnän lykkäämistä voidaan käyttää poliittiseen vallankäyttöön. Heidän mukaansa Kiinan viranomaiset tiedostavat lainanannolla olevan yrityksiä ja valtioita yhdistävä vaikutus, muttei aspekti ole Lippolisen ja Verhovenin mukaan merkittävä. (Ibid.) Toisaalta aineistosta nousee esille myös argumentteja, joiden mukaan viranomaiset ovat huomioineet lainojen poliittisuuden. Carmody ja Wainwright (2022, 2834) esittävät Kiinan viranomaisten huomioineen, ettei kaikkia kiinalaisten sijoittamia lainoja tulla saamaan takaisin, mikä antaa olettaa, että lainoja on annettu geopolittisten ja -ekonomisten syiden takia.

Matalavoittoisten projektien rahoitusta ei tutkimuskirjallisuudesta nousseiden argumenttien perusteella voi käyttää todisteena velkaloukkudiplomatialle. Argumenteissa todetaan Kiinan asettavan itsensä riskiin rahoittaessaan maita, joita muut eivät halua rahoittaa, mutta se aiheuttaa myös kohdemaan

velkaloukkuriskiin. Tämän lisäksi argumenteista nousee esille, että Kiina on lainannut maihin, joihin muut eivät halua geopoliittisten ja -ekonomisten syiden takia. Velkaloukkudiplomatian käyttöä myös tukevat tutkimusaineiston argumentit siitä, että Kiinan lainananto asettaa kohdemaat epäedulliseen ja heikkoon asemaan, sillä ne ovat Kiinasta riippuvaisia. Lisäksi Kiina tietää lainatessaan, ettei tule saamaan rahojaan takaisin.

Sri Lankan riippuvuus Kiinan rahoituksesta

Velkaloukkudiplomatia nähdään aineistossa myös siltä kannalta, että Sri Lanka on heikossa taloudentilassaan hyvin riippuvainen Kiinan rahoituksesta. Esimerkiksi Gangte (2020, 62-63) esittää Sri Lankan tarvitsevan juuri ulkomaista rahoitusta taloustilanteeseensa. Sri Lankan talous on hänen mukaansa niin kutsutussa ”kaksoisvajeen” tilassa, jossa julkisen talouden rahoitusasema on ylikuormittunut ja maassa on jatkuva kauppavaje. Tällöin Sri Lankan menot ylittävät selkeästi sen tulojentelemiskyvykkyyden, eikä maassa tuoteta tarpeeksi hyödykkeitä ja palveluita vientiin. Hänen mukaansa vuosien 2006 ja 2014 välillä Sri Lankan talouskasvu tuli riippuvaiseksi julkisrahoitusjohtoisesta infrastruktuurista ja mittaville infrastruktuuriprojekteille oli etsittävä ulkomaista rahoitusta kotimaisten vaihtoehtojen uupuessa. Gangte toteaa Sri Lankan kääntyneen Kiinan puoleen rahoituksessaan myös siksi, ettei se ole voinut saada lainaa multilateraaleilta rahoitusinstituutioilta. Hänen mukaansa Sri Lanka on Malediivien jälkeen Etelä-Aasian alueen varakkain maa tarkasteltuna väestön tuloja asukasta kohden, ja se on noussut matalan keskitulon valtioiden joukkoon. Gangte esittää, että Sri Lankan on juuri tästä syystä vaikea saada edullista lainaa multilateraaleista rahoitusinstituutioista ja siksi Sri Lankan on täytynyt projekteja rahoittaakseen hakea rahoitusta kehitykseensä kansainvälisiltä markkinoilta. (Ibid.)

Behurian (2018, 168, 170) artikkelin argumentit puoltavat Gangten näkemystä Sri Lankan tarpeesta kohdistaa rahoituspyyntönsä maan rajojen ulkopuolelle, ja hänen mukaansa on luonnollista, että Sri Lanka etsii ulkomaista rahoitusta talousongelmiin. Sodan loppumisen jälkeen Sri Lankassa aloitettiin mittavat jälleenrakennusprojektit ja samaan aikaan maan hallinto tuli erittäin riippuvaiseksi kiinalaisista lainoista. Mikä hänen mukaansa Sri Lankan tilanteessa on kuitenkin epäluonnollista, on se, että Sri Lanka on tullut taloudellisen avun perspektiivistä riippuvaiseksi vain yhdestä maasta. Lisäksi hän syyttää velkaloukusta itse Sri Lankaa ja sanoo Sri Lankan aiheuttaneen itse itselleen velkaloukun, ja maa on ajautunut velkoihin siksi, että on luottanut liikaa Kiinan rahoitukseen. (Ibid.) Ranjan (2019,

1081) nostaa myös esille, että BRI:n kohdemaat haluavat itse aktiivisesti infrastruktuuriprojekteja Kiinan kanssa, sillä ne haluavat samalla, että riippuvuus (Etelä-Aasian) aluetta hallitsevaan Intiaan vähenee. Toisaalta Singh (2021, 245) esittää, että Hambantotan projektin tapauksessa Sri Lanka halusi itse edistää projektia talouden ja kehityksen kannalta ja kysyi rahoitusta sataman rahoitukseen Intialta ja Japanilta, jotka molemmat kieltäytyivät. Tämän jälkeen Sri Lanka siirtyi Kiinan puoleen. (Ibid.) Sri Lankan siis todetaan olevan riippuvainen kiinalaisista lainoista, mutta tilanne nähdään Sri Lankan puolelta katsoen välttämättömänä ja se on itse ollut aktiivisena osapuolena pyytämässä rahoitusta Kiinalta. Riippuvuutta yhdestä maasta valtion projektien rahoituksessa ei kuitenkaan nähdä normaalina ja velkaloukkua esitetään Sri Lankan itseaiheuttamaksi.

Kiinan ja kohdemaan tilanne globaalissa taloudessa

Velkaloukkudiplomatia-artikkeleista löytyy myös argumentteja siitä, että Kiinan lainanantoa ja kehittyvien lainanottajamaiden tilannetta ei ymmärretä länsimaisesta näkökulmasta käsin, vaan Kiinan lainanantoa tarkastellessa tulisi ottaa paremmin huomioon Kiinan ja siltä lainaa ottavien maiden tilanne globaalissa taloudessa lainan osapuolien omasta historiasta ja perspektiivistä katsoen. Lippolis ja Verhoeven (2022, 166) alleviivaavat, että Afrikan ongelma ei ole niinkään velkaantuminen, vaan pikemminkin globaalien yhteisön kyvyttömyys rahoittaa Afrikkaa. Kiinalaiset lainat kiinnostavat erityisesti siksi, että he tarjoavat kokemusta suuriin infrastruktuuriprojekteihin, joita länsimaiset rahoittajat eivät ole suostuneet tukemaan vuosikymmeniin. Heidän mukaansa hallinnot Afrikassa tarvitsevat kipeästi rahoitusta, eikä tarvetta voi jättää huomiotta. Siksi Afrikan hallinnot etsivät rahoitusta tarpeilleen sieltä, mistä sitä saavat. (Ibid.) Myös Behuria (2018, 174) nostaa Sri Lankan kohdalla esille muiden toimijoiden merkityksen Sri Lankan velkaantumisen ratkaisemiseksi. Hänen mukaansa Sri Lanka tarvitsee muita kansainvälisiä toimijoita, jotka voivat vaikuttaa hallintoon velkataakan hoitamiseksi hallitusti ja viisaasti. (Ibid.)

Kiinan velkaloukkunarratiivi ei Lippoloksen ja Verhoevenin (2022, 165) mukaan myöskään ota huomioon Kiinan ja Afrikan maiden tilannetta globaalissa poliittisessa taloudessa, eikä narratiivi huomioi globaalien talouden rakenteesta johtuvia dilemmoja, joita kiinalaiset lainaajat ja afrikkalaiset lainanottajat kohtaavat. Heidän mukaansa velkaloukkudiplomatia-narratiivin puolustajat eivät ehdota parempia ratkaisuja lännen, Kiinan ja Afrikan toimijoiden intressien yhteensovittamiseen. (Ibid.) Myös Deboom (2020, 17) kritisoi velkaloukkunarratiivia siitä, millaisena narratiivi näkee Afrikan. Hänen

mukaansa lännen huomio velan käytöstä geopoliittisena välineenä levisi Sri Lankan Hambantotan tapauksen takia myös kiinalaisiin lainoihin Afrikassa. Deboomin mukaan lännen huoli kiinalaisista lainoista korostuu etenkin Kiinan lainoissa Afrikan hallinnoille, sillä velkaloukkudiplomatia käy hyvin yhteen sen kuvan kanssa, millaisena Kiina ja Afrikka lännen näkökulmasta ymmärretään. Hänen mukaansa Afrikan maanosa nähdään lännestä käsin ”toivottomana” ja hyökkäävän Kiinan uhrina. (Ibid.)

Tutkimusartikkeleissa argumentoidaan, että kiinalaisten lainanantokäytäntöjä sekä kehitysmaiden rahoitustarpeita tulisi siis tarkastella kaikkien lainaosapuolten tilannetta ymmärtäen niin, että maat huomioidaan osana globaalia yhteisöä ja taloutta, maiden omista lähtökohdista käsin.

Carmody ja Wainwright (2022, 2833) nostavat esille, että Kiinan merentakaiset projektit ovat yleisesti myös itse projektin kohdemaan puolesta haluttuja, eikä Kiina ”suurimmassa osassa tapauksista” aiheuta tarkoituksella velkaloukkua kohdemaassa. Heidän mukaansa BRI:n mukana lainaajamaahan kohdistuu riskiä ja maan kulutus sekä ”poliittinen tila”²² todennäköisesti laskee. (Ibid.) Myös Ranjan (2019, 1101) esittää, että Etelä-Aasian maat, jotka ovat osana BRI:tä ovat itse olleet aktiivisena osapuolena projekteissa. Tämä pätee Etelä-Aasian alueen lisäksi myös Afrikkaan, jossa hallinnot ovat Singhin (2021, 243) mukaan itse aktiivisesti halunneet Kiinalta lainaa infrastruktuurirahoitustarpeisiin. Kiinalta lainaa ottavat maat siis haluavat Kiinalta rahoitusta, mutta sen vaikutukset ovat politiikkaa ja taloutta heikentäviä ja Kiinan toimet voivat johtaa velkaloukkuihin.

Argumenteista nousee esille myös Kiinan vähäinen osallisuus niiden maiden velkaongelmiin, joihin se antaa lainaa. Brautigam (2019, 6) ei jaa Carmodyn ja Wainwrightin näkemystä Kiinan osallisuudesta velkaloukkuihin. Hänen mukaansa Kiinan BRI:n kautta suorittamiin lainoihin Sri Lankaan ylireagoidaan, sillä tarkastellessa tutkimuksia Afrikan pienituloisista valtioista, joissa on velkaongelmia, Kiina on ollut merkittävänä toimijana mukana vain pienessä osassa tapauksista. (Ibid.) Carmody ja Wainwright (2022, 2835) nostavat esille myös asioiden priorisoinnin lainojen kohdalla. He listaavat Afrikan lainanottajamaille aiheutuvia negatiivisia vaikutuksia, joita BRI:n kautta voi aiheutua ja toteavat, että maa voi ajautua velkaloukkuihin ja sen taloudellinen kehitys voi heikentyä, jos BRI:n alainen projekti epäonnistuu, sillä velallisen on maksettava velkansa. Velkaloukkuihin joudutaan heidän mukaansa silloin, jos lainojen lyhennysten maksua pidetään tärkeämpänä, kuin maan sisäisiä

---

²² “Policy space” (suomentanut Henna Hurskainen).

investointeja. (Ibid.) Globaalin talouden näkökulmasta argumentit siis korostavat ymmärryksen tarvetta kehittyvien maiden rahoitustilanteeseen, eikä Kiinan osallisuudessa velkaloukkuihin nähdä suoraa syy-seuraussuhdetta. BRI-projektien kohdalla on riski joutua velkaloukkuun projektin epäonnistuessa.

Maailmantalouden näkökulmasta Kiinan lainanantoa ei pidetä velkaloukkudiplomatiana, sillä globaalin talouden muiden rahoittajien nähdään epäonnistuneen kehittyvien maiden rahoittamisessa. Kiinalainen rahoitus nähdään tarpeellisena muiden rahoitusvaihtoehtojen ollessa riittämättömiä kehittyvien maiden tarpeisiin. Lisäksi lainaosapuolia – Kiinaa ja kohdemaata – tulisi ymmärtää niiden omasta näkökulmasta katsoen, eikä pelkästään länsimaisesta perspektiivistä.

Tutkimusartikkeleiden argumenttien perusteella Kiina harjoittaa lainanannollaan velkaloukkudiplomatiaa siksi, että se tarjoaa rahoitusta maille, joihin muut rahoittajat eivät halua rahoittaa. Kiina rahoittaa projekteja geopoliittisten ja -ekonomisten syiden takia ja sen lainaamista voidaan käyttää poliittiseen vallankäyttöön. Kiina myös tiedostaa, ettei se tule välttämättä saamaan lainaamiaan rahojaan takaisin. Lisäksi rahoituksen kohdemaat ovat hyvin riippuvaisia juuri Kiinan tarjoamasta rahoituksesta, mitä pidetään epänormaalina. Sri Lankan osalta maan riippuvuutta kiinalaisista lainoista ja velkaloukkudiplomatiaa pidetään myös maan omana vikana. Kiinan BRI-projektit aiheuttavat riskin velkaloukkudiplomatiaan siinä tapauksessa, jos Kiinan BRI:n kautta rahoittama projekti epäonnistuu.

Lainojen hyödyt kohdemaalle

Aineistosta nousi Kiinan velkaloukkudiplomatian näkökulmasta argumentteja myös kiinalaisten lainojen hyödyistä rahoituksen kohdemaalle. Tutkimusaineistossa esiintyy argumentteja puolesta ja vastaan siitä näkökulmasta, että Kiinan lainanto kehittyviin maihin ei ole velkaloukkudiplomatiaa, sillä lainanottajamaat hyötyvät kiinalaisista lainoista eri tavoin. Argumentteja nousi kehittyvien maiden vaihtoehtojen lisääntymisen ja toiminnanvapauden osalta, sekä kiinalaisten lainojen hyödyistä kohdemaan kehitykseen lyhyellä ja pitkällä aikavälillä.

Kiinalaiset lainat nähdään osassa tutkimusaineiston artikkeleista hyödyllisinä tuoden kohdemaille lisää toiminnanvapautta, ja Yhdysvaltojen ja Kiinan kilpailun kautta myös lisärahoitusvaihtoehtoja. Lippolis ja Verhoeven (2022, 155) puoltavat kiinalaisten lainojen hyötyjä kohdemaille. He näkevät artikkelissaan syytökset Kiinan velkaloukkudiplomatian käytöstä olevan pitkälti osa Yhdysvaltojen itse luomaa narratiivia ja heidän mukaansa tämä narratiivi vie huomiota pois muilta, rakentavammilta lähestymistavoilta pahentaen samalla globaaleja poliittisia ja taloudellisia jännitteitä. Lippolis ja Verhoeven nostavat esille Afrikan hyötyvän kiinalaisista lainoista Yhdysvaltojen kilpailun kautta: samalla kun Kiinan läsnäolo Afrikan mantereella on kasvanut, Yhdysvallat on ottanut tilanteessa kilpailijan aseman ja se on esimerkiksi pyrkinyt luomaan eräille Afrikan maille vaihtoehtoista kehitysapua Kiinan valtionomisteisten yritysten vastustajaksi. Lippoloksen ja Verhoevenin mielestä tällainen tilanne vain hyödyttää Afrikan maita, jotka saavat enemmän vaihtoehtoja, mistä valita itselleen sopivimman. Kiinan läsnäolo ei siis ole Yhdysvaltojen narratiivin mukainen haitta Afrikan valtioille. (Ibid.)

Lippolis ja Verhoeven (2022, 165) esittävät kiinalaisten lainojen hyödyttävän kohdemaita myös toiminnanvapauden näkökulmasta. Heidän mukaansa velkaloukkunarratiivin ongelmana on se, kuinka Afrikan valtioiden suhteesta Kiinaa kohtaan informoidaan. Afrikan eliitti on vuosikymmenten saatossa kehittänyt toimintatapoja säilyttääkseen itsenäisyytensä ulkoisia tekijöitä vastaan ja luonut keinoja niitä vastaan selviytymiseen ja poliittisen autonomiansa säilyttämiseen. Lippolis ja Verhoeven toteavat, etteivät kiinalaiset diplomaatit ja rahoittajat pakota Afrikan hallintoja tahtoonsa, vaan Afrikan valtiot (esimerkiksi Angola, Etelä-Sudan ja Sudan) ovat pyrkineet keskittämään kansainvälisen politiikkansa ja sisäpolitiikkaansa Kiinan tukemiseen, jotta ne voisivat sitä kautta saada ulkoisten ja sisäisten haasteiden hallinnan itselleen, ja saada lisää toiminnanvapautta. Heidän mielestään velkaloukkunarratiivi näkee Afrikan valtioiden hallinnot herkkäuskoisina, huijattuina ja korruptiolla lahjottuina, eikä ota huomioon Afrikan valtioiden heikkoon itsemääräämisoikeuteen liittyviä haasteita. (Ibid.) Velkaloukkudiplomatia nähdään osassa tutkimusaineiston artikkeleista siis Kiinan syyttelynä ja Yhdysvaltojen luomana narratiivina. Lainojen esitetään hyödyttävän kehittyviä maita niiden saadessa enemmän toiminnanvapautta, sekä Kiinan ja Yhdysvaltojen kilpailun takia vaihtoehtoisia rahoittajia itselleen.

Kohdemaan talouden kehitys

Hyödyn perspektiivistä tarkasteltuna aineistosta löytyy argumentteja kiinalaisten lainojen vaikutuksista kohdemaan talouden kehitykseen. Lippolis ja Verhoeven (2022, 162) esittävät kiinalaisen rahoituksen kasvattaneen kehittyvien maiden talouskasvua parhaimmillaan 1,5 prosenttia kahden vuoden aikana lainan myöntöhetkestä. Carmody ja Wainwright (2022, 2833, 2835, 2841) eivät kiistä kiinalaisten lainojen hyötyjä kohdemaille, mutta kyseenalaistavat niiden tuomien hyötyjen pitkäikäisyyden, sekä nostavat esille näiden hyötyjen kallistumisen hallinnon eduksi. Kiinalaiset lainat tuovat mukanaan Carmodyn ja Wainwrightin mukaan poliittisen moraalihazardin mahdollisuuden, jolloin BRI:stä voi heidän mukaansa aiheutua velkaloukkuriski poliittisen moraalihazardin kautta, jos valtion viranomaiset käyttävät projektilainoja lyhyen tähtäimen poliittiseen ja taloudelliseen hyötyyn. Tällöin taloudelliset päätökset tehdään pitkän aikavälin hyödyn kustannuksella. Heidän mukaansa löytyy todisteita siitä, että useat projektin kohdemaat, jotka itse ovat toivoneet BRI-projektia alueelleen, ovat keskittyneet enemmän projektin tuomiin poliittisiin etuihin lyhyellä tähtämellä, kuin siihen, miten projekti edistää maan kehitystä tulevaisuudessa. Velkaloukkukysymys onkin Carmodyn ja Wainwrightin mukaan pohjimmiltaan sosiaalinen ja kiinnittyy tietyn ihmisryhmän valtaan yhteiskunnassa. Heidän mukaansa olennaisinta olisi tarkkailla sitä, kuka BRI:n alaisista lainoista hyötyy ja kuka niistä kärsii. He toteavat matalavoittoisten tai ”nollan voiton projektien” rahoittamisen kasvattavan taloudellisen kasvun kanssa kohdemaan hallinnon suosiota johtaen ”win-win”-tilanteeseen. Korkea sosiaalinen tuotto voi siis oikeuttaa taloudellisia tappioita (Ibid.) Wong (2020, 343) esittääkin, että BRI:n alaisissa projekteissa on merkittävä riski, että rahoitus menee korruptoituneille poliitikoille eikä itse projekteihin. Myös Ranjanin (2019, 1101) mukaan BRI:n alaisissa infrastruktuuriprojekteissa on ongelmana korruptio. Hän nostaa esimerkkinä kiinalaisen China Harbour Engineering-yrityksen tapauksen. Yritystä kiellettiin kaikista yhteistyötoimista Bangladeshin kanssa, sillä se yritti lahjoa Bangladeshin liikenneministeriä. Ranjanin mukaan myös kiinalaista yritystä China Communications Companya kiellettiin osallistumasta kahdeksaksi vuodeksi esittämästä tarjouksia Maailmanpankin alaisiin projekteihin, sillä yritys käytti korruptiota Filippiineillä. (Ibid.)

Tutkimusaineiston argumenttien mukaan Sri Lankan osalta BRI:n alaisista lainoista hyötyy ainakin Rajapaksan hallinto. Behurian (2018, 171-172, 174) mukaan Kiinan suuntautuminen Sri Lankaan sodan päätyttyä oli ”win-win”-tilanne molemmille valtioille, sillä Rajapaksa sai Kiinasta kumppanin, joka turvaisi hänen tulevaisuutensa maan politiikassa, ja samaan aikaan tarjoaisi rahoitusta maan talouskasvun vauhdittamiseen. Hein (2020, ei sivunumerointia, Case One: Sri Lanka) esittää Kiinan

rahoituksen Sri Lankaan kasvaneen merkittävästi Rajapaksojen hallinnon aikana vuosien 2005 ja 2014 välillä. Hänen mukaansa Kiinan rahoituksesta tuli myös sisäpoliittista huomiota, sillä Sri Lankan kansalaiset pitivät Kiinan avustusta Rajapaksalle korruptiona, jossa Kiina osti Rajapaksan tuen auttaen tätä samalla saamaan valtaa maassa. (Ibid.)

Hambantotan satamaprojekti esiintyy myös argumenteissa Sri Lankan hallinnon korruptiosta. Ranjan (2019, 1097-1099) kirjoittaa Hambantotan satamaprojektin rahoituksen menneen Rajapaksan hallinnolle. Hänen mukaansa Mahinda Rajapaksan noustua presidentiksi vaaleissa 2005 Hambantotan projekti keräsi uudelleen kiinnostusta sen jälkeen, kun se oli vuonna 2010 tehnyt tappiota kaupallisen toiminnan puuttuessa. Sri Lanka pyysi rahoitusta Intialta, joka kieltäytyi Hambantotan rahoituksesta. Lopulta Rajapaksa sai Kiinalta investointirahoituksen projektin loppuunsaattamiseksi. Hambantotan projekti on Ranjanin mukaan kärsinyt korruptiosta, sillä sataman rakennukseen tarvittavat varat ovat menneet suoraan Rajapaksan vaalikampanjointiin ja toimiin. (Ibid.) Myös DeBoom (2020, 19) nostaa esille Rajapaksan käyttäneen Hambantotan rahoitusvaroja oman kampanjointinsa hyväksi.

Carmody ja Wainwright (2022, 2833) esittävät kohdemaiden kuitenkin hyötyvän hyödykeketjujen kautta: heidän mukaansa on tutkimuksia, jotka osoittavat kiinalaisten rahoittamien infrastruktuuriprojektien mahdollistaneen kohdemaiden pääsyn globaaleihin hyödykeketjuihin. Carmody ja Wainwright tosin toteavat, että rahoituksen kautta hyödykeketjuihin pääsyn vaikutukset kohdemaan kehitykseen ovat kyseenalaisia. Lisäksi Carmodyn ja Wainwrightin (emt. 2834) mukaan useat Kiinan rahoittamat BRI:n alaiset projektit Afrikassa ovat alisuoriutuneet ja epäonnistuneet hyötynäkökulmasta tarkasteltuna. Samalla ne ovat aiheuttaneet maiden ajautumisen makrotalouden näkökulmasta epäsuotuisiin tilanteisiin. Carmody ja Wainwright toteavat, että kiinalaisrahoitteisten lainojen tulee luoda taloudellista hyötyä, joka parantaa (Keski-Afrikan maiden) kapasiteettia velan suhteen. Jollei näin tapahdu, niin lainat aiheuttavat korkean velkataakan, joka laskee velan kannattavuutta ja samalla heikentää maan asemaa ulkomaisilla markkinoilla. (Ibid.) Myös Wong (2020, 337, 339) nostaa esille ongelman kiinalaisten lainojen pitkän tähtäimen hyödyn osalta. Hänen mukaansa BRI:n alaisten projektien rahoituksen pitäisi olla matalakorkoisempaa, jotta projektit menestyisivät pitkällä aikavälillä. (Ibid.)

Kiinalaisten lainojen mahdollistamat projektit siis hyödyttävät hallintoa ja tuovat etuja poliittisesta näkökulmasta, sekä kasvattavat taloutta lyhyellä tähtämellä. Hyötyjen vaikutus kohdentuu kuitenkin lyhyelle aikavälille, mikä haittaa maan taloutta ajan mittaan. Ranjanin (2019, 1081) mukaan korruptiosta ja velkaloukkudiplomatia-argumenteista huolimatta BRI:n kohdemaat Etelä-Aasiassa

haluavat itse kehittää infrastruktuuriaan BRI:n kautta ja haluavat sitä itse aktiivisesti. Hänen mukaansa Etelä-Aasian maat haluavat taloudellista kasvua hinnalla millä hyvänsä. (Ibid.)

Kohdemaiden hyödyn näkökulmasta löytyy myös argumentteja siitä, että investoinnit infrastruktuuriin hyödyttävät rahoituksen kohdemaata vain silloin, kun talous toimii jo ennestään tuottavasti. Carmodyn ja Wainwrightin (2022, 2833-2834, 2841) mukaan infrastruktuuri-investoinnit hyödyttävät tilanteessa, jossa talouden sektorit toimivat jo ennestään tuottoisasti parantaen vientiä sekä kasvattaen kuljetusten ja kaupan tehokkuutta, mikä kasvattaa sosiaalista tuottoa. Jos talouden sektorit eivät sen sijaan ole jo ennestään tuottoisia, tällainen tuonnin rahoittaminen lisää velkaa ja infrastruktuuri-investoinnit voivat luoda kauppasuhteista kolonialistiset, jolloin vienti koostuu raakamateriaaleista, kun taas tuonti koostuu korkeahintaisemmista tuotteista. Carmody ja Wainwright toteavat, ettei Kiina ole perustamassa uusia siirtokuntia, mutta sen toiminnasta BRI:n kautta voidaan löytää samanlaisuuksia kolonialismiin. Lisäksi he esittävät velan olevan apukeino kapitalismin alaisen talouden kriisien hallinnassa, mutta se ei kykene heidän mukaansa ratkaisemaan ongelmia, elleivät taloudelliset suhteet muutu velan kautta, esimerkiksi kiihdyttämällä kasvua sellaiseen pisteeseen, jossa se vaikuttaa myös pääoman kasvuun. (Ibid.)

Kiinalaisen rahoituksen hyötynäkökulmasta tarkasteltuna kiinalaisista lainoista on hyötyä kohdemaille rahoitusvaihtoehtojen ja vapauden kasvun kautta. Samaan aikaan kiinalaiset lainat hyödyttävät kohdemaata lyhyellä tähtäimellä, mutta hyöty kohdistuu poliittisen eliitin eduksi haitaten samalla maan asemaa ulkomaisilla markkinoilla. Lisäksi Kiinan rahoitus ei lopulta hyödytä kohdemaan taloutta pitkällä aikavälillä, sillä rahoitus ei korjaa ongelmia, jos kohdemaan taloudellinen koneisto ei ole jo valmiiksi toimiva. Kiinan rahoitustoiminnassa on myös kolonialistisia piirteitä, sillä se hyötyy kohdemaiden raaka-aineista samalla kun maihin viedään korkeahintaisia tuotteita.

Joidenkin aineiston tutkimusartikkeleiden perusteella Kiina käyttää velkaloukkudiplomatiaa ulkopoliittisena strategiana myös siitä näkökulmasta, että Kiina tarjoaa lainaa sellaisiin maihin, joihin muut sijoittajat eivät anna rahoitusta. Lisäksi Kiinan rahoituksen kohdemaiden riippuvuus Kiinasta ei ole normaalia ja Kiina tiedostaa, ettei saa sijoittamiaan lainoja takaisin. Myös BRI-projektit aiheuttavat riskin velkaloukuille silloin, jos projekti epäonnistuu. Kiinan lainananto on velkaloukkudiplomatiaa myös siksi, että rahoituksen hyödyt kohdistuvat lyhyelle aikavälille parantaen poliittisen eliitin suosiota ja taloutta hetkellisesti, samalla kun hyödyt Kiinan rahoitustoiminnasta kehittyviin maihin eivät hyödytä pidemmällä aikavälillä.

Tutkimusartikkeleiden argumenttien perusteella Kiinan ei voida sen sijaan sanoa käyttävän velkaloukkudiplomatiaa ulkopoliittisena strategiana Sri Lankassa lainojen sisäisten tekijöiden osalta siksi, että kiinalaisten lainojen korot mukailevat yleistä korkotasoa ja velan vakuuttaminen resursseilla ei ole velkaloukkudiplomatiaa. Lisäksi länsimaisten rahoittajien rahoitusehdot kehitysmaille ovat olleet huonoja ja Sri Lankan hallinto on myös itse vastuussa lainanotossaan, sillä sen oli helpompi saada lainaa Kiinalta ihmisoikeuskysymysten takia. Kohdemaat myös hyötyvät kiinalaisesta rahoituksesta rahoitusvaihtoehtojen ja toiminnanvapauden kautta.

7.2. Velkaloukkudiplomatia analyyttisenä mallina

Käsitellessä tutkimusaineistoa Kiinan velkaloukkudiplomatiasta geoekonomisena analyyttisenä mallina, jossa taloudellisten välineiden käytöllä, tässä tapauksessa velkaloukkudiplomatialla, voidaan vaikuttaa maantieteellisen alueen hallintaan, argumentteja ilmeni kahdesta eri aihekategoriasta: velka-pääoma-vaihdon²³ kannalta, sekä Kiinan sotilaallisen aseman vahvistamisen näkökulmasta.

Velka-pääoma-vaihto

Velka-pääoma-vaihdon näkökulmasta tutkimusartikkeleista nousee esiin argumentteja, joiden perusteella Kiina harjoittaa velkaloukkudiplomatiaa niin, että se käyttää lainanantoon tarkoituksellisesti velka-pääoma-vaihtoon, jossa Kiinan lainanottajan ollessa kyvytön maksamaan velkojaan Kiinalle takaisin, Kiina saa lainan ottajavaltiolta vastineeksi maa-alueita. Tutkimuskirjallisuuden argumentit keskittyvät Sri Lankan velkaantumisen rinnalla paljon esillä olleeseen Hambantotan satamaprojektiin sekä Kiinan rahoittamaan Colombon kaupunkiprojektiin. Aineistosta löytyy näkemyksiä, jotka kiistävät Kiinan ja Sri Lankan hallituksen välillä tapahtuneen velka-pääoma-vaihtoa ja näkemyksiä, joiden mukaan Kiina on käyttänyt Sri Lankan maksukyvyttömyyttä anastaakseen alueita Sri Lankasta itselleen.

---

²³ ”debt equity swap (Suomennos Henna Hurskainen).”

Hambantotan sataman lainausta Kiinalle on pidetty velka-pääoma-vaihtona, jossa Kiina antaa anteeksi Sri Lankan velan ja saa vastineeksi Hambantotan sataman kontrollin. Gante (2020, 63) ja Brautigam (2019, 10) toteavat väitteet velka-pääoma-vaihdosta vääriksi, sillä heidän mukaansa pääoma ei vaihtanut omistajaa ja Sri Lankan velka Kiinalle pysyi voimassa. Gangte esittää, että velka-pääoma -väitteeltä puuttuu perusta, sillä todellisuudessa Sri Lankan tulee maksaa takaisin kiinalaiselta Exim-pankilta ottamansa lainat, jotka se alun perin otti satamaprojektin rakentamiseen, eikä Sri Lankan lainoja ole peruttu. Gangten mukaan velka-pääoma-vaihdossa velka peruutetaan pääomaa vastaan, eikä Gangten mukaan näin ole tapahtunut. (Gangte 2020,63.) Myös Brautigam (2019, 10) toteaa, ettei Hambantotan satamatapausta voida pitää velka-pääoma-vaihtona, sillä velka pysyi voimassa ja Sri Lankan hallinto säilyi vastuussa lainan takaisinmaksusta alkuperäisten sopimusten mukaisesti. Wongin (2020, 338) mukaan Kiinaa syytetään turhaan Hambantotan sataman tapauksesta ja todisteet velkaloukkudiplomatian käytölle ovat heikot, sillä Hambantota annettiin lainaan Kiinalle siksi, että Sri Lanka voisi suoriutua lainamaksuistaan läntisille velkojille, erityisesti Yhdysvalloille, joka on Sri Lankan suurin velanantaja kolmanneksella Sri Lankan ulkoisen velan määrästä. Myös Singhin (2021, 244) mukaan Hambantotan sataman tapausta esitetään valheellisesti velka-pääoma-vaihtona, sillä lainoja ei peruttu ja velkasopimus Kiinan ja Sri Lankan välillä pysyi muuttumattomana. Lisäksi Kiinan investointien tuottoja Hambantotan satamaan ei käytetty Kiinan lainojen takaisinmaksuun, vaan Sri Lankan hallinto käytti tuottoja sen muun ulkomaisen rahoituksen erääntyvien korkeakorkoisten joukkovelkakirjojen maksuun. (Ibid.)

Gangte (2020, 63-64) kritisoi sataman tilannetta myös omistusten näkökulmasta, sillä China Merchants Holding Company Limited (CM) omistaa satamasta 70 prosenttia ja Sri Lanka Ports Authority (SxLPA) omistaa loput 30 prosenttia ja molemmat hoitavat satamakauppaa samalla, kun sataman omistusoikeus on Sri Lankan hallinnolla. Argumenttien mukaan Sri Lankan velkaa Kiinalle ei siis olla annettu anteeksi pääomaa vastaan, ja sataman omistusoikeus on pysynyt Sri Lankalla, eikä pääoman vaihtumista tällöin ole tapahtunut. Lippolis ja Verhoeven (2022, 157) puolustavat Kiinan antamia velkahelpotuksia myös Afrikassa ja heidän mukaansa Afrikan suurimpana lainanantajana ja suhteiden säilyttämisen näkökulmasta Kiinan olisi vaikeaa olla antamatta velkahelpotuksia köyhille maille.

Mobley (2019, 65) sen sijaan esittää Kiinan tavoitelleen pääsyä Hambantotan satama-alueelle, jotta saisi vaikutusvaltaa Sri Lankassa. Hän kirjoittaa artikkelissaan Hambantotan sataman leasing-sopimuksen olleen velka-pääoma-vaihto, jolla Kiina turvasi pääsytään tärkeälle satama-alueelle Intian valtamerellä vuosisadaksi eteenpäin, ja esittää Kiinan käyttävän hyödyksi Sri Lankan sisällissotaa

saadakseen jalansijaa Sri Lankan alueella. (Ibid.) Myös Attanayaken ja Atmakurin (2021, 121) mukaan Kiinan investoinnit Sri Lankan satamaprojekteihin ovat osa Kiinan toimia saavuttaa strategisia ja taloudellisia pyrkimyksiään. Esimerkiksi Hambantotan sataman tapauksessa vain Kiina tarjoutui antamaan satamaprojektille rahoitusta. (Ibid.)

Behuria (2018, 168, 172-173) pitää myös Colombon kaupunkiprojektin tapausta velka-pääomavaihtona. Hän kirjoittaa artikkelissaan tapauksesta suoraan velka-pääomavaihtona, jossa Sri Lanka luovutti osittain itsemääräämisoikeuksiaan kyetäkseen selviytymään veloistaan. Behurian mukaan Sri Lankan veloissa kamppailut uusi hallitus pysäytti Colombon kaupunkiprojektin, jolloin projektia rahoittava kiinalaisyritys laski tekevänsä joka päivä yli 380 000 dollarin tappiota projektin seistessä, ja vaati rahallista kompensatiota Sri Lankalta. Maksukyvyttömänä Sri Lankan hallitus ehdotti joidenkin kiinalaisten kanssa aloitettujen infrastruktuuriprojektien muuttamista velka-pääomavaihdoksi, kuten tehtiin Hambantotan satamaprojektin kohdalla. Kiina ei ainoastaan luopunut lainojen takaisinmaksusta, vaan maksoi Sri Lankalle 1,2 miljardia dollaria sataman operoinnista. Lisäksi Behurian mukaan Colombon satamaprojektin rakentajayritys oli Kiinan valtion omistama yritys, joka myöhemmin siirrettiin mustalle listalle korruptiosyytteiden takia Maailmanpankin toimesta. (Ibid.)

Edellä kirjoitetuissa tutkimusartikkeleiden argumenteissa esitetään, että Hambantotan satamaprojektin kohdalla ei tapahtunut ”velka-pääomavaihtoa”, jossa Kiina olisi antanut Sri Lankan velat anteeksi satama-alueita vastaan. Argumenttien mukaan pääoma ei vaihtanut omistajaa ja Hambantotan sataman omistusoikeus on Sri Lankalla ja Sri Lankan on maksettava velkansa. Hambantotan tapaus on tutkimusartikkeleiden argumenttien perusteella velka-pääomavaihtoa siltä kannalta, että vain Kiina tarjoutui rahoittamaan Hambantotan projektia, mikä palvelee sen pyrkimyksiä Intian valtamerellä. Colombon kaupunkiprojektissa käytettiin aineiston mukaan velka-pääomavaihtoa, sillä Sri Lankan velat peruttiin.

Kiinan sotilaallinen asema

Tutkimusaineistosta löytyi argumentteja velkaloukkudiplomatian käytöstä geoekonomisena analyttisenä mallina Kiinan sotilaallisen jalansijan osalta. Velkaloukkudiplomatia nousi aineistosta esille Kiinan merenkulkusektorin projektien osalta, Kiinan ja Intian kilpailussa Intian valtameren

alueella, sotilaallisen jalansijan saamisen kannalta, sekä kiinalaisten lainojen vaikutuksista kohdemaan suvereniteetille ja autonomialle.

Merenkulku

Aineistossa ilmenee velkaloukkudiplomatian kontekstissa argumentteja kiinalaisista merenkulkuprojekteista Intian valtamerellä, missä Sri Lankakin sijaitsee. Attanayake & Atmakuri, Brautigam ja Gante nostavat esille merten hallinnan ja merenkulun keskustelussa Kiinan velkaloukkudiplomatian harjoittamisesta. Attanayake ja Atmakuri (2021, 119) esittävät Intian valtameren tarjoavan Kiinalle mahdollisuuden kahden meren hallintaan ja Aasian alueen kontrollointiin, minkä takia Kiina on heidän mukaansa keskittynyt merioperaatioihin ja parantamaan välejänsä rannikkovaltioiden kanssa. Attanayake ja Atmakuri toteavat Kiinan alkaneen rakentamaan välejänsä Sri Lankan merenkulun ja energian takia puuttumatta Sri Lankan sisäisiin asioihin, tarjoamalla maalle samalla resursseja. (Ibid.)

Brautigam (2019, 9-10) puolustaa Kiinan merenkulkuoperaatioita, sillä hänen mukaansa Kiinalla on suuri satama- ja merenkulkusektori, joten on vain luonnollista, että se pyrkii kasvattamaan sektorin investointeja ulkomaille sen ollessa maailman suurin vientimaa ja toiseksi suurin tuonnissa. Lisäksi hän korostaa rahoituksen vastaanottajamaiden aktiivisuutta merenkulkuun liittyvissä projekteissa: Brautigamin mukaan teolliseen kasvuun pyrkivät valtiot ovat kiinnostuneita kiinalaisesta rahoituksesta ja tietotaidosta, minkä takia kiinalaiset yritykset ovat mukana merentakaisissa satamaprojekteissa. Lisäksi Sri Lankan kohdalla Brautigam esittää, että Hambantotan sataman lainauksen oli alun perin tarkoitus kasvattaa Sri Lankan ulkomaista valuuttakurssia, jotta valtio pystyy suorittamaan valtion velan lyhennykset, ja täten hänen mukaansa Hambantotan sataman tapauksessa oli pohjimmiltaan kyse myös siitä, että Sri Lanka pyrki ratkaisemaan vielä Kiinan lainoja suuremmat velkaongelmansa. (Ibid.)

Myöskään Gangte (2020, 56, 64) ei näe Kiinan osallisuutta Hambantotan satamaprojektissa velkaloukkudiplomatiana. Hänen mukaansa Kiinan rahoittamasta yli 3000 eri projektista Hambantota on ainut esimerkki, jota käytetään todisteena Kiinan velkaloukkudiplomatiasta. Gangte esittää, ettei Hambantotan sataman sijainti ole teollisuuden kannalta keskeinen, sillä Hambantotan lähellä ei ole teollisuusalueita, jonka vuoksi Hambantotassa olisi vaikeaa tehdä kaupallista tulosta. Lisäksi satama ei ole Gangten mukaan kannattava logistisesta tai taloudellisesta näkökulmasta. (Ibid.)

Edellä esitetyt tutkimusartikkelien argumentit esittävät Kiinan harjoittavan velkaloukkudiplomatiaa merenkulun kautta keskittymällä Intian valtameren merenkulun hallintaan ja merioperaatioihin alueella. Argumenteissa todetaan kuitenkin, että merialueiden projektien kohdevaltiot ovat itse olleet aktiivisia projekteissa ja halunneet juuri Kiinan kumppanikseen. Velkaloukkudiplomatian kannalta Hambantotan satamaa ei myöskään nähdä merkittävänä sijaintinsa takia.

Kiinan ja Intian kilpailu

Tarkastellessa velkaloukkudiplomatiaa analyyttisen mallin kannalta, aineistosta nousee esille argumentteja, joissa Sri Lankan maa-alueiden hallinta nähdään osana Kiinan ja Intian valtakamppailua Intian meren ja Tyynen valtameren alueilla. Todisteita Kiinan velkaloukkudiplomatiasta Sri Lankassa esitetään siis siitä näkökulmasta, että Kiina havittelee lainojensa kautta maantieteellistä jalansijaa Sri Lankassa, mikä parantaa Kiinan asemia suhteessa Intiaan. Attanayake ja Atmakuri (2021, 121, 128) toteavat Kiinan ymmärtäneen, että parempi jalansija Sri Lankassa antaa mahdollisuuden vaikuttamiseen. Lisäksi Kiinan (ja Intian) rahoittamat projektit ovat sijoittuneet heidän mukaansa sellaisiin maantieteellisiin kohteisiin, jotka selkeästi osoittavat Kiinan ja Intian vaikutusvallan toisiaan kohtaan. (Ibid.)

Myös Behuria (2018, 171-172, 174, 176) kuvailee ”kiinalaisen aallon pyyhkivän” Intian- ja Tyynen valtameren alueita. Behurian mukaan Kiina hyötyy geopoliittisesti Sri Lankasta ja erityisesti suhteesta Rajapaksaan, joka johtajana on valmis riskeeraamaan suhteensa Intiaan. Hänen mukaansa tämä mahdollistaa Kiinalle läsnäolon strategisella sijainnilla, sen pyrkiessä heikentämään Intian vaikutusvaltaa Intian valtameren alueella. Behurian mukaan ”*kiinalaiset ovat turvanneet pääsynsä kiinteään pääomaansa strategisella Intianvaltameren alueella seuraavaksi vuosisadaksi*” ja kuvailee Kiinan mahtailevan ”taloudellisilla lihaksillaan”, käyttäen heikkoja kehittyviä maita edukseen strategisella Intian- ja Tyynen valtameren alueilla (Ibid.)

Myös Mobley (2019, 52, 67) ottaa esille Kiinan pyrkimykset Intian- ja Tyynen valtameren alueilla. Hänen mukaansa Kiina pyrkii BRI:n kautta parantamaan asemiaan strategisesti diplomatian, talouden ja turvallisuusintressien osa-alueilla, ja toteaa Kiinan käyttävän todennäköisemmin taloudellisia etuja hyväkseen, kun se toimii sille turvallisuusulottuvuuden kautta elintärkeiden BRI-valtioiden kanssa Intian- ja Tyynen valtameren alueilla. Kiina toimii Mobleyn mukaan todennäköisemmin näin, vaikka

se onkin osoittanut kykenevänsä diplomaattisiin ja taloudellisiin toimiin BRI:n alaisten valtioiden hallinnassa. Mobleyn mukaan Kiinan tarkoituksena on kasvattaa vaikutusvaltaansa Aasian ja Tyynenmeren alueella pyrkimyksillään päästä käsiksi satamiin tai perustamalla niitä, minkä hän toteaa palvelevan Kiinan kaupallisia ja sotilaallisia intressejä. (Ibid.)

Tutkimusartikkelien argumenttien mukaan Kiina havittelee vaikutusvaltaa Sri Lankan alueella sen kilpaillessa vallasta Intian kanssa Intian meren ja Tyynen valtameren alueilla ja Kiinan jalansija Sri Lankassa nähdään Intian vaikutusvallan heikentämisenä. Tämän Kiina tekee aineiston mukaan ennemmin taloudellisten etujen tavoittelun kautta.

Sotilaallinen jalansija

Tutkimusaineistosta löytyi edellä mainittujen geopolittisten aiheiden lisäksi vielä spesifimmin argumentteja, joissa mainittiin Kiinan sotilaallisen vaikutusvallan havittelusta velkaloukkudiplomatian kautta. Singhin (2021, 244-245) mukaan Yhdysvallat, Intia ja Japani ovat syyttä esittäneet Kiinan käyttävän Hambantotan satamaa sotilaallisiin tarkoituksiin, sillä Sri Lankan hallinto kontrolloi sataman turvatoimia. Hänen mukaansa Kiinan tarkoituksena ei ollut laajentaa sotilaallista jalansijaansa Sri Lankaan sataman liisauksen kautta. (Ibid.) Sen sijaan Afrikassa Djiboutin kohdalla Carmody ja Wainwright (2022, 2833) esittävät, ettei ole Djiboutin strategisesta sijainnista katsottuna sattumaa, että sen Kiinalta saaman lainan summa on noin 70 prosenttia Djiboutin bruttokansantuotteesta samaan aikaan, kun Kiina on rakentanut maahan ensimmäisen merentakaisen armeijaturkikohtansa.

Lippolis ja Verhoeven (2022, 164) syyttävät Yhdysvaltoja Kiinaa vastaan luodusta velkaloukkunarratiivista, minkä perusteella Yhdysvallat vaikuttivat Kiinan taloudelliseen ja sotilaalliseen vaikutusvalttaan Djiboutissa. Lippoloksen ja Verhoevenin mukaan Yhdysvaltojen turvallisuusneuvonantaja John Bolton esitti vuonna 2018 pelkonsa, että Djibouti joutuu pian luovuttamaan Kiinalle strategisesti hyvällä sijainnilla olevan Doralehin terminaalin. Skenaarion mukaan Kiina saisi haltuunsa avainasemassa olevan sataman, josta se kykenisi häiritsemään Yhdysvaltojen toimintaa Punaisella merellä. Lippolis ja Verhoeven esittävät Yhdysvaltojen painostaneen tämän johdosta Djiboutin presidenttiä vähentämään Kiinan taloudellista ja sotilaallista vaikutusvaltaa maassa. Lippoloksen ja Verhoevenin mukaan neuvonantaja Bolton todellisuudessa suurenteli Djiboutin Kiinalle omistaman velan määrää, ja syytökset Kiinan velkaloukkudiplomatian

käytöstä pohjautuvat heikkoihin todisteisiin, mitkä muokkaavat samalla maailmanpolitiikkaa. He nostavat esille myös sen, että Djiboutin tilanteessa pienelle valtiolle on hyödyllistä rakentaa taloudellisia ja sotilaallisia suhteita enemmän kuin yhden valtion kanssa. (Ibid.)

Lippoloksen ja Verhoevenin (2022, 165) mukaan velkaloukkudiplomatia narratiivi ei ota myöskään huomioon sitä, kuinka kalliiksi ja hankalaksi Kiinalle tulisi havitella strategisia etuja Afrikan maalta, sillä se vaatisi sotilaallista voimaa. Kiinan kohdalla se tarkoittaisi sitä, että sen Etelä-etelä solidaarisuuspolitiikka, taloudellinen kumppanuussuhde ja Kiinan harjoittama puuttumattomuuspolitiikka menettäisivät kaikki pohjansa. (Ibid.)

Velkaloukkudiplomatiaa tarkastellessa sotilaallisen vallan kasvattamisen näkökulmasta edellä esitetyt tutkimuskirjallisuuden argumentit esittävät narratiivin Kiinan velkaloukkudiplomatiasta Yhdysvaltojen syyksi ja esittää Kiinan menettävän perustan sen harjoittamilta ulkopoliittisilta arvoilta. Lisäksi taloudellisten ja sotilaallisten suhteiden rakentaminen nähdään hyvänä pienelle Djiboutin valtiolle. Toisaalta argumenteista nousee myös esille yhteys Kiinan suuren lainasumman ja sotilastukikohdan välillä. Tutkimusaineisto ei siis kiellä Kiinan sotilaallista jalansijaa ja sen lainaamisen yhteyttä, vaan on erimieltä Kiinan tarkoituspelistä käyttää lainaa velkaloukkudiplomatian harjoittamiseen.

Autonomia ja suvereniteetti

Kiinalaisten lainojen nähdään aineistossa aiheuttavan riskin lainanottajamaan suvereniteetille ja strategiselle autonomialle. Carmody ja Wainwright (2022, 2835) listaavat BRI:n kautta aiheutuvia negatiivisia vaikutuksia Afrikassa, ja he toteavat listauksessaan, että velkaantuminen kiinalaisille tahoille voi aiheuttaa poliittisen velkaloukun, mikä vaikuttaa velallisen maan suvereniteettiin. Carmodyn ja Wainwrightin lisäksi Behuria (2018, 174) esittää Sri Lankan menettävän hiljalleen strategista autonomiaansa, elleivät muut valtiot työskentele yhdessä nostaakseen Sri Lankan velkaloukusta. Sen sijaan Singh (2021, 244) nostaa esille suvereniteetin Hambantotan sataman kohdalla, ja hänen mukaansa Sri Lanka ei menettänyt itsemääräämisoikeuttaan Kiinalle Hambantotan sataman tapauksessa, sillä samantapaisia 99 vuoden sataman liisauksia on tehty myös Australiassa, Intiassa ja Kanadassa eri maiden yritysten ja kansallisuuksien toimesta. Eli ottaessaan lainaa Kiinalta ja jäädessään maksukyvyttömänä velkaloukkuun Kiinalle maat asettavat suvereniteettinsa ja autonomiansa alttiiksi, mutta Sri Lanka ei menettänyt itsemääräämisoikeuttaan.

Analyttisen mallin näkökulmasta tutkimusaineisto osoittaa Kiinan käyttävän velkaloukkudiplomatiaa velka-pääoma-vaihdon kannalta Colombon kaupunkiprojektin rahoituksen kanssa, sekä Hambantotan satamaprojektissa siltä osin, että argumentit kyseenalaistivat Kiinan tarkoitusperät, kun ainoastaan se halusi tarjota rahoitusta Hambantotan satamaprojektiin. Colombon tapausta pidetään velkaloukkudiplomatian harjoittamisena, sillä Sri Lankan lainoja annettiin Colombon osalta anteeksi.

Tutkielman aineiston perustella ei ole todisteita siitä, että Kiina käyttäisi velkaloukkudiplomatiaa sotilaallisen asemansa vahvistamiseen, sillä Kiinan rahoittamissa, merenkulkuun liittyvissä projekteissa rahoituksen kohdemaan katsotaan itse haluavan yhteistyötä Kiinan kanssa. Kiinan katsotaan havittelevan sotilaallista jalansijaa, mutta aineiston perusteella ei voida esittää, että se käyttäisi velkaloukkudiplomatiaa sotilaallisen asemansa kasvattamiseen. Sen sijaan Kiinan sanotaan pyrkivän velkaloukkudiplomatian avulla merenkulunhallintaan, sekä parantamaan asemiaan Intian suhteen Intian valtameren ja Tyynen valtameren alueilla: Kiinan asema Sri Lankassa nähdään kilpailuetuna Intiaa vastaan. Sen lisäksi tutkimuskirjallisuuden argumenttien perusteella kiinalaiset lainat heikentävät Sri Lankan strategista autonomiaa. Seuraavassa luvussa esittelen analyysin pohjalta tutkielman johtopäätökset.

8. JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkielman viimeisessä luvussa esittelen analyysin tulokset, eli perusteet sille, miksi Kiinan sanotaan käyttävän velkaloukkudiplomatiaa Sri Lankassa ja miksi ei sanota. Sen jälkeen pohdin tutkielman tuloksia sekä analyysin onnistumista tutkimuskysymyksen kannalta.

8.1. Analyysin tulokset

Tutkielman aineistosta nousseiden tulkintojen – eli tutkimuskirjallisuudesta nousseiden argumenttien – perusteella sain analyysin avulla selville perusteita tutkimuskysymykseeni siitä, millä perustein Kiinan sanotaan käyttävän velkaloukkudiplomatiaa geoeconomisena välineenä Sri Lankassa. Ensinnäkin aineistosta nousi esille perusteita siitä, että Kiina käyttää velkaloukkudiplomatiaa ulkopoliittisena strategiana, jolloin se valjastaa velkaloukkudiplomatian työkaluksi, jonka avulla se voi saavuttaa strategisia päämääriään ulkopoliitikassa. Analyysin artikkeleiden argumenttien perusteella Kiina käyttää velkaloukkudiplomatiaa Sri Lankassa ulkopoliittisena strategiana lainaehtojen sisäisten tekijöiden kannalta lainaehtojen ja ihmisoikeuskysymysten takia. Kiina vaatii usein projektirahoituksensa vastineeksi, että tietty osuus projektin työntekijöistä tai materiaaleista tulee Kiinasta tai kiinalaisilta yrityksiltä. Lisäksi Kiina ei vaadi rahoituksensa kohdemailta uudistuksia ihmisoikeuskysymysten suhteen, jolloin valtiot tai hallinnot, jotka eivät saa länsimaisilta rahoittajilta rahoitusta sen takia, etteivät puutu maan sisäisiin ihmisoikeuskysymyksiin, saavat rahoituksensa Kiinalta. Sri Lankan tilanteessa se oli itse halukas ottamaan Kiinalta lainaa juuri Kiinan puuttumattomuuspolitiikan takia. Ihmisoikeuskysymysten näkökulmasta Kiinan velkaloukkudiplomatia Sri Lankassa on siis Kiinan aiheuttama, mutta Sri Lankan hallinnolla oli velkaloukkuun joutumisessa myös oma osansa.

Jos Kiinan velkaloukkudiplomatiaa Sri Lankassa tarkastelee siltä kannalta, ettei globaali länsi ymmärrä Kiinan ja kehittyvien maiden tilannetta globaalissa taloudessa, Kiina käyttää velkaloukkudiplomatiaa Sri Lankassa seuraavin perustein. Ensinnäkin Kiina rahoittaa maita, joihin muut rahoittajat eivät halua antaa lainaa. Lisäksi Kiina rahoittaa Sri Lankaa geopolitiittisten ja -ekonomisten syiden takia, ja siksi että rahoituksen kohdemaat ovat Kiinasta riippuvaisia. Kiina myös tietää, ettei tule saamaan

sijoittamia lainoja takaisin. Kiinan valitessa rahoittaa maita, joihin muut eivät halua tarjota rahoitusta, Kiina asettaa kohdemaan velkaloukkuriski. Aineiston artikkeleiden perusteella Kiina antaa rahoitusta selkeästi geopoliittisten- ja ekonomisten syiden takia, jolloin se kohdentaa lainanantonsa maihin, jotka hyödyttävät sen ulkopoliittista strategiaa ja auttaa saavuttamaan Kiinan ulkopoliittisia tavoitteita. Lisäksi Kiinan rahoittamat maat ovat kiinalaisesta rahoituksesta todella riippuvaisia, mistä Kiina itse hyötyy, sillä se voi vaatia erilaisia lainaehdotuksia ja päästä hyötymään, jos maa ei maksa velkojaan Kiinalle takaisin. Kehittyvät valtiot, jotka eivät saa muualta kuin Kiinalta rahoitusta ovat riippuvuutensa kautta epäedullisessa asemassa. Kun Kiina tietää jo rahoittaessaan, ettei tule saamaan lainaamia rahoja takaisin, sen täytyy odottaa lainakumppanuudesta muuta hyötyä.

Kiinalaisten lainojen hyötynäkökulmasta tarkasteltuna Kiina käyttää velkaloukkudiplomatiaa Sri Lankassa, sillä kiinalaiset lainat hyödyttävät Sri Lankaa hetkellisesti, mutta eivät paranna Sri Lankan talouden tilannetta pitkällä aikavälillä. Sri Lanka hyötyy Kiinan lainoista hallinnon suosion noustessa ja talouden kasvaessa hetkellisesti, mutta vaikutukset eivät kestä Sri Lankan talouden kasvattamiseen. Kiinalaiset lainat eivät hyödytä Sri Lankaa pitkällä aikavälillä, kun lainoista hyötyy vain eliitti, minkä lisäksi lainat eivät yksinään paranna Sri Lankan pitkän tähtäimen taloustilannetta kasvun suuntaan, sillä lainat eivät korjaa talouskoneiston toimimattomuuden juurisyytä.

Geoekonomisen analyttisen mallin näkökulmasta Kiina harjoittaa velkaloukkudiplomatiaa Sri Lankassa velka-pääoma-vaihdon, merenkulunhallinnan ja Kiinan kilpailuedun takia suhteessa Intiaan. Kiina pyrkii vaikuttamaan velkaloukkudiplomatian avulla alueiden maantieteelliseen hallintaan Sri Lankassa velka-pääoma-vaihdon kautta Hambantotan sataman tapauksessa, sekä Colombon kaupunkiprojektissa. Aineiston argumenttien perusteella Kiinan toiminta Hambantotan satamaprojektissa on velkaloukkudiplomatiaa siksi, että sataman sijainti edistää sen tavoitteita Intian valtamerellä ja auttaa sitä hallitsemaan aluetta. Lisäksi vain Kiina tarjoutui rahoittamaan Hambantotan satamaprojektia. Colombon kaupunkiprojektissa tutkimusartikkelien kommentit esittävät, että Kiina käytti kaupunkiprojektia velka-pääoma-vaihtona, jossa Sri Lankan projektivelka peruttiin ja Kiina sai vastineeksi maa-alueita.

Tutkimuskirjallisuuden pohjalta Kiina käyttää velkaloukkudiplomatiaa Sri Lankassa geoekonomisen analyttisen mallin näkökulmasta Kiinan tavoitellessa sotilaallisen asemansa vahvistusta Intian- ja Tyynen valtameren alueilla. Kiina pyrkii velkaloukkudiplomatian avulla alueen merenkulun hallitsemiseen ja kasvattamaan läsnäoloaan Sri Lankassa, jolloin se parantaa asemiaan Intiaan vastaan.

Analyysistä löytyi myös perusteita sille, miksi Kiinan ei sanota harjoittavan velkaloukkudiplomatiaa Sri Lankassa ulkopoliittisena strategiana, jolloin se valjastaisi velkaloukkudiplomatian työkaluksi, jonka avulla se pyrki saavuttamaan strategisia päämääriään ulkopoliitikassa. Kiinalaiset lainat nähdään tutkimuskirjallisuudessa yleisen korkotason mukaisina. Lisäksi aineistossa perustellaan globaalin talouden epäonnistuneen kehittyvien maiden rahoittamisessa ja kiinalaiset lainat ottavat kohdemaan rahoitustarpeet paremmin huomioon. Kiinalaiset lainat nähdään hyvänä myös siksi, että ne lisäävät rahoitusvaihtoehtojen määrää.

Geoekonomisen analyttisen mallin näkökulmasta Kiina ei pyri vaikuttamaan maantieteellisten alueiden hallintaan harjoittamalla velkaloukkudiplomatiaa Sri Lankassa seuraavin perustein. Tutkimusaineiston argumentit esittävät, ettei Hambantotan satamaprojektin kohdalla tapahtunut velkapääoma-vaihtoa, sillä Sri Lankan lainoja ei peruttu vastineeksi sataman leasing-sopimuksesta. Lisäksi argumentit eivät myöskään näe Kiinan havittelevan lainojensa avulla sotilaallisen aseman vahvistamista merenkulkuprojektien kautta, sillä kohdemaat haluavat myös itse yhteistyötä Kiinan kanssa. Seuraavassa alaluvussa esittelen loppupäätelmät tutkielman tuloksista.

8.2. Lopuksi

Tähän asti velkaloukkudiplomatiaa on tutkittu enimmäkseen rahoituksen tai taloustieteiden näkökulmista. Tutkielma osoittaa, että velkaloukkudiplomatiaa on relevanttia tutkia myös geoekonomian kannalta. Tutkielman analyysi osoittaa, että velkaloukkudiplomatiaa voidaan tarkastella Sri Lankassa geoekonomisena välineenä, jonka avulla valtio voi ensinnäkin saavuttaa omia ulkopoliittisia päämääriään (velkaloukkudiplomatia ulkopoliittisena strategiana) ja toiseksi kartuttaa maa-alueita (velkaloukkudiplomatia analyttisenä mallina). Analyysin avulla voidaan myös päästä lähemmäs geoekonomisten välineiden määritelmää analyysin osoittaessa, että velkaloukkudiplomatian tutkimiseen voidaan käyttää geoekonomiaa ja lainan antajamaa voi käyttää lainaa geoekonomisena välineenä, jos lainan ottaja ei kykene maksamaan lainaansa takaisin.

Ennen analyysiin ryhtymistä ennakko-oletukseni olivat, että Kiinan velkaloukkudiplomatialle löytyy perusteita enimmäkseen vain velkaloukkudiplomatian käytöstä geoekonomisena välineenä analyttisen mallin näkökulmasta, sillä tutkimusaineistoissa oli paljon viittauksia juuri Hambantotan ja Sri Lankan projekteihin. Analyysiin ryhtyessäni ennakko-oletukset muuttuivatkin, sillä argumentteja nousi lopulta

paljon myös perusteista Kiinan velkaloukkudiplomatian käytölle geoeconomisena välineenä ulkopoliittisena strategiana. Tutkielman tulokset siis vastasivat lopulta aikaisempia tavoitteitani, mutta tavoitteet myös ylittyivät siltä osin, kuinka paljon perusteita löytyi ulkopoliittisen strategian näkökulmasta. Sain teorialähtöisellä sisällönanalyysillä kattavan kuvan Kiinan velkaloukkudiplomatiasta Sri Lankassa, mikä tuo tärkeää kontribuutiota velkaloukkudiplomatian ymmärtämiseen myös yhteiskuntatieteen teorioiden näkökulmasta.

Aineiston tutkimusartikkeleiden tulkinnat Kiinan velkaloukkudiplomatian käytöstä erosivat toisistaan niin, että osa artikkeleista oli sitä mieltä, ettei Kiina harjoita velkaloukkudiplomatiata, kun taas osassa artikkeleista syytettiin Kiinaa tarkoituksellisesta velkaloukkudiplomatian käytöstä. Samaan aikaan tutkimuskirjallisuuden argumentit saattoivat erota hyvinkin paljon tutkimusartikkelien sisällä niin, että samassa tutkimusartikkelissa tai samojen kirjoittajien tutkimusartikkeleissa oli argumentteja sen puolesta, että Kiina harjoittaa velkaloukkudiplomatiata ja myös argumentteja sille, miksi Kiinan toimet eivät ole velkaloukkudiplomatiata. Osassa tutkimusaineiston argumenteista nostettiin myös esille ”velkaloukkunarratiivi”, jota kritisoitiin Yhdysvaltojen luomaksi käsitteeksi. Toin analyysissä esiin argumentteja vain tutkimuskysymykseen liittyen, eli mitä perusteita löytyy sille, että Kiina käyttää velkaloukkudiplomatiata geoeconomisena välineenä, enkä pyri vastaamaan onko tuo narratiivi oikea vai ei, sillä narratiivin tutkiminen olisi vienyt tutkielman tarkoituksen liikaa sivuraiteille. Jätän samalla velkaloukkunarratiivin oivaksi aiheeksi jatkotutkimukselle.

Kuten aineistokappaleessa nousi esille, tutkimus velkaloukkudiplomatiasta Sri Lankasta on vielä vähäistä, minkä takia tutkielman primääriaineisto sisälsi myös artikkeleita, joissa käsiteltiin Kiinan velkaloukkudiplomatiata Afrikassa. Muihin maihin kuin Sri Lankaan keskittyvät artikkelit auttoivat paremmin tarkastelemaan koko ilmiötä, minkä takia tutkielman primääriaineistovalinta oli siltä osin onnistunut. Lisäksi tutkimusartikkelit keskittyivät tutkielman kannalta oleellisiin asioihin, vaikka joukossa olikin muutamia artikkeleita, joissa velkaloukkudiplomatiakeskustelu oli artikkelissa sivuosassa. Aineisto oli homogeenistä koko tutkimusaineiston koostuessa tutkimusartikkeleista, mutta vaikutusta korjasi se, että tutkimusartikkelit olivat eri kirjoittajilta eri tieteenaloilta, mikä mahdollisti erilaiset argumentit ja ilmiön laajemman tarkastelun.

Tutkielman tulosten pohjalta on selvää, että erityisesti kehittyvien maiden taloustilanteiden tai talouskriisien tutkiminen maiden tilanteiden omista lähtökohdista käsin on ensiarvoisen tärkeää. Kehittyviä maita ja Kiinaa ei pystytä tutkimaan länsimaisilla olettamuksilla ilman, että ymmärretään kehittyvien maiden tilannetta niiden historian kautta. Samat talouden olettamukset, jotka pätevät

länsimaisiin talouksiin, eivät ole sovellettavissa suoraan kehittyviin maihin tai Kiinaan. Tältä kannalta tulisi myös tarkastella sitä, kuinka Kiinan BRI:n alaista lainanantoa kehittyviin maihin ja velkaloukkudiplomatiaa käsitellään osassa aineistosta kuin synonyymeinä, mikä ei edesauta kehittyvien maiden taloustilanteiden ja rahoitustarpeiden ymmärrystä, eikä niiden tarpeisiin parempaa vastaamista. Vaikka edellä on esitetty perusteita Kiinan velkaloukkudiplomatian käytölle Sri Lankassa, tutkielman tulosten perusteella kaikkea Kiinan BRI:n alaista rahoitusta ei voida pitää velkaloukkudiplomatiana, eikä kiinan lainananto BRI:n kohdemaihin ole automaattisesti velkaloukkudiplomatiaa.

Tutkielma ei pyri vastaamaan siihen, onko Kiinan velkaloukkudiplomatiolla osansa Sri Lankan talouskriisissä, mutta asiaa on silti valaisevaa pohtia nyt tutkielman tulosten valossa. Tulosten perusteella Sri Lankan talouskriisiä ei voida laittaa Kiinan velkaloukkudiplomatian syyksi, sillä Sri Lankan talouskriisi on kehittynyt Sri Lankan korruptoituneen ja omaa etuaan tavoittelevan hallinnon seurauksena. Toisaalta Kiinan velkaloukkudiplomatia ei ole osaltaan helpottanut tilannetta. Kiina on lainannut tietoisesti Sri Lankalle puuttumattomuuspolitiikkansa nimissä, eikä ole välittänyt Sri Lankan hallinnon korruptiosta. Se on siis valinnut rahoittavansa maata, jonka hallinnon on tiedetty olevan korruptoitunut ja käyttävän valtion rahoitusta oman edun tavoitteluun.

Kuten tutkielman alkupuolella totesin, Kiinan velkaloukkudiplomatiasta on vasta vähäisesti tutkimusta erityisesti Sri Lankan osalta. Ottaen huomioon vallitsevan maailmantilan, jossa tavarat, palvelut ja pääoma liikkuvat yhä nopeammalla tahdilla maasta ja maanosasta toiseen, geoeconomisen tutkimuksen tärkeys korostuu entisestään. Vaikka valtiot sotivatkin vielä tänäkin päivänä aseellisesti, valtiot tiedostavat talouden välineiden voiman ja kyvyn edistää omia etuja toisten valtioiden alueella. Kiinan velkaloukkudiplomatia Sri Lankassa on yksi havainnollistava todistus siitä.

9. LÄHTEET

Primääriaineisto:

Anuruddhi Shanika K. Rathnayake (2020). “Sustainability of the Fiscal Imbalance and Public Debt Under Fiscal Policy Asymmetries in Sri Lanka”. *Journal of Asian Economics* vol. 66, pp. 1–15.

Behuria, Ashok K (2018). “How Sri Lanka Walked into a Debt Trap, and the Way Out”. *Strategic analysis* 42.2: 168–178.

Brautigam, Deborah (2020). “A Critical Look at Chinese ‘Debt-Trap Diplomacy’: The Rise of a Meme.” *Area development and policy* 5.1: 1–14.

Carmody, Pádraig (2020). “Dependence Not Debt-Trap Diplomacy.” *Area development and policy* 5.1: 23–31.

Carmody, Pádraig, and Joel Wainwright (2022). “Contradiction and Restructuring in the Belt and Road Initiative: Reflections on China’s Pause in the ‘Go World’”. *Third world quarterly* 43.12: 2830–2851.

Chulanee Attanayake & Archana Atmakuri (2021). “Navigating the Sino-Indian power struggle in the Indian Ocean: the case of Sri Lanka”. *Journal of the Indian Ocean Region* 17:1, 114-133.

DeBoom, M. J. (2020). “Who is afraid of “debt-trap diplomacy”? Geopolitical narratives, agency and the multiscalar distribution of risk”. *Area Development & Policy* 5(1), 15–22.

Gangte, Lammuanisiam (2020). “The Debt-Trap Diplomacy Revisited: A Case Study on Sri Lanka’s Hambantota Port.” *Artha Journal of Social Sciences* 19.2: 53–66.

Hein, Patrik (2020). “The patterns of Chinese authoritarian patronage and implications for foreign policy: Lessons from Sri Lanka, Myanmar and Cambodia”. *Asian Journal of Comparative Politics* 5(4), 385–399.

Kaarevirta, Juuso & Helinä Laakkonen (2021). *Policy Brief 5/2021*, Bank of Finland (BOFIT).

Karen P. Y. Lai, Shaun Lin & James D. Sidaway (2020). “Financing the Belt and Road Initiative (BRI): research agendas beyond the “debt-trap” discourse”. *Eurasian Geography and Economics* 61:2, 109-124.

Lippolis, Nicolas, and Harry Verhoeven (2022). “Politics by Default: China and the Global Governance of African Debt.” *Survival (London)* 64.3: 153–178.

Mobley, Terry (2019). “The Belt and Road Initiative: Insights from China’s Backyard.” *Strategic studies quarterly : SSQ* 13.3: 52–72.

Ranjan, A. (2019). "China's infrastructure projects in south asia under BRI: An appraisal". *Contemporary Chinese Political Economy and Strategic Relations* 5(3), 1079-1110, VIII-IX.

Singh, Ajit (2021). "The Myth of 'Debt-Trap Diplomacy' and Realities of Chinese Development Finance." *Third world quarterly* 42.2: 239–253.

Wong, Wilson Kia Onn (2020). "BRI Projects: The 'rules of Engagement.'" *Asian Education and Development Studies* 9.3: 337–347.

Sekundääriaineisto:

AAIB (2023). Saatavissa, <https://www.aiib.org/en/about-aiib/index.html>, luettu 7.9.2023.

Abeyratne, Sirmal (2004). "Economic roots of political conflict: The case of Sri Lanka." *World Economy* 27.8: 1295-1314.

Ahmed, Faisal & Alexander Lambert (2022). "The Belt and Road Initiative Geopolitical and Geoeconomic Aspects". *Abingdon, Oxon*. Routledge.

Al-Fadhat, F., & Prasetio, H. (2022). "How China's Debt-Trap Diplomacy Works in African Countries: Evidence from Zimbabwe, Cameroon, and Djibouti". *Journal of Asian & African Studies*. Sage Publications, Ltd. 1.

Barton, Benjamin (2018). "China's Security Policy in Africa: A New or False Dawn for the Evolution of the Application of China's Non-Interference Principle?" *The South African journal of international affairs* 25.3: 413–434.

Blackwill, Robert D, and Jennifer M Harris (2016). *War by Other Means: Geoeconomics and Statecraft*. *Harvard University Press*.

China Development Bank (2023). Saatavissa, https://www.cdb.com.cn/English/gykh_512/khjj/, luettu 7.9.2023.

Corporate Finance Institution (2023). "Moratorium Period". Saatavissa, <https://corporatefinanceinstitute.com/resources/commercial-lending/moratorium-period/>, luettu 2.2.2023.

Csurgai, Gyula (2018). "The Increasing Importance of Geoeconomics in Power Rivalries in the Twenty-First Century." *Geopolitics* 23.1 (2018): 38–46.

DeBoom, M. J. (2020). "Who is afraid of "debt-trap diplomacy"? Geopolitical narratives, agency and the multiscalar distribution of risk". *Area Development & Policy* 5(1), 15–22.

DeVotta, Neil (2021). "Sri lanka: The return to ethnocracy". *Journal of Democracy*, 32(1), 96-110.

DeVotta, Neil (2022). "Sri Lanka's Agony." *Journal of democracy* 33.3: 92–99.

Dobos, Bohumil (2022). "Tortoise the Titan: Private Entities as Geoeconomic Tools in Outer Space." *Space policy* 60: 101487–.

The Exim Bank of China (2023). Saatavissa <http://english.eximbank.gov.cn/Profile/AboutTB/Introduction/>, luettu 7.9.2023.

Flint, Colin, and Zhang Xiaotong (2019). "Historical–Geopolitical Contexts and the Transformation of Chinese Foreign Policy". *The Chinese journal of international politics* 12.3: 295–331.

Forbes (2022). "How to avoid a debt trap?", Saatavissa <<https://www.forbes.com/advisor/in/personal-finance/how-to-avoid-debt-trap/>> , luettu 26.1.2023.

Forough, Mohammadbagher (2019). "Intervention with Chinese characteristics: the Belt and Road Initiative reconfiguring (Afro-) Eurasian geo-economics". *Conflict, Security & Development* 19.3: 275–281.

Gaies, Brahim & Mahmoud Sami Nabi (2021). "Banking Crises and Economic Growth in Developing Countries: Why Privileging Foreign Direct Investment over External Debt"? *Bulletin of economic research* 73.4 (2021): 736–761.

Gillham, Bill (2000). Case Study Research Methods. London, *Continuum*.

Goreau-Ponceaud, Anthony & Delon Madavan (2022). "Sri Lanka: An Island in Turmoil". *EchoGéo*.

Hopewell, Kristen (2022). "Emerging Powers, Leadership, and South–South Solidarity: The Battle Over Special and Differential Treatment at the WTO". *Global policy* 13.4: 469–482.

International Monetary Fund, IMF (2023). Saatavissa, <https://www.imf.org/en/About/Factsheets/Sheets/2023/Debt-relief-under-the-heavily-indebted-poor-countries-initiative-HIPC>, luettu 6.9.2023.

Jaeger, Bruna & Lucas Chrystello (2022). "Arctic Geoeconomy and New Trade Routes: Sino-Russian Logistics Projects and Strategic Investments in the Region". *Revista da Escola de Guerra Naval* 28.2: 643–681.

Kaliyeva, Talant, Lyazzat Sembiyeva, Aida Zhagyparova, Azyk Orozonova, Gulzhan Tazhbenova & Zhanat Tulegenova (2020). "Debt and investments: Analysis of selected countries". *Entrepreneurship and Sustainability Issues* 8(2), 1267-1285.

Maailmanpankki (2006). Saatavissa <https://timeline.worldbank.org/en/timeline/eventdetail/3251>, luettu 6.9.2023.

Manuputty, Tessalonica & Agung Yudhistira Nugroho (2023). "Analysis of Lobbying and Negotiations of Sri Lanka With China Regarding The Acquisition of Hambantota Port In 2017." *Journal Research of Social Science, Economics, and Management* 2.8.

- Mattlin, Mikael, Lauri Paltemaa & Juha A. Vuori (2022). *Kiinan poliittinen järjestelmä*. Tampere: *Vastapaino*.
- Mattlin, Mikael & Mikael Wigell (2016). "Goeconomics in the Context of Restive Regional Powers." *Asia Europe journal* 14.2: 125–134.
- Neuendorf, Kimberly A (2017). *The Content Analysis Guidebook*. Second edition. Los Angeles, California: *SAGE*.
- Ross, Robert S et al (2016). "China in the Era of Xi Jinping: Domestic and Foreign Policy Challenges". *Washington: Georgetown University Press*.
- Kanchana N. Ruwanpura, Benjamin Brown & Loritta Chan (2020). "(Dis)connecting Colombo: Situating the Megapolis in Postwar Sri Lanka". *The Professional Geographer* 72:1, 165-179.
- Sauvant, K. P. & M. D. Nolan (2015). "China's outward foreign direct investment and international investment law". *Journal of International Economic Law* 18(4), 893-934.
- Schindler, Melissa (2023). "Resisting Narratives: An African Soldier in Sri Lanka's Anticolonial Struggle." *South Asian review* (South Asian Literary Association) 44.2: 120–138.
- Scholvin, Sören & Mikael Wigell (2018 A). "Geo-economics as concept and practice in international relations", Finnish Institute of International Affairs, *Working Paper 102*.
- Scholvin, Sören & Mikael Wigell (2018 B). "Power Politics by Economic Means: Goeconomics as an Analytical Approach and Foreign Policy Practice." *Comparative strategy* 37.1: 73–84.
- Schreier, Margrit (2012). *Qualitative Content Analysis in Practice*. Los Angeles: *SAGE*.
- The Silk Road Fund (2023). Saatavissa <http://www.silkroadfund.com.cn/enweb/>, luettu 7.9.2023.
- Sivasundaram, Sujit (2013). "Islanded: Britain, Sri Lanka, and the Bounds of an Indian Ocean Colony". Chicago: *University of Chicago Press*.
- Subhash, B. (2022). "Sri lanka's economic and political crisis: Causes and consequences". *IUP Journal of International Relations* 16(3), 7-23.
- Stanojević, Nataša (2021). "Goeconomic Concept and Practice: Classification of Contemporary Goeconomic Means." *The Review of International Affairs* 72.1183: 29–46.
- Svoboda, Karel (2022). "Russia's Loans as a Means of Goeconomic Competition in Africa and Latin America." *Problems of post-communism ahead-of-print*: 1–11.
- Szadziewski, Henryk (2021). "Everyday Goeconomics: The Belt and Road Initiative in Oceania." *Geographical research* 59.3: 483–488.
- Tuomi, Jouni & Anneli Sarajärvi (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Uudistettu laitos. Helsinki: *Kustannusosakeyhtiö Tammi*.

- Vihma, Antto & Mikael Wigell (2016). “Unclear and Present Danger: Russia’s Geoeconomics and the Nord Stream II Pipeline.” *Global affairs* (Abingdon, Oxfordshire, UK) 2.4 (2016): 377–388.
- Wenzlhuemer, R. (2008). “From Coffee to Tea Cultivation in Ceylon, 1880-1900: An Economic and Social History”. Vol. 29. *Boston: BRILL*.
- Wigell, Mikael, Sören Scholvin & Mika Aaltola (2019). “Geo-Economics and Power Politics in the 21st Century: The Revival of Economic Statecraft”. 1st ed. Vol. 1. *Milton: Routledge*.
- Winslow, Deborah & Michael D. Woost (2004). “Economy, Culture, and Civil War in Sri Lanka”. Bloomington, IN: *Indiana University Press*.
- Wong, Wilson Kia Onn (2020). “BRI Projects: The ‘rules of Engagement.’” *Asian Education and Development Studies* 9.3: 337–347.
- Xiao Ruan, Yapa Mahinda Bandara, Jun-Yeop Lee, Paul Tae-Woo Lee & Prem Chhetri (2019). “Impacts of the Belt and Road Initiative in the Indian subcontinent under future port development scenarios”. *Maritime Policy & Management* 46:8, 905-919.
- Zeng, Jinghan (2019). “Narrating China’s Belt and Road Initiative.” *Global policy* 10.2: 207–216.